

**Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till
revidering av bestämmelserna om alkoholbrott**

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att bestämmelserna om alkoholbrott revideras. Propositionen utgör ett led i totalreformen av strafflagen. Det föreslås att till strafflagen fogas ett nytt kapitel om alkoholbrott. I kapitlet finns bestämmelser om alkoholbrott, definitioner och juridiska personers ansvar.

I dag finns bestämmelser om alkoholbrott i 1968 års alkohollag. Lagens 9 kap., som gäller straff och andra påföljder, förblev i kraft när 1994 års alkohollag stiftades. Enligt den princip som följts vid totalreformen av strafflagen föreslås det att de straffbestämmelser om alkoholbrott som innehåller hot om fängelse överförs till strafflagen. Samtidigt föreslås det att de gällande bestämmelserna i 1968 års alkohollag upphävs.

För alkoholbrott bestraffas enligt förslaget den som i strid med alkohollagen eller en bestämmelse som har utfärdats med stöd av den tillverkar, för in till landet, säljer, förmedlar eller annars överlåter alkoholdrycker eller sprit eller försöker göra detta. Det föreslås också vara straffbart att inneha eller transportera alkoholdrycker eller sprit i strid med alkohollagen. Alkoholbrotten är straffbara när de begås uppsåtligen. Alkoholförseelserna är straffbara när de begås uppsåtligen eller av grov oaktsamhet, beroende på gärningssättet.

Det föreslås att alkoholbrotten delas in i tre grovhetsgrader enligt den princip som följts vid totalreformen av strafflagen. Påföljden för alkoholbrott föreslås vara böter eller fängelse i högst två år och påföljden för grovt alkoholbrott fängelse i minst fyra månader

och högst fyra år. Den föreslagna straffskalan för lindrigt alkoholbrott är böter eller fängelse i högst sex månader. Bestämmelser om alkoholförseelse, som bestraffas med böter, finns i alkohollagen.

I strafflagen föreslås att det skall vara straffbart som brott vid marknadsföring av alkoholdrycker att göra reklam för starka alkoholdrycker i strid med alkohollagen.

Det föreslås att straffansvar för juridiska personer skall tillämpas vid alkoholbrott, grovt alkoholbrott och brott vid marknadsföring av alkoholdrycker.

Det föreslås att tillämpningsområdet för ordningsbot utvidgas till att gälla en del ringa alkoholförseelser.

Om det finns skäl att misstänka att en person som är yngre än 18 år innehar alkoholdrycker eller att en person som är yngre än 20 år innehar starka alkoholdrycker i strid med alkohollagen, får personen i fråga kroppsvisiteras i syfte att söka efter dryckerna. Polisen kan då också fränta den kroppsvisiterade dryckerna och förstöra dem, om dryckernas värde är obetydligt.

Det föreslås att bestämmelserna om förverkandepåföljder i strafflagen skall tillämpas på de förverkandepåföljder som bestäms med anledning av alkoholbrott.

Dessutom föreslås det i propositionen att lagen om förekommande av alkoholdryckers insmuggling från öppen sjö upphävs.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft så snart som möjligt efter det att de har antagits och blivit stadfästa.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
INNEHÅLLSFÖRTECKNING.....	2
ALLMÄN MOTIVERING	4
1. Inledning	4
2. Nuläge	4
2.1. Lagstiftning och praxis.....	4
1994 års alkohollag	4
1968 års alkohollag	4
9 kap. Straff och andra påföljder för överträdelse av denna lag	5
10 kap. Särskilda stadganden.....	8
Statistikuppgifter och rättspraxis.....	9
Lagen om förekommande av alkoholdryckers insmuggling från öppen sjö	9
2.2. Bedömning av nuläget	9
3. Lagstiftningen i Sverige och Norge	10
4. Propositionens mål och de viktigaste förslagen.....	13
4.1. Alkoholbrott.....	13
4.2. Reklam för alkoholdrycker	17
4.3. Att bjuda minderåriga på alkoholdrycker	18
4.4. Upphävandet av 1968 års alkohollag	19
4.5. Upphävande av lagen om förekommande av alkoholdryckers insmug- gling från öppen sjö	22
4.6. Om alkoholbrottens förhållande till en del andra brott.....	23
5. Propositionens verkningar	26
6. Beredningen av propositionen	27
7. Andra omständigheter som inverkat på propositionens innehåll	27
DETALJMOTIVERING	28
1. Lagförslag	28
1.1. Strafflagen	28
2 a kap. Om böter, förvandlingsstraff och ordningsbot.....	28
10 kap. Om förverkandepåföljder	28
30 kap. Om näringsbrott.....	28
43 kap. Om brott emot föreskrift beträffande sedligheten	29
50 a kap. Om alkoholbrott.....	29
1.2. Alkohollagen.....	35
8 kap. Styrning, tillsyn och påföljder.....	35
2. Lagstiftningsordning.....	45
3. Ikraftträdande	47
LAGFÖRSLAGEN.....	48
om ändring av strafflagen.....	48

om ändring av alkohollagen.....	51
BILAGA.....	55
PARALLELLTEXTER	55
om ändring av strafflagen.....	55
om ändring av alkohollagen.....	60

ALLMÄN MOTIVERING

1. Inledning

Förslaget till revidering av bestämmelserna om alkoholbrott hänför sig till totalreformen av strafflagen (39/1889). När alkohollagen (1143/1994) reviderades bestämdes det att straffbestämmelserna om alkohol skulle revideras vid en senare tidpunkt, i samband med totalreformen av strafflagen. Den då gällande alkohollagen (459/1968) upphävdes, med undantag av lagens 9 kap., som innehåller bestämmelser om alkoholbrott, samt 104 och 105 §.

Syftet med denna proposition är att fortsätta reformen av strafflagens särskilda del genom att i strafflagen samla de straffbestämmelser som gäller verksamhet som bedrivs i strid med alkohollagstiftningen och i vilka straffet föreslås vara fängelse. I strafflagen föreslås ett nytt 50 a kap. om alkoholbrott. Samtidigt revideras de straffbestämmelser som gäller alkohol i enlighet med de principer som följts vid totalreformen av strafflagen.

Fr.o.m. ingången av 2004 har Finland slopat de undantag som man har kommit överens om med Europeiska gemenskaperna när det gäller kvantitativa restriktioner för resandeförsel av alkoholdrycker från de övriga medlemsstaterna. När Europeiska unionen utvidgas den 1 maj 2004 börjar de allmänna principerna för den inre marknaden tillämpas också på de nya medlemsstaterna. Alkoholaccisen har sänkts fr.o.m. ingången av 2004. Syftet med sänkningen är att anpassa konsumentpriserna till en nivå som gör det mindre lockande att skaffa alkoholdrycker i utlandet. Som en följd av dessa förändringar uppskattas den totala alkoholkonsumtionen öka, vilket väntas försämra den allmänna ordningen och säkerheten. Också den illegala försäljningen och förmedlingen av alkohol väntas öka (RP 80/2003 rd).

Statsrådet godkände den 9 oktober 2003 ett principbeslut om riktlinjerna för alkoholpoli-

tiken. I beslutet konstateras att verkställigheten av lagstiftningen, inklusive strafflagen, kommer att effektiveras, bestämmelserna om alkoholbrott att revideras och de bestämmelser som innehåller hot om fängelsestraff att flyttas till strafflagen.

2. Nuläge

2.1. Lagstiftning och praxis

1994 års alkohollag

Syftet med den alkohollag som trädde i kraft den 1 januari 1995 var att anpassa alkohollagstiftningen till avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES-avtalet) så att alkoholsystemets social- och hälsovårdspolitiska mål samtidigt tryggades (RP 119/1994 rd). När vårt alkoholsystem harmoniserades med gemenskapslagstiftningen ansågs det med tanke på de alkoholpolitiska målsättningarna vara viktigt att bibehålla detaljhandelsmonopolet. För den övriga kommersiella verksamheten ansågs det räcka med ett tillståndsförfarande, likväl under förutsättning att det inte ställdes några hinder för importen (RP 247/1998 rd).

Syftet med alkohollagen är enligt lagens 1 § att genom styrning av alkoholkonsumtionen förebygga de samhällseliga, sociala och medicinska skadeverkningarna av alkoholkhaltiga ämnen. I lagen finns bestämmelser om tillverkning, import, export, försäljning och annan överlåtelse, användning, innehav och transport av alkoholdrycker och sprit samt om reklam för alkoholdrycker. I lagen definieras också de centrala alkoholbegreppen, bl.a. alkoholdryck, stark alkoholdryck och sprit. Lagen har ändrats flera gånger sedan den stiftades.

1968 års alkohollag

I 1968 års alkohollag finns bestämmelserna

om alkoholbrott i 9 kap., under rubriken Straff och andra påföljder för överträdelse av denna lag.

9 kap. Straff och andra påföljder för överträdelse av denna lag

81 §. I 1 mom. sägs att den som olovligen framställer eller låter framställa alkoholdryck eller sprit eller gör försök därtill, döms för olovlig framställning av alkoholhaltigt ämne till böter eller fängelse i högst två år. Såsom framställning av alkoholdryck eller sprit anses enligt 2 mom. även sådan behandling av annat alkoholhaltigt ämne än alkoholdryck att det omvandlas till alkoholdryck eller sprit.

82 §. Den som gör sig skyldig till olovlig införsel eller utförsel av alkoholdryck eller sprit eller till försök därtill, döms enligt 1 mom. för smuggling av alkoholhaltigt ämne till böter eller fängelse i högst två år. Om mängden alkoholdryck eller sprit är ringa och omständigheterna annars är för mildrande, är straffet enligt 2 mom. böter.

83 §. I paragrafen sägs att befälhavaren för ett fartyg skall dömas för smuggling av alkoholhaltigt ämne, om fartygets last innehåller oförklarligt stora mängder alkoholdrycker eller sprit. Enligt paragrafen döms befälhavaren, om han prövas ha underlåtit att fullgöra vad som skäligen anses höra till hans övervakningsskyldighet, för smuggling av alkoholhaltigt ämne så som bestäms i 82 §, om det i proviantförrådet eller lasten på ett fartyg som inkommer från eller är på väg till en utrikesort och anträffas på finskt territorium, någon annanstans än på en plats som är reserverad för passagerares personliga bruk, finns alkoholdrycker eller sprit i större mängd än för fartygets och dess besättnings samt passagerarnas behov, och om det inte styrks att ämnet, med iakttagande av föreskrifterna i tullagstiftningen, transporteras såsom transitogods eller såsom last på ett fartyg som anlöper finsk hamn eller att fartyget till följd av verkligt nödläge kommit in på finskt territorialvatten och därvid följt vanlig transitotrafikled från lastningsplatsen till destinationsorten utan att onödigtvis göra uppehåll.

84 §. Den som i syfte att bistå vid olovlig införsel av alkoholdryck eller sprit anlitar ett

fartyg eller något annat färd- eller kommunikationsmedel för att förmedla förbindelser mellan Finland och ett sådant fartyg eller annat färdmedel på eller utanför finskt territorium, som uppenbart är avsett att användas för dylik olovlig införsel, skall enligt paragrafen bestraffas så som bestäms i 82 §.

85 §. I paragrafen bestäms om olovlig försäljning av alkoholdrycker och sprit. Den som olovligen säljer eller på annat sätt mot ersättning eller gottgörelse överlåter eller mot arvode olovligen förmedlar, salubjuder eller saluhåller alkoholdrycker eller sprit, skall enligt 1 mom. för förmedling av alkoholhaltigt ämne dömas till böter eller fängelse i högst två år.

Detsamma gäller enligt 2 mom., om den som fått ett intyg eller läkemedelsrecept som berättigar att erhålla alkoholdryck eller sprit mot ersättning eller gottgörelse överlåter intyget eller receptet till någon annan.

Till paragrafen fogades ett nytt 3 mom. 1999. I momentet sägs att om en gärning som avses i 1 eller 2 mom., med hänsyn till alkoholdryckernas eller spritens obetydliga mängd eller andra omständigheter vid brottet, bedömd som en helhet är ringa, skall gärningsmannen för överträdelse innefattande förmedling av alkoholhaltigt ämne dömas till böter. Före lagändringen var det inte möjligt att döma ut straff för försäljning enligt en lindrigare skala. Genom ändringen blev det möjligt att bestämma påföljder i strafforderförfarande.

Samtidigt fogades till paragrafen ett nytt 4 mom., enligt vilket kroppsvisitation och husrannsakan kan företas vid sådana överträdelser som nämns i 3 mom. I momentet sägs att om någon på sannolika skäl misstänks för ett brott som avses i 3 mom., kan för eftersökande av alkoholdrycker eller sprit eller ett i 2 mom. avsett dokument sådan kroppsvisitation av misstänkt som avses i 5 kap. tvångsmedelslagen (450/1987) förrättas eller i samma kapitel avsedd husrannsakan företas i det fordon som personen använder. Vid kroppsvisitation och husrannsakan skall vad som i tvångsmedelslagen bestäms om företagandet av åtgärderna i fråga iakttagas.

Den som utan arvode förmedlar alkoholdrycker eller sprit till en person till vilken enligt 16 § alkohollagen alkoholdrycker inte får

säljas, skall enligt 5 mom. dömas till böter för förmedling utan arvode av alkoholhaltigt ämne. Också straffskalan i denna bestämmelse ändrades 1999 så att den motsvarar straffskalan i 3 mom.

För olovlig försäljning av alkoholhaltigt ämne döms enligt 6 mom. även en innehavare av ett serveringstillstånd eller den som är anställd på ett serveringsställe och överlåter för utskänkning erhållen alkoholdryck att bortföras från serveringsstället eller som på serveringsstället eller i anslutning till det serverar annan än lagligen till detta levererad alkoholdryck.

I 7 mom. finns en bestämmelse om åtgärdsföretag. Om någon mot ett vederlag som inte är större än det han själv har erlagt tillfälligt överlåter till någon annan en ringa mängd alkoholdrycker som han har köpt på alkoholbolagets utminuteringsställe eller lagligen infört till landet, har allmänna åklagaren rätt att enligt prövning underlåta att åtala överlåtaren och domstolen rätt att lämna överlåtaren obestraftad.

86 §. I paragrafen bestäms om olaga innehav av alkoholdrycker eller sprit. I 1 mom. sägs att om någon olovligen innehar, transporterar eller försöker transportera alkoholdryck i försäljningssyfte eller annan än lagligt framställd eller till landet införd alkoholdryck eller om en person som har fyllt 18 men inte 20 år innehar, transporterar eller försöker transportera stark alkoholdryck eller en person under 18 år alkoholdryck, skall han för olovligt innehav av alkoholdryck dömas till böter eller till fängelse i högst två år.

Den som olovligen innehar, transporterar eller försöker transportera sprit skall enligt 2 mom. för olovligt innehav av sprit dömas till böter eller till fängelse i högst två år. Om det vid en gärning som avses i 1 mom. har varit fråga om en ringa mängd lagligt framställd eller till landet införd alkoholdryck, som vederbörande inte har innehaft, transporterat eller försökt transportera i försäljningssyfte, och om brottet även med beaktande av övriga omständigheter bör anses vara ringa, skall gärningsmannen enligt 3 mom. dömas till böter för överträdelse, innefattande olovligt innehav av alkoholdryck.

87 §. I paragrafen bestäms om yrkesmässiga och vanemässiga alkoholbrott. Den som

gör det till yrke eller vana att bedriva eller finansiera sådan brottslig verksamhet som avses i 81—86 § skall enligt bestämmelsen dömas till fängelse i minst sex månader och, med stöd av 2 kap. 3 § 3 mom. strafflagen, högst fyra år.

88 §. I paragrafen bestäms om frikännande av den som köpt ett parti alkohol när denne uppträder som vittne. I paragrafen sägs att den som i ett i 85 eller 87 § avsett fall vid förundersökning som förrättas av en polismyndighet eller allmän åklagare, eller vid förhör inför domstol i egenskap av vittne, som åberopats av åklagaren, omtalat att han mottagit alkoholdryck eller sprit, inte får åtalas för olovligt innehav eller olovlig transport av den mängd ämnen som han uppgett sig ha mottagit av en för brott misstänkt eller i målet åtalad person. Det olovligen innehavda eller transporterade ämnet skall dock även i detta fall genom myndighetens försorg beslagtgas och, så som anges i 95 §, förklaras förbrutet.

89 §. I paragrafen bestäms att vad som i strafflagens 5 kap. bestäms om delaktighet inte i de fall som avses i 85 och 87 § skall tillämpas på förhållandet mellan säljare, överlåtare eller förmedlare och mottagare av alkoholdryck eller sprit.

90 §. I paragrafen bestäms om sammanträffande av brott. Den som gör sig skyldig till två eller flera av de brott som nämns i 81—87 § så att vart och ett av brotten gäller samma parti alkoholdrycker eller sprit eller en del därav, döms enligt paragrafen, om inte något av dessa brott redan ingår i ett annat brott, för samtliga brott till ett enda straff inom gränserna för det lagrum som upptar det strängaste straffet.

91 §. I 1 och 3 mom. bestäms om gärningar som hänför sig till sådan utrustning som lämpar sig för framställning av alkoholdrycker eller sprit, vanligtvis destillationsapparater. I 2 mom. bestäms om de ämnen som behövs för framställningen. Bestämmelserna fick sin nuvarande utformning på 1970-talet, då förpackningar med koncentrat för tillverkning av öl och vin i hemmet (snabbvinsförpackningar) kom ut på marknaden. Som en följd av detta ökade tillverkningen i hemmet av dessa drycker, vilket ansågs vara problematiskt från alkoholpolitisk synvinkel.

I 1 mom. sägs att den som inför, tillverkar, utbjuder eller saluför utrustning eller del av utrustning som lämpar sig för framställning av alkoholdryck eller sprit i sådan avsikt att utrustningen eller del av utrustningen skulle komma att användas för olovlig framställning av alkoholdryck eller sprit, eller gör försök härtill, eller som överlåter utrustning eller del av utrustning som lämpar sig för framställning av alkoholdryck eller sprit, trots att han hade skäl att misstänka att den kommer att användas för olovlig framställning av alkoholdryck eller sprit, skall för främjande av olovlig framställning av alkoholhaltigt ämne dömas till böter eller fängelse i högst ett år.

Den som inför, tillverkar, utbjuder eller saluför andra ämnen, produkter eller tillverkningar än sådana som med stöd av 4 § alkohollagen är tillåtna, i avsikt att de skall användas för olovlig framställning av alkoholdrycker, eller gör försök därtill, skall enligt 2 mom. dömas så som bestäms i 1 mom.

Den som innehar utrustning eller del av utrustning som lämpar sig för framställning av alkoholdryck eller sprit under sådana förhållanden att det finns motiverad anledning att förmoda att den kommer att användas för olovlig framställning, skall enligt 3 mom. dömas till böter för innehav av utrustning för framställning av alkoholhaltigt ämne.

91 a §. Även bestämmelserna i denna paragraf hänför sig till marknadsföring av utrustning som lämpar sig för den ovan nämnda framställningen av alkoholdrycker i hemmet som blev vanlig på 1970-talet. Det bestämdes då att den som genom att göra reklam för eller genom att annars för allmänheten förevisa eller skylta med utrustning som lämpar sig för framställning av alkoholdryck eller sprit, eller del av sådan utrustning, uppmanar till, handleder i eller förleder till olovlig framställning av alkoholdryck eller sprit, skall för förledande till framställning av alkoholhaltigt ämne dömas till böter eller fängelse i högst ett år.

I 2 mom. sägs att den som i och för olovlig framställning av alkoholdrycker genom att göra reklam för eller genom att annars för allmänheten förevisa eller skylta med andra ämnen, produkter eller preparat än sådana som med stöd av 4 § alkohollagen stadgas

vara tillåtna, uppmanar till, ger handledning i eller förleder till olovlig framställning av alkoholdryck, skall dömas så som bestäms i 1 mom.

Den som genom att göra reklam för, sälja eller sprida tryckalster som ger handledning i framställning av alkoholdryck eller sprit, uppmanar till, ger handledning i eller förleder till olovlig framställning av alkoholdryck eller sprit eller som i skrift eller annan framställning som bringats till allmän kännedom eller i en tillverkningsanvisning i sagda syfte lämnar uppgifter angående framställning av alkoholdryck eller sprit, skall med stöd av 3 mom. dömas så som bestäms i 1 mom.

92 §. Om en ägare av ett motorfordon, en dragare, ett fartyg eller något annat transportmedel som använts vid olovlig införsel, utförsel eller transport av alkoholdrycker eller sprit eller vid försök härtill, utan att vara delaktig i brottet har upplåtit transportmedlet att användas av någon annan, trots att han haft skäl att befara att det skulle användas vid förövandet av ett dylikt brott, döms han enligt paragrafen till böter härför.

93 §. I paragrafen finns en öppen straffbestämmelse enligt vilken den som på något annat sätt än vad som anges ovan i kapitlet bryter mot alkohollagen eller mot bestämmelser, förbud eller föreskrifter som har utfärdats med stöd av den, skall dömas till böter för alkoholförseelse.

94 §. Enligt hänvisningsbestämmelsen i paragrafen skall den ekonomiska nyttan av brott som avses i alkohollagen dömas förbrukten så som bestäms i strafflagen.

95 §. I paragrafen bestäms om förverkandepåföljder. Förverkade skall dömas olovligen tillverkad alkoholdryck eller sprit liksom även råvaran därtill jämte kärl samt utrustning som använts vid tillverkningen. Förverkade skall också dömas alkoholdryck eller sprit som olovligen införts till landet, sålts eller annars mot ersättning eller gottgörelse överlåts eller som olovligen förmedlats, salubjudits, saluhållits, innehafts eller transporterats, samt kärlen och emballagen för sådan dryck eller sprit.

Om förverkande av redskap och utrustning som avses i lagens 91 och 91 a § samt av tryckalster och skriftliga framställningar som avses i dess 91 a § hänvisas till 2 kap. 17 §

strafflagen och tryckfrihetslagen vilka upphävts fr.o.m. den 1 januari 2004. Även sådan alkoholdryck eller sprit som förtärs i strid med förtäringförbudet i 58 § 1 mom. alkohollagen, jämte kärl, skall dömas förverkad.

I paragrafen bestäms också om förverkande av ett motorfordon eller något annat transportmedel med vilket olovligen transporterats alkoholdryck eller sprit såsom enda eller huvudsakliga last eller med vilket har gjorts försök därtill, eller som under en färd som har företagits med det huvudsakligen har använts för förövande eller främjande av ett sådant brott. Ett transportmedel döms dock inte förverkat, om den transporterade eller för transport avsedda mängden alkoholdrycker eller sprit, trots att den varit den enda eller huvudsakliga lasten, är så ringa att det vore oskäligt att döma transportmedlet förverkat. Vid bedömningen av om olovligen transporterad alkohol eller sprit skall anses vara huvudsaklig last skall enligt paragrafen det inbördes förhållandet mellan värdet av den samma och av den övriga lasten beaktas, varvid till den sistnämnda dock inte skall hänföras sådana penningar, ädla metaller, värdeföremål, värdepapper eller annat därmed jämförbart som forslats i transportmedlet. Om den olovligen forslade mängden dock är så stor att den övriga lasten med skäl kan anses ha till ändamål att skydda transportmedlet från att dömas förverkat, skall den olovligen transporterade alkoholdrycken eller spriten, oberoende av det ovan nämnda förhållandet, anses såsom huvudsaklig last.

Förverkat skall också dömas ett fartyg eller annat färdmedel eller kommunikationsmedel som har använts för ett sådant ändamål som avses i 84 §, dvs. för att förmedla en förbindelse i smuglingssyfte. Om det utreds att ett färdmedel eller egendom som har använts på det sätt som avses i 84 § genom brott har frånhänts ägaren eller den som förfogade över det, eller om det är uppenbart att ägaren inte har haft skäl att befara att egendomen skulle användas på ovan nämnt sätt, döms egendomen inte förverkad.

Också ett olovligen erhållet intyg eller läkemedelsrecept som berättigar till att få alkoholdrycker eller sprit skall dömas förverkat.

Om gärningsmannen har skingrat eller för-

stört egendom som avses i 1 mom. eller om sådan har överlåtits till någon mot vederlag som motsvarar dess värde eller om egendomen enligt 3 mom. inte kan dömas förverkad, skall enligt 4 mom. i stället värdet dömas förverkat. Är den mängd alkohol som förtärs i strid med 58 § 1 mom. alkohollagen ringa, behöver dess värde inte dömas förverkat.

96 §. En anhållningsberättigad tjänsteman får enligt paragrafen bevisligen förstöra eller låta förstöra sådana i 95 § 1 mom. 1—4 punkten nämnda alkoholhaltiga ämnen, råvaror, andra ämnen, produkter, preparat, kärl, emballage, utrustningar eller delar av utrustning som kan tas i beslag, om det är sannolikt att sådan egendom kommer att dömas förverkad till staten och om egendomen inte har nämnvärt försäljnings- eller bruksvärde.

97 §. Om alkoholdryck eller sprit har beslagtagits i så stor mängd att dess förvarande bereder myndigheten betydande olägenhet, får dryckerna enligt 1 mom. överlåtas till alkoholbolaget. Bolaget har rätt att, sedan brottmålet i saken har anhängiggjorts, enligt prövning använda det mottagna ämnet för ett sådant ändamål som anges i alkohollagen.

Skall ett ovan nämnt ämne, som använts i enlighet med 1 mom., på grund av domstols utslag återställas till personen i fråga, skall bolaget ersätta det förbrukade ämnet genom att överlåta motsvarande mängd likadant ämne eller, om bolaget inte har eller kan anskaffa sådant, genom att i pengar betala de bevisliga anskaffningskostnaderna för det.

10 kap. Särskilda stadganden

104 §. I paragrafen sägs att de brott som nämns i 82—84 § samt det brott som nämns i 92 §, när det ansluter sig till en gärning som skall bestraffas som smugling, handläggs inför domstol såsom tullbrott.

105 §. När egendom som med stöd av alkohollagen kan förklaras förverkad har tagits i beslag men gärningsmannen eller ägaren av godset är okänd eller inte har kunnat anträffas, skall domaren enligt paragrafen genom stämning som anslås på rättens anslagstavla kalla personen i fråga att infinna sig inför rätta en viss dag, som inte får utsättas till tidigare än sju dagar från ansläendet. Frågan om förverkandet av egendomen kan då avgöras

trots att den instämde inte är närvarande.

Statistikuppgifter och rättspraxis

Alkoholbrotten uppdagas framför allt som ett resultat av polisens och tullens övervakning och övriga verksamhet. Antalet statistikförda alkoholbrott samt antalet ordningsstörningar som har sin grund i alkohol och dessa störningars struktur varierar således i hög grad beroende på kontrollens effekt och inriktning.

Ca 95 000 personer tas i förvar varje år på grund av berusning. Antalet har under de senaste åren dock sjunkit så att det är mindre än hälften av vad det var på 1980-talet (mer än 200 000 personer).

Till tullens kännedom kom 2 871 fall av smuggling av alkoholdrycker 2002. I 97 % av fallen var smugglingen lindrig. Smugglingen av alkoholhaltiga ämnen ökade något jämfört med det föregående året (2 054 fall 2001). Tullen tog i beslag sammanlagt 66 412 liter alkohol 2002. Starkspritens andel har årligen uppgått till mellan 60 och 80 % av den totala mängden beslagtagna alkohol.

Rättsstatistik finns att tillgå från 2001. Sammanlagt 5 420 domar meddelades för alkoholbrott 2001 (huvudbrott i domen). I 4 909 av fallen avgjordes saken i strafforderförfarande och i 369 av fallen genom rättegång. De flesta domarna meddelades för olika förseelser som hänförde sig till olaga innehav av alkoholdrycker eller sprit. För överträdelse, innefattande olovligt innehav av alkoholdryck meddelades 2 477 domar, för olovligt innehav av alkoholdryck 129 domar, för olovligt innehav av sprit 29 domar och för yrkesmässigt innehav av sprit 1 dom.

Smuggling är ett annat allmänt förekommande gärningssätt. För smuggling av alkoholhaltigt ämne under förmildrande omständigheter meddelades 2 037 domar, för smuggling 59 domar och för yrkesmässig smuggling 12 domar. För olovlig framställning meddelades 105 domar och för yrkesmässig olovlig framställning 11 domar. För förmedling av alkoholhaltigt ämne meddelades 80 domar och för yrkesmässig förmedling 35 domar, för förmedling utan arvode 74 domar och för överträdelse innefattande förmedling 258 domar. För innehav av ut-

rustning för olovlig framställning av alkoholhaltigt ämne meddelades 19 domar och för alkoholförseelse 94 domar.

I 97 % av fallen var påföljden böter. För de yrkesmässiga gärningarna dömdes i nästan samtliga fall till fängelse.

Lagen om förekommande av alkoholdryckers insmuggling från öppen sjö

Lagen om förekommande av alkoholdryckers insmuggling från öppen sjö (135/1932) stiftades 1932. I den regeringsproposition (RP 23/1932 rd) som gäller lagen konstaterades det att det trots att förbudslagen hade upphävts fortfarande behövdes bestämmelser om åtgärder för att förekomma den vitt utbredda och yrkesmässigt bedrivna brottsliga verksamheten i samband med alkoholdrycker. Det ansågs motiverat att stifta en särskild lag, eftersom bestämmelserna var av undantagsnatur och skulle ha rubbat strafflagens allmänna system.

Lagen skall enligt dess 1 § tillämpas i öppen sjö utanför Finlands tullgräns. Den som uppenbarligen befrämjar eller söker befrämja olovlig införsel av alkoholdrycker genom att möjliggöra deras lossning från fartyg för att föras i land eller på något annat sätt, skall enligt lagens 1 § bestraffas såsom bestäms för smuggling av alkoholdrycker. För smuggling bestraffas enligt 2 mom. också den som utanför Finlands territorialvatten uppehåller ett fartyg som i sin last har större mängd alkoholdrycker än vad som är nödvändigt för besättningens behov under sådana förhållanden att den uppenbarliga avsikten är att möjliggöra olovlig införsel av alkoholdrycker.

Bestämmelsen om förverkandepåföljder i lagens 2 § upphävdes i samband med totalreformen av förverkandepåföljderna. I 3 § sägs att riksåklagaren bestämmer om besiktning av ett fartyg och dess last utanför Finlands territorialvatten samt om väckande av åtal för ett brott som avses i 1 §.

2.2. Bedömning av nuläget

Alkoholregleringen i Finland har i synnerhet på 1990-talet genomgått stora förändringar till följd av medlemskapet i EG. När 1994 års alkohollag stiftades var en av re-

formens viktigaste utgångspunkter att avskaffa alkoholbolagets monopolrättigheter. Alkohollagstiftningen reglerar den närings- och affärsverksamhet som har samband med alkohol. På grund av de social- och hälsovårdspolitiska syftemål som nämns i alkoholagens 1 § är denna reglering fortfarande förknippad med en del särdrag. Alkohollagstiftningens grundläggande syfte har varit att samordna de näringspolitiska målsättningarna med konsumtionsbegränsande åtgärder.

De restriktioner för resandeförsel av alkohol drycker som Finland sedan landet blev medlem av EG har fått tillämpa med stöd av artikel 26 i det s.k. cirkulationsdirektivet (rådets direktiv 92/12/EEG om allmänna regler för punktskattepliktiga varor och om innehav, flyttning och övervakning av sådana varor) slopades fr.o.m. ingången av 2004 (1297/2003). När Europeiska unionen utvidgas den 1 maj 2004 börjar de allmänna principerna för den inre marknaden tillämpas också på de nya medlemsstaterna.

På grund av den nuvarande avsevärda prisskillnaden på alkohol mellan Finland och grannländerna Estland och Ryssland är det möjligt att få betydande ekonomisk vinning genom smuggling och illegal försäljning av alkohol. Den illegala marknaden för alkohol utgör en grogrund för organiserad brottslighet. I den ovan nämnda regeringspropositionen (RP 80/2003 rd) föreslås det också att alkoholaccisen sänks. Syftet med sänkningen är att finländarna också i framtiden inriktar sin konsumtion på sådana alkoholprodukter som har belagts med accis i Finland.

Avskaffandet av restriktionerna för resandeförsel på den inre marknaden, utvidgningen av EU och sänkningen av alkoholaccisen kommer att medföra en ökning av den totala alkoholkonsumtionen och därmed också av de alkoholrelaterade sociala problemen och hälso problemen. Den ökade konsumtionen väntas försämra den allmänna ordningen och säkerheten. Trots den föreslagna sänkningen av alkoholaccisen kommer den grå marknaden för alkohol att öka i Finland. När minutförsäljningspriserna på alkohol drycker sänks blir det också lättare för unga personer att få tag på alkohol, vilket kan leda till ökad konsumtion bland unga.

De gällande straffbestämmelserna om al-

koholbrott är från 1968. Många av straffbestämmelserna härstammar dock från lagen om alkohol drycker (45/1932), som stiftades efter förbudslagen (158/1922). Det behövs således en totalreform av bestämmelserna. De många ändringar som har gjorts i de materiella bestämmelserna i alkohollagen under de gångna åren återspeglar sig också i området för straffbart beteende. Eftersom straffbestämmelserna har fått sitt innehåll ur den materiella lagstiftningen har de kunnat tillämpas utan några större ändringar. Trots det har man under årens lopp tvingats göra ett stort antal mindre ändringar och justeringar i straffbestämmelserna. Den praktiska betydelsen av en del föråldrade bestämmelser som fortfarande är i kraft har också varit liten.

Påföljden när det gäller ett flertal av gärningssätten för alkoholbrott är fängelse i högst två år, och för sådana gärningar som begås yrkes- eller vanemässigt bestäms det inte om något särskilt straffmaximum. Med stöd av 2 kap. 3 § 3 mom. strafflagen är maximistraffet då fyra års fängelse. Enligt den princip som följts vid totalreformen av strafflagen bör inga straffbestämmelser med hot om fängelse finnas utanför strafflagen, utan de bör överföras till strafflagen.

De gällande straffbestämmelserna är såväl lagtekniskt som språkligt föråldrade. I strafflagen används inte längre denna typ av mycket detaljerade bestämmelser. Det är skäl att modernisera bestämmelserna om alkoholbrott så att de motsvarar de förändringar som skett i samhället.

3. Lagstiftningen i Sverige och Norge

Sverige. Den gällande svenska alkohollagen (1994:1738) stiftades 1994. Lagen har ändrats ett flertal gånger sedan dess.

Alkohol drycker delas i lagen in i fyra kategorier: sprit drycker, vin, starköl och öl. Med sprit dryck förstås en alkohol dryck som innehåller sprit. En alkohol dryck innehåller mer än 2,25 volymprocent alkohol. Vin innehåller högst 22 volymprocent alkohol, medan öl innehåller högst 3,5 och starköl mer än 3,5 volymprocent alkohol. Endast den som har fyllt 20 år får sälja alkohol drycker, och varorna i fråga får inte säljas eller annars lämnas ut till

den som inte har fyllt 20 år eller, när det gäller öl, till den som inte har fyllt 18 år.

Om de brott och förseelser som hänför sig till alkohol bestäms i alkohollagens 10 kap.

Straffet för den som olovligen tillverkar sprit eller spritdrycker eller förvärvar, innehar, forslar, döljer eller förvarar ämnen som är avsedda för olovlig tillverkning av sprit eller spritdrycker är böter eller fängelse i högst två år (1 §). Straffet för den som tillverkar eller innehar en destillationsapparat eller apparatdel är böter eller fängelse i högst ett år (1 a §).

För olovlig försäljning av alkoholdrycker döms den som uppsåtligen eller av oaktsamhet säljer alkoholdrycker utan tillstånd eller serverar spritdrycker, vin eller starköl som har anskaffats på ett olagligt sätt. Straffet är böter eller fängelse i högst två år (2 §). För den grova gärningsformen är straffet fängelse i högst fyra år (3 §). Brottet betraktas som grovt om gärningen har utgjort led i en verksamhet som bedrivits yrkesmässigt eller i större omfattning eller har varit inriktad mot ungdomar. Den sistnämnda kvalificeringsgrunden fogades till lagen 2001.

Straffet för olovlig tillverkning av vin, starköl eller öl är böter eller fängelse i högst sex månader (4 §). Den som innehar alkoholdrycker i syfte att olovligen sälja dem bestraffas med böter eller fängelse i högst ett år (5 §).

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet anskaffar, överlämnar eller bjuder på alkoholdrycker i strid med 9 § alkohollagen döms för olovligt anskaffande av alkoholdrycker. I lagens 9 § sägs att det är förbjudet att anskaffa spritdrycker, vin eller starköl till den som inte har fyllt 20 år eller öl till den som inte har fyllt 18 år. Spritdrycker, vin eller öl får inte heller överlämnas som gåva eller lån till den som inte har fyllt 20 år, och öl får på motsvarande sätt inte överlämnas till den som inte har fyllt 18 år. Det ovan nämnda förbudet gäller inte när någon bjuder på en alkoholdryck för förtäring på stället. Till lagen fogades 2001 ett förbud enligt vilket spritdrycker, vin eller starköl dock inte får bjudas den som inte fyllt 20 år, om det med hänsyn till den bjudnes ålder och omständigheterna i övrigt är uppenbart oförsvarligt. Detsamma gäller i fråga om öl beträffande

den som inte fyllt 18 år. Det föreskrivna straffet för gärningen är böter eller fängelse i högst två år eller, om brottet är grovt, fängelse i högst fyra år.

Det föreskrivna straffet för den som uppsåtligen eller av oaktsamhet säljer eller utlämnar alkoholdrycker till någon som inte har uppnått föreskriven ålder, 18 eller 20 år, eller är berusad, eller som vid partihandel inte förvissar sig om att köparen har rätt att återförsälja eller inköpa varan, är böter eller fängelse i högst sex månader (7 §).

Till straff döms inte, om en gärning som avses i 1, 2 och 4–7 § är att anse som ringa (8 §). För försök eller förberedelse till brott som avses i 1, 2 och 6 § döms till ansvar enligt 23 kap. brottsbalken, med undantag av gärningar som endast gäller förvärv eller innehav för personligt bruk.

I alkohollagens 4 kap. föreskrivs om reklam för alkoholdrycker. Reklam- eller andra marknadsföringsåtgärder som är påträngande eller uppsökande eller som uppmanar till bruk av alkohol får inte företas. Särskilt sådan reklam som riktar sig till eller skildrar barn och ungdomar är förbjuden. Den som bedriver rörelse med alkoholdrycker får i sin rörelse lämna sådana drycker som gåva endast i form av varuprov. Alkoholdrycker får inte lämnas som gåva i samband med andra näringar. Reklam i radio och TV är förbjuden. Vid marknadsföring av alkoholdrycker som innehåller mer än 15 volymprocent alkohol till konsumenter får inte användas kommersiella annonser i periodiska skrifter eller andra skrifter på vilka tryckfrihetsförordningen är tillämplig. Gärningarna utgör inte brott. Brott mot förbuden kan betraktas som sådan verksamhet som strider mot marknadsföringslagen (1995:450), och följden kan vara förbud mot fortsatt reklam, vite eller marknadsföringsavgift.

Bestämmelser om ansvar för olovlig införsel och utförsel av alkoholdrycker finns i lagen (2000:1225) om straff för smuggling. Straffet för smuggling är böter eller fängelse i högst två år eller, om brottet är att anse som grovt, fängelse i högst sex år.

I 11 kap. alkohollagen finns bestämmelser om förverkande. Sprit, alkoholdrycker och mask som har varit föremål för brott enligt alkohollagen eller värdet därav samt utbyte

av sådant brott skall förklaras förverkade. Om sprit eller alkoholdrycker har tillverkats olagligen skall även destillationsapparater, apparatdelar och redskap som har använts vid tillverkningen samt råämnena förklaras förverkade. Förordnande om förverkande skall inte meddelas, om det skulle vara uppenbart oskäligt.

Norge. Bestämmelser om vilka alkoholrelaterade handlingar som är förbjudna finns i alkohollagens 8 kap., som trädde i kraft i juni 1989. Straffbestämmelserna är dock öppna och gäller samtliga brott mot lagen i fråga. Lagen har delvis reviderats 1995 och 1997.

Som alkoholdryck anses en dryck som innehåller mer än 2,5 volymprocent alkohol. Som sprit (brennevin) anses en dryck som innehåller mer än 22 volymprocent alkohol. Vin och öl definieras utifrån tillverkningsämnena eller tillverkningssättet. Åldersgränsen för att få köpa eller sälja alkohol är 18 år. Motsvarande åldersgräns för sprit är 20 år.

I alkohollagens 8 kap. förbjuds bl.a. olovligt tillverkning av sprit, förvaring och lagring av olovligt tillverkade alkoholdrycker samt köp av olovligt tillverkad sprit. Det är också förbjudet att tillverka, förvara eller distribuera jäsande eller jästa odestillerade vätskor och att inneha, importera eller omsätta apparater som kan användas för tillverkning av sprit, eller delar av sådana. Endast den som har beviljats tillverknings- eller partihandelstillstånd har rätt till införsel och utförsel av alkoholdrycker, med undantag av alkoholdrycker som är avsedda för eget bruk.

Det är förbjudet att använda alkoholdrycker som vinst eller premie och att dela ut sådana drycker i marknadsföringssyfte. Det är också förbjudet att köpa sprit till någon som är yngre än 20 år och andra alkoholdrycker till någon som är yngre än 18 år. Med undantag av slutna privata tillställningar är det förbjudet att utan behörigt tillstånd dricka och servera alkoholdrycker på de offentliga platser som nämns i lagen, även om ingen ersättning tas ut. Alkoholdrycker får inte säljas till eller serveras berusade personer och inte heller säljas till specialpris eller med rabatt. Det är också förbjudet att utan tillstånd servera, sälja och idka partihandel med all slags sprit som innehåller mer än 60 volymprocent alkohol samt att utan tillstånd föra in sådan

sprit i landet.

I alkohollagens 9 kap. förbjuds reklam för alkoholdrycker och för andra varor med samma varumärke som en dryck som innehåller mer än 2,5 volymprocent alkohol. Reklam för sådana varor får inte heller ingå i reklam för andra varor eller tjänster. Med reklam avses reklam i t.ex. tryckta skrifter, på film eller i TV eller radio eller i form av ljusreklamer eller skyltar. Utan tillstånd av ministeriet är det också förbjudet att genom böcker, i affärer eller på annat sätt göra reklam för apparater eller delar av apparater som kan användas för tillverkning av sprit eller isopropanol. Det är förbjudet att locka någon till tillverkning eller omdestillering av dessa drycker eller att ge råd i anslutning till sådan verksamhet. Det är också förbjudet att göra reklam för ämnen, apparater och andra redskap som särskilt lämpar sig för tillverkning av alkoholdrycker.

I 10 kap. bestäms om straffen för brott mot alkohollagen. Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet handlar i strid med bestämmelserna i alkohollagen eller som medverkar till överträdelse av bestämmelserna bestraffas med böter eller fängelse i högst sex månader. Om gärningen är särskilt grov är straffet böter eller fängelse i högst två år. Vid avgörandet av om gärningen är grov skall verksamhetens omfattning och andra omständigheter beaktas.

För olaglig införsel eller försäljning av alkoholdrycker, tillverkning eller förvaring och lagring av sprit eller tillverkning, förvaring och distribution av odestillerad vätska kan, när det är fråga om stora mängder, dömas till fängelse i högst sex år.

När gärningen avser tillverkning, omdestillering eller överlåtelse mot ersättning av sprit skall fängelsestraff alltid användas, om det inte finns särskilda förmildrande omständigheter.

En gärning som strider mot alkohollagen utgör en överträdelse, oavsett straffets stränghet. Om det är fråga om någon av de ovan nämnda gärningarna som bestraffas enligt en strängare skala utgör gärningen dock ett brott. Också försök till överträdelse är straffbart.

Om någon på nytt gör sig skyldig till alkoholbrott inom två år efter det att han eller hon

dömts för det tidigare alkoholbrottet, tillämpas den skala som gäller den grova gärningsformen, dvs. böter eller fängelse i högst två år.

Om det finns förutsättningar för förverkande enligt strafflagen, kan åklagaren besluta att olovligen tillverkad sprit och jäsande eller jäst odestillerad vätska skall förstöras, liksom även alkoholdrycker i glas eller öppnad flaska. De allmänna bestämmelserna om förverkande i strafflagen skall tillämpas på alkoholbrotten.

4. Propositionens mål och de viktiga förslagen

4.1. Alkoholbrott

Syftet med propositionen är att ändra bestämmelserna om alkoholbrott i enlighet med de principer som följts vid totalreformen av strafflagen. Genom propositionen ändras inte området för straffbart beteende märkbart i fråga om dessa brott. Bestämmelserna om alkoholbrott moderniseras dock i lagtekniskt hänseende, vilket underlättar och effektiviserar den praktiska tillämpningen av dem.

Det föreslås i propositionen att till strafflagen fogas ett nytt 50 a kap. om alkoholbrott. I enlighet med de principer som följts vid totalreformen av strafflagen överförs till det nya kapitlet i strafflagen de alkoholbrottsbestämmelser i 1968 års alkohollag som innehåller hot om fängelsestraff. Samtidigt upphävs den nämnda alkohollagen. Till 1994 års alkohollag fogas en bestämmelse om alkoholförseelse med hot om bötesstraff.

Som alkoholbrott bestraffas ett flertal olika gärningssätt, på samma sätt som när det gäller narkotikabrott enligt strafflagens 50 kap. 1 §. För alkoholbrott bestraffas den som på det sätt som avses i bestämmelsen bryter mot alkohollagen eller bestämmelser som utfärdats med stöd av den. Oftast blir det fråga om att någon bedriver verksamhet för vilken det enligt alkohollagen krävs tillstånd utan att ha något dylikt tillstånd. Straffbestämmelsernas anknytning till alkohollagen betyder också att de begrepp som används i bestämmelserna om alkoholbrott i strafflagen bestäms enligt definitionerna i alkohollagen. I alkohollagens 3 § definieras bl.a. alkoholdryck, stark

alkoholdryck och sprit.

Alkoholbrott, grova alkoholbrott och lindriga alkoholbrott är straffbara endast när de begås uppsåtligt. Alkoholbrotten är jämförbara med regleringsbrott och smuggling enligt strafflagens 46 kap., vilka även de är straffbara när de begås uppsåtligt. I de sistnämnda fallen är det fråga om verksamhet som bedrivs i strid med bestämmelser, tillstånd eller tillståndsvillkor som hänför sig till ekonomisk verksamhet. Det är motiverat att samma grad av tillräknande skall krävas i fråga om alkoholbrott och olaga befattningstagande med infört gods, eftersom dessa brott till sin karaktär är så lika varandra (se avsnitt 4.6, "om alkoholbrottens förhållande till en del andra brott"). Likaså krävs det vid narkotikabrott att brottet har begåtts uppsåtligt. I paragraferna nämns inte särskilt att gärningarna är straffbara endast när de begås uppsåtligt, eftersom detta är en vedertagen regel i fråga om bestämmelserna i strafflagen (RP 66/1988 rd). I strafflagens 3 kap. 5 § 2 mom. bestäms det att en gärning som avses i strafflagen är straffbar endast när den begås uppsåtligt, om inte något annat föreskrivs.

Alkoholförseelser är straffbara dels när de begås uppsåtligt, dels när de begås uppsåtligt eller av grov oaktsamhet, beroende på gärningssättet.

I strafflagen graderas alkoholbrotten i tre steg enligt den modell som använts vid totalreformen av strafflagen, dvs. gärningens grundform samt en lindrig och en grov gärningsform. Också de föreslagna straffskalorna för alkoholbrott och alkoholförseelse följer den gradering som blivit vedertagen vid reformen av strafflagen och som används i fråga om flera sådana brott som hänför sig till ekonomisk verksamhet (RP 2/1988 rd och 94/1993 rd).

Påföljden för alkoholbrott föreslås vara böter eller fängelse i högst två år. Straffnivån höjs inte för grundformens del, eftersom det föreskrivna straffet för olaglig tillverkning, smuggling och förmedling av alkohol redan i dag är fängelse i två år. Det föreslås att straffet för grovt alkoholbrott skall vara fängelse i minst fyra månader och högst fyra år. Minimistraffet för yrkesmässig eller vanemässig verksamhet är för närvarande fängelse i sex månader, och det föreskrivs inte om något

särskilt straffmaximum. Maximistrafvet, fängelse i fyra år, bestäms då med stöd av strafflagens 2 kap. 3 § 3 mom. Minimistrafvet för den grova gärningsformen sjunker således. Det föreslagna minimistrafvet på fyra månader motsvarar dock de straffskalor som blivit vedertagna vid totalreformen av strafflagen, och det finns ingen anledning att avvika från dem.

Straffet för lindrigt alkoholbrott föreslås vara böter eller fängelse i högst sex månader. Detta höjer i viss mån straffnivån för en del lindriga gärningar, eftersom påföljden för överträdelse innefattande förmedling av alkoholhaltigt ämne, förmedling utan arvode av alkoholhaltigt ämne och överträdelse, innefattande olovligt innehav av alkoholdryck samt smuggling av ringa mängder alkoholdrycker eller sprit för närvarande är böter. Avsikten är dock inte att genom det föreslagna straffhotet på fängelse i sex månader allmänt skärpa straffpraxis i fråga om dessa gärningar. Det är fortfarande motiverat att i regel döma ut böter i strafforderförfarande för lindriga gärningar. För att framhålla gärningarnas klandervärdhet har det dock ansetts nödvändigt att fängelsestraff skall kunna dömas ut för lindrigt alkoholbrott. Det föreslås att påföljden för alkoholförseelse enligt alkohollagen skall vara böter liksom i dag.

Det föreslås i propositionen att tillämpningsområdet för ordningsbot utvidgas till att omfatta vissa ringa gärningar som strider mot alkohollagen. Möjligheten att använda ordningsbot vid alkoholförseelser diskuterades redan när ordningsboten togs i bruk 1983. I regeringens proposition med förslag till lag om ordningsbot och vissa därtill anslutna lagar (RP 19/1981 rd) konstaterades då att ordningsbotssystemet i den mån erfarenheter samlades skulle kunna utsträckas till att gälla även andra ringa förseelser än ringa vägtrafikförseelser, såsom brott mot de kommunala ordningsstadgarna samt mot tull- och alkohollagstiftningen.

Alkoholkonsumtionen kommer att öka till följd av att de begränsningar som gäller resandeförseln av alkohol slopas och alkoholaccisen sänks, vilket väntas öka störningarna i den allmänna ordningen. Bestämmelser om förbud mot förtäring av alkohol-

drycker eller sprit på offentlig plats finns i två olika lagar, alkohollagen och ordningslagen (612/2003). Enligt ordningslagens 4 § 1 mom. är det förbjudet att inta rusmedel på allmänna platser i tätorter och i ett fordon i kollektivtrafik, med de undantag som anges i paragrafens 2 mom. Brott mot förbudet bestraffas som ordningsförseelse med stöd av lagens 16 § 1 mom. 2 punkt. Enligt strafflagens 2 a kap. 9 § 5 mom. kan ordningsbot bestämmas som påföljd för ordningsförseelser. I 13 c § 2 punkten förordningen om ordningsbotsförseelser (610/1999) sägs att en ordningsbot på 20 euro kan föreläggas för intagande av rusmedel i strid med förbudet i ordningslagen.

Enligt definitionen i ordningslagens 2 § avses med allmän plats delvis samma slags platser som de som nämns i alkohollagens 58 § 1 mom. 1—3 punkt (köpcentra, affärslokaler och restauranger). Också polisens möjlighet att enligt 58 § 2 mom. förbjuda förtäring av alkohol på offentlig plats när upprätthållande av den allmänna ordningen förutsätter det är onödig i sådana fall när förtäringen förbjuds i ordningslagen. Det förbud mot intagning av alkohol som finns i ordningslagen tillämpas dock bara i tätorter. Nämnda 58 § 1 och 2 mom. kan således fortfarande bli tillämpliga i sådana fall när ordningslagen inte tillämpas, dvs. utanför tätorter.

Det föreslås i propositionen att ordningsbot skall kunna bestämmas som påföljd även för brott mot det förbud mot att förtära alkoholdrycker som bestäms i 58 § 1 mom. eller mot ett sådant förbud mot att förtära alkoholdrycker som polisen har meddelat med stöd av 58 § 2 mom. Propositionen överensstämmer till dessa delar med ordningslagen. Efter att de föreslagna lagarna har trätt i kraft har man också för avsikt att till förordningen om ordningsbotsförseelser foga en bestämmelse om att en ordningsbot på 20 euro kan föreläggas för brott mot dessa förbud. Påföljden för brott mot ett förbud mot att förtära alkoholdrycker är således lika sträng oberoende av om straffet bestäms med stöd av alkohol- eller ordningslagen.

Alkoholkonsumtionen bland unga kommer sannolikt också att påverkas i negativ riktning när de begränsningar som gäller resan-

deinförseln av alkohol slopas och alkohollacisen sänks. I den nya situationen är det viktigt att man effektivt kan övervaka att åldersgränserna i alkohollagen följs. Den som är yngre än 18 år får enligt alkohollagen inte inneha alkoholdrycker och den som är yngre än 20 år får inte inneha starka alkoholdrycker. Det föreslås att det liksom i dag skall vara straffbart att bryta mot dessa förbud. Eftersom förbuden är absoluta, kan brott mot dem till en viss del anses som en allvarigare gärning än när en vuxen bryter mot förtäringförbuden enligt alkohollagen. Detta kunde motivera att unga personer också framöver skulle kunna föreläggas dagsböter för brott mot de förbud mot att inneha alkoholdrycker om vilka bestäms i alkohollagen. Att bryta mot åldersgränserna för innehav av alkoholdrycker är dock en ringa förseelse jämfört med många andra av de gärningar som bestraffas med dagsböter. Dessutom kunde det upplevas som orättvist att en ung person döms till större böter, dvs. dagsböter som baserar sig på inkomsten, än en vuxen, som i en motsvarande situation skulle föreläggas ordningsbot. Dagsböterna kan dessutom förvandlas till fängelse till skillnad från ordningsboten, vilket ytterligare skärper påföljden. Också övervakningen av åldersgränserna skulle effektivieras om ordningsbot tillämpades i stället för inkomstbaserade dagsböter, eftersom det skulle vara enklare att bestämma påföljden. Därför föreslås det att ordningsbot skall kunna bestämmas som påföljd också för brott mot de åldersgränser som enligt alkohollagen gäller innehav av alkoholdrycker och starka alkoholdrycker.

Alkoholdrycker som innehas av personer som är yngre än 18 år och starka alkoholdrycker som innehas av personer som är yngre än 20 år skall med stöd av bestämmelserna i 10 kap. strafflagen dömas förverkade till staten. Förverkandepåföljder kan dock inte bestämmas i ordningsbotsförfarande. Drycker som någon olagligen innehar kan således inte dömas förverkade till staten i samband med att ordningsbot föreläggs. Det är dock motiverat att alkoholdrycker skall kunna fräntas minderåriga och förstöras. Därför föreslås det att alkoholdrycker som en ung person olagligen innehar skall kunna fräntas honom eller henne och förstöras i samband med

att ordningsbot föreläggs, om värdet av dryckerna är obetydligt. Om värdet av dryckerna inte kan anses obetydligt kommer ordningsbotsförfarande inte i fråga. Personen i fråga föreläggs då dagsböter i strafforderförfarande, och dryckerna förklaras samtidigt förverkade till staten.

Det föreslås att övervakningen av de åldersgränser som enligt alkohollagen gäller innehav av alkoholdrycker och starka alkoholdrycker effektivieras även med hjälp av tvångsmedel. Enligt propositionen får den som är yngre än 18 år kroppsvisiteras när det finns skäl att misstänka innehav av alkoholdrycker, och den som är yngre än 20 år får kroppsvisiteras när det finns skäl att misstänka innehav av starka alkoholdrycker. Detta betyder att polisen kan undersöka den misstänktes kläder och väska för att söka efter och fränta den misstänkte alkoholdrycker eller starka alkoholdrycker. Tvångsmedelslagen hindrar inte kroppsvisitation av ett barn som är yngre än 15 år, även om barnet inte kan påföras straff. Vid användningen av tvångsmedel som riktar sig mot barn bör man beakta proportionalitetsprincipen i tvångsmedelslagens 7 kap. 1 a § samt de särskilda bestämmelser om bemötandet av barn som finns i förundersöknings- och tvångsmedelslagstiftningen.

Polisen har i dag inte rätt att företa kroppsvisitation vid de ovan nämnda ringa förseelserna. Kroppsvisitation är dock enligt tvångsmedelslagen tillåten i fråga om en del andra förseelser som kan medföra böter, såsom snatteri, lindrig misshandel och detektorförseelse. Likaså är det med stöd av en särskild bestämmelse i 1968 års alkohollag (85 § 4 mom.) möjligt att kroppsvisitera den som gjort sig skyldig till överträdelse innefattande förmedling av alkoholhaltigt ämne. Det föreliggande fallet skiljer sig från de ovan nämnda genom att det föreslås att ordningsbot skall kunna bestämmas som påföljd för den föreslagna förseelsen som innefattar innehav. Det är exceptionellt att tillåta kroppsvisitation när det gäller en gärning för vilken ordningsbot kan bestämmas. Syftet med straffbestämmelsen, dvs. att skydda minderåriga och ungdomar från alkoholens skadliga verkningar, talar dock för att kroppsvisitation skall kunna användas trots att det är fråga om

en ringa förseelse. Utan det föreslagna tvångsmedlet skulle det i praktiken vara ytterst svårt att övervaka åldersgränserna för innehav av alkoholdrycker och att frånta minderåriga alkoholdrycker.

Enligt 34 § 5 mom. alkohollagen får inte heller drycker som innehåller minst 1,2 och högst 2,8 volymprocent etylalkohol innehas eller transporteras av personer som inte har fyllt 18 år. Sådana drycker är inte alkoholdrycker enligt alkohollagen. Till lagen fogades 1997 förbud mot innehav av, detaljhandel med och servering av sådan s.k. alkohol för att förebygga skadeverkningar och faror för barn (RP 71/1997 rd). Brott mot dessa förbud är i dag straffbart med stöd av straffbestämmelsen om alkoholförseelse i alkohollagen. Det föreslås i propositionen att det inte längre skall vara straffbart för den som inte har fyllt 18 år att inneha och transportera s.k. alkohol. Däremot är detaljhandel med och servering av dessa drycker till den som inte har fyllt 18 år fortfarande straffbara som alkoholförseelse. Dessutom kan det på samma sätt som i dag bestämmas om en administrativ påföljd enligt vilken rörelseidkaren för viss tid förbjuds att sälja produkterna i fråga.

Alkoholbrotten begås ofta inom ramen för en juridisk persons verksamhet, och de utgör då en form av ekonomisk brottslighet. Den administrativa övervakningen av sådan ekonomisk verksamhet som har samband med alkohol är effektiv och de indirekta verkningarna av de administrativa påföljderna, t.ex. återkallandet av ett tillstånd för viss tid, kan vara av stor ekonomisk betydelse. De nuvarande administrativa påföljderna är i allmänhet också tillräckliga när det är fråga om småföretagare. Det är dock i praktiken inte möjligt att genom administrativa påföljder effektivt ingripa i de stora bolagens verksamhet, eftersom återkallandet av t.ex. ett tillverknings- eller partihandelstillstånd kunde äventyra hundratals arbetsplatser vid bryggeriet eller hos partihandlaren på orten i fråga. Däremot kunde en möjlighet att döma ut en kännbar samfundsbot ha en brottsförebyggande effekt vid denna typ av verksamhet. Därför föreslås det i propositionen att straffansvaret för juridiska personer utsträcks till att gälla alkoholbrott och grova alkoholbrott. Däremot är det inte nödvändigt att an-

vända samfundsbot vid lindriga alkoholbrott.

Vid olaglig införsel av alkoholdrycker är det oftast fråga om brott mot skattebestämmelserna och inte mot alkohollagstiftningen. Endast brott mot de tidsbegränsningar som gäller privatpersoner är sådan införsel som bestraffas som alkoholbrott. Straffansvaret för juridiska personer har inte utsträckts till skattebedrägeri, eftersom det traditionella straffansvaret, det brottsbaserade skadeståndet och de administrativa påföljderna utgör en så kännbar sanktionshelhet att det inte har ansetts nödvändigt att utöka den med en samfundsbot (RP 95/1993 rd). Vid revideringen av bestämmelserna om ekonomiska brott ansågs det att det inte har skett några ändringar i den utgångspunkten att straffansvar för juridiska personer är onödigt vid skattebrott och skulle kunna förorsaka en oskälig kumulering av sanktioner (RP 53/2002 rd). Därför utsträcktes straffansvaret för juridiska personer genom lagen 61/2002 endast till sådana skattebedrägerier som skall betraktas som bedrägeri och som samfundsansvaret skall utsträckas till enligt det av Europeiska unionens råd godkända andra protokollet till konventionen om skydd av Europeiska gemenskapernas finansiella intressen (EGT Nr C 221, 19.7.1997). Det bör dock noteras att en stor del av de skattebedrägerier som gäller införsel av alkoholdrycker eller sprit från tredje land skall bedömas som bedrägerier, eftersom gärningen riktar sig mot gemenskapernas finansiella intressen.

När bestämmelserna om förverkandepåföljder i strafflagens 10 kap. reviderades ändrades inte bestämmelserna om de förverkandepåföljder som döms ut med stöd av alkohollagen. Det ansågs lämpligare att revidera bestämmelserna i fråga i samband med reformen av bestämmelserna om alkoholbrott (RP 80/2000 rd). Vid revideringen av strafflagens 10 kap. utsträcktes endast bestämmelserna om s.k. utvidgat förverkande av vinning till att gälla även alkoholbrott. I propositionen föreslås att bestämmelserna om förverkandepåföljder i 1968 års alkohollag upphävs och att bestämmelserna om förverkandepåföljder i strafflagens 10 kap. i stället till alla delar tillämpas också på alkoholbrotten.

I 60 § 2 mom. alkohollagen bestäms att

ägaren till en lokal, rörelse eller något annat ställe eller den som är anställd hos ägaren eller också arrangören eller en ordningsman samt ett i allmänt bruk varande färdmedels chef, förare eller konduktör har rätt att frånta den som på de nämnda platserna har förtärt alkoholdrycker i strid med förbudet i alkohollagen alkoholdryckerna och förstöra dem. Rätten att frånta någon de nämnda dryckerna eller ämnena och förstöra dem gäller endast ämnen i öppet kärl. De personer som nämns i momentet är privatpersoner, varför bestämmelsen inte skall bedömas mot bakgrunden av grundlagens 124 §, som gäller överföring av förvaltningsuppgifter på andra än myndigheter. Bestämmelsen kan inte anses ändamålsenlig vare sig med tanke på fullgörandet av de ovan nämnda personernas övervakningsskyldighet, så som förutsätts i den ovan nämnda 124 §, eller av rättssäkerhetsskäl. I praktiken kan de övriga befogenheter som ordningsvakter och förare i allmänna kommunikationsmedel har enligt lagen om ordningsvakter (533/1999) eller de speciallagar som gäller platserna och tillställningarna i fråga anses tillräckliga i de situationer som avses i bestämmelsen. Det föreslås således att bestämmelsen skall utgå.

4.2. Reklam för alkoholdrycker

Reklam för och annan marknadsföring av alkoholdrycker begränsas i alkohollagen. Enligt alkohollagens 33 § är reklam och indirekt reklam för starka alkoholdrycker och annan verksamhet för främjande av försäljningen av starka alkoholdrycker förbjuden. Reklam och indirekt reklam för svaga alkoholdrycker och drycker som innehåller minst 1,2 volymprocent etylalkohol (s.k. alkoholäsk) samt annan verksamhet för främjande av försäljningen av sådana alkoholdrycker har begränsats så att reklam som riktar sig till vissa konsumentgrupper och s.k. associerande reklam är förbjuden. Vidare är sådan reklam för svaga alkoholdrycker förbjuden som strider mot god sed eller är vilseledande (ShUB 32/1994 rd). Brott mot reklamförbuden är i dag straffbart som alkoholförseelse, och påföljden är böter.

Eventuella påföljder för överträdelser som uppdagas vid övervakningen av reklam och annan marknadsföring bestäms i allmänhet i

administrativ väg, och straffbestämmelsen har i praktiken inte tillämpats. Eftersom reklam går ut på att skapa associationer och kännetecknas av ett visst mått av överdrift är den svår att reglera. Vid regleringen av reklam bör man även beakta rätten till yttrandefrihet. Legalitetsprincipen förutsätter för sin del att straffbestämmelserna är tillräckligt exakta.

Alkoholreklamen samt den övriga marknadsföringen av alkohol har begränsats på hälsopolitiska grunder, och detta förbud är en del av den allmänna alkoholpolitiken. Också inom gemenskapsrätten har det konstaterats att alkoholreklam kan begränsas nationellt, om det är motiverat med hänsyn till skyddet av folkhälsan, vilket utgör ett allmänt intresse enligt artikel 30 (36) i fördraget (senast i EG-domstolens dom C—405/98, konsumentombudsmannen mot Gourmet International Products Ab). Straffbestämmelserna har en förebyggande effekt på lagstridig reklam. De ovan nämnda grunderna kan anses som så vägande att det är skäl att fortsättningsvis föreskriva om straff även för brott mot de nämnda begränsningarna.

Alkohollagens 33 § innehåller ett s.k. totalförbud mot reklam för starka alkoholdrycker, även om det i paragrafens 4 mom. bestäms om undantag från förbudet. Reklam för svaga alkoholdrycker och drycker som innehåller minst 1,2 volymprocent etylalkohol har däremot endast begränsats i lagen, dvs. reklamen är förbjuden enbart i de fall som anges i lagen. Totalförbudet mot reklam för starka alkoholdrycker signalerar således att denna reklam är mera klandervärd. Därför föreslås det i propositionen att reklam för starka alkoholdrycker också när det gäller straffbarheten behandlas annorlunda än reklam för svaga alkoholdrycker. Det föreslås att reklam för och annan verksamhet för främjande av försäljningen av starka alkoholdrycker skall vara straffbar som brott vid marknadsföring av alkoholdrycker enligt strafflagens 30 kap., som gäller näringsbrott. Marknadsföring av svaga alkoholdrycker och drycker som innehåller minst 1,2 volymprocent alkohol föreslås däremot vara straffbar som alkoholförseelse enligt alkohollagen liksom i dag.

Påföljden för brott vid marknadsföring av alkoholdrycker föreslås vara böter eller fäng-

else i högst sex månader. Det föreskrivna straffet för marknadsföringsbrott är fängelse i högst ett år. Det föreskrivna maximistraffet för reklam som strider mot lagen om åtgärder för inskränkande av tobaksrökning (693/1976) är fängelse i två år. Det är motiverat att höja maximistraffet för reklam för starka alkoholdrycker och annan verksamhet som främjar försäljningen av starka alkoholdrycker från det nuvarande bötesstraffet till ett straff som ligger närmare straffnivån i dessa lagar. Det föreslagna maximistraffet är detsamma som påföljden för sedlighetssårande marknadsföring i strafflagens 17 kap. 20 §. Påföljden för marknadsföring av svaga alkoholdrycker och av drycker som innehåller minst 1,2 volymprocent alkohol, dvs. sådan marknadsföring som är straffbar som alkoholförseelse, föreslås dock vara böter liksom i dag.

Enligt den gällande lagen kan den som genom att göra reklam för eller annars marknadsföra utrustning eller preparat som lämpar sig för framställning av alkohol förleder någon annan till olovlig framställning av alkohol bestraffas med fängelse i ett år. Dessa gärningar bedöms således i dag som mer klandervärda än brott mot de begränsningar som gäller reklam för alkoholdrycker. I propositionen föreslås att straffnivån för dessa gärningar sänks. Det föreslås att gärningarna skall vara straffbara som alkoholförseelse, som bestraffas med böter. Bestämmelsen är sekundär, vilket betyder att den tillämpas om inte strängare straff för gärningen bestäms någon annanstans i lag. I vissa fall kan bestämmelsen om offentlig uppmaning till brott i 17 kap. 1 § strafflagen bli tillämplig, och maximistraffet är då fängelse i två år.

I dag tillämpas straffansvar för juridiska personer på marknadsföringsbrott. I enlighet med detta föreslås det att bestämmelserna om straffansvar för juridiska personer också utsträcks till brott vid marknadsföring av alkoholdrycker. Enligt propositionen kan en juridisk person dock inte ställas till ansvar för reklam för svaga alkoholdrycker eller marknadsföring av utrustning som lämpar sig för olovlig framställning av alkoholdrycker eller sprit. Dessa gärningar är straffbara som alkoholförseelse, och det är inte nödvändigt att utsträcka straffansvaret för juridiska personer

till gärningar som endast utgör förseelser och för vilka straffet är böter.

När det gäller marknadsföringsbrott skall konsumentombudsmannen beredas tillfälle att ge utlåtande i saken såväl vid åtalsprövningen som när brottet behandlas i domstol. Enligt 41 § 1 mom. alkohollagen ankommer övervakningen av reklam och annan säljfrämjande verksamhet dock på social- och hälsovårdens produkttillsynscentral, enligt vad som föreskrivs genom förordning av statsrådet. Produkttillsynscentralen är den myndighet som övervakar alkoholreklamen på riksnivå. Därför föreslås det i propositionen att produkttillsynscentralen skall ges tillfälle att bli hörd vid åtalsprövningen och domstolsbehandlingen av brott vid marknadsföring av alkoholdrycker och sådan reklam för svaga alkoholdrycker som utgör alkoholförseelse. Bestämmelserna om reklam för svaga alkoholdrycker i alkohollagen lämnar mera rum för tolkning än bestämmelserna om reklam för starka alkoholdrycker. Därför är det motiverat att produkttillsynscentralen i egenskap av tillsyns- och sakkunnigmyndighet skall ges möjlighet att bli hörd också i frågor som gäller reklam för svaga alkoholdrycker, trots att det är fråga om en gärning som endast utgör en förseelse.

4.3. Att bjuda minderåriga på alkohol-drycker

I 43 kap. 7 § strafflagen bestäms om straff för den som förleder en person som inte har fyllt 18 år att förtära en rusgivande dryck så att denne blir drucken. De övriga bestämmelserna som återstod i 43 kap. upphävdes 1998 (563/1998). Det konstaterades då att behovet av bestämmelsen i 7 § bäst kan utredas i samband med revideringen av bestämmelserna om alkoholbrott (RP 6/1997 rd).

Det finns grunder som talar både för och emot att bestämmelsen i strafflagens 43 kap. 7 § upphävs. För ett upphävande talar det att straffbestämmelsen inte har tillämpats i praktiken. Den huvudsakliga orsaken till detta torde vara att det är så vanligt att ungdomar använder alkohol och att de provar på alkohol i allt yngre år. När det gäller bevisningen torde det även vara svårt att visa att det är fråga om sådant förledande som förutsatts i

bestämmelsen.

För ett upphävande av bestämmelsen talar också det faktum att högsta domstolen i ett avgörande har klargjort rättsläget när det gäller frågan om att bjuda minderåriga på alkoholdrycker. I högsta domstolens avgörande HD:2001:7 hade svaranden gett ett 12-årigt barn en stark alkoholdryck att dricka med den påföljden att barnet berusat sig till medvetslöshet. Då barnet med hänsyn till sin ålder inte kunde ge ett giltigt samtycke till att dess hälsa skadades, tillräknades förfarandet svaranden som misshandel.

Genom avgörandet fastställdes att bestämmelsen om misshandel kan tillämpas i sådana fall när alkoholdrycken eller spriten skadar barnets hälsa eller försätter barnet i ett tillstånd som är jämförbart med medvetslöshet. Efter högsta domstolens avgörande kunde det vara motiverat att följa hur rättspraxis utformas i framtiden när det gäller tillämpningen av bestämmelserna om misshandel på fall där barn eller unga har getts alkohol.

Ett problem när det gäller tillämpningen av bestämmelsen om misshandel är hur man skall bedöma en begäran, ett samtycke eller någon annan form av medverkan från den minderårigas sida. En förutsättning för att giltigt samtycke skall anses ha givits är att offret med hänsyn till sin ålder och mognadsnivå är kapabelt att förstå innebörden av gärningen i fråga. Ett barns mognadsnivå bedöms från fall till fall när det provas vilken betydelse ett samtycke skall tillmätas. De problem som hänför sig till en minderårigs ålder och mognadsnivå och bedömningen av personens medverkan är desamma också vid tillämpningen av bestämmelsen i 43 kap. 7 § strafflagen. För en särskild bestämmelse talar dock det faktum att det i en dylik bestämmelse kunde sägas klart ut att en vuxen person som bjuder en minderårig på alkoholdrycker eller sprit alltid bär ansvaret för alkoholbruket och gränserna för det. Förutsättningarna för att tillämpa bestämmelsen om misshandel, dvs. att den minderårigas hälsa äventyras eller den minderåriga försätts i ett tillstånd som är jämförbart med medvetslöshet, kan i detta avseende anses alltför högt satta.

När man överväger behovet av bestämmelser är det skäl att bedöma när det skall vara straffbart att bjuda på alkoholdrycker eller

sprit. Det kan anses godtagbart att ett barn i hemmet bjuds på alkohol t.ex. i samband med maten som ett led i uppfostran. Den andra ytterligheten är verksamhet som skadar barnets hälsa. Sådan verksamhet är redan straffbar som misshandel. Det gäller att klärlägg de situationer mellan dessa två ytterligheter när det kan vara så klandervärt att bjuda en minderårig på alkohol att det beroende på omständigheterna är skäl att kriminalisera verksamheten. Att en minderårig blir berusad kan anses vara en sådan gräns.

För det andra bör man besluta om en åldersgräns. Enligt konventionen om barnets rättigheter (FördrS 60/1991) avses med barn den som är yngre än 18 år, och detta är också den allmänna åldersgränsen enligt alkohollagen. Trots det är det svårt att slå fast en åldersgräns som inte i någon situation kunde anses som antingen alltför låg eller alltför hög. För det tredje bör man alltid beakta situationen som en helhet.

I propositionen har man stannat för att en särskild bestämmelse om saken behövs i lagstiftningen. Det föreslås dock att strafflagens 43 kap. 7 § upphävs. En sådan bestämmelse anses inte längre nödvändig i strafflagen. Att bjuda en minderårig på alkohol föreslås vara straffbart som alkoholförseelse enligt alkohollagen. Det är straffbart att uppsåtligt bjuda den som inte har fyllt 18 år på alkoholdrycker eller sprit så att denne blir berusad, när förfarandet med hänsyn till den minderårigas ålder, mognadsnivå och övriga omständigheter som helhet kan anses klandervärt. Den föreskrivna påföljden för gärningen är böter. Bestämmelsen är sekundär, vilket betyder att bestämmelserna om misshandel fortfarande kan tillämpas, om den minderårigas hälsa skadas genom gärningen.

4.4. Upphävandet av 1968 års alkohollag

I propositionen föreslås det att 9 kap. samt 104 och 105 § i 1968 års alkohollag upphävs. De straffbestämmelser som föreslås i strafflagens 50 a kap. och i 1994 års alkohollag täcker merparten av de gärningar som utgör brott enligt den gällande lagen. Vissa av bestämmelserna i 1968 års alkohollag har det dock inte längre ansetts nödvändigt att hålla kvar.

I lagens 83 § finns en bestämmelse om att befälhavaren på ett fartyg är straffansvarig för sådan olaglig alkoholdryck och sprit som finns ombord på fartyget. I lagens 84 § finns för sin del en bestämmelse om bistående vid olovlig införsel av alkoholdrycker eller sprit genom förmedling av förbindelse till ett fartyg som används för smuggling. Bestämmelserna är av liten betydelse när det gäller införsel av alkoholdrycker, eftersom merparten av gärningarna i dag bedöms som brott mot skattelagstiftningen. Bestämmelserna skulle således i dag gälla olovlig införsel av sprit. Båge bestämmelserna har förlorat sin betydelse och är onödiga i dagens läge.

I lagens 85 § 4 mom. bestäms i dag om kroppsvisitation av den som har gjort sig skyldig till överträdelse innefattande förmedling av alkoholhaltigt ämne och om husrannsakan i ett fordon som personen i fråga använder. Enligt förslaget skall överträdelse innefattande förmedling av alkoholhaltigt ämne bestraffas som lindrigt alkoholbrott. Straffskalan för detta brott möjliggör användning av de ovan nämnda tvångsmedlen med stöd av de allmänna bestämmelserna i tvångsmedelslagen. Den ovan nämnda särskilda bestämmelsen behövs således inte längre.

Den som har köpt alkoholdrycker eller sprit som sålts olovligt skall enligt 88 § i 1968 års alkohollag inte åtalas, om han eller hon vid ett förhör i egenskap av vittne som åberopats av åklagaren uppger sig ha tagit emot alkoholdryckerna eller spriten av en person som misstänks för brott. Syftet med paragrafen har varit att främja utredningen av mål som gäller olovlig försäljning av alkoholhaltiga ämnen. Paragrafen gäller främst sådana situationer när någon har köpt alkoholdrycker som är av olagligt ursprung eller när köparen på något annat sätt som anges i 86 § gör sig skyldig till brott genom att inneha eller transportera dryckerna. Behovet av bestämmelsen motiverades på sin tid med att en köpare utan en sådan bestämmelse kunde vägra vittna mot säljaren med stöd av rättegångsbalkens 17 kap. 24 §, om detta kunde medföra risk för att han eller hon själv åtalas (Laggranskningsrådets utlåtande nr 6/1964).

Den ovan nämnda paragrafen är unik i vår lagstiftning. Ett dylikt system med s.k. kronvittnen används dock i länder med en anglo-

amerikansk rättskultur. Denna möjlighet existerar även i en del länder på den europeiska kontinenten, men tillämpningsområdet är då begränsat främst till terrorism och vissa former av organiserad brottslighet.

Enligt 6 kap. 3 § 3 punkten strafflagen har ett straff sedan gammalt kunnat lindras endast om gärningsmannen strävar efter att främja utredningen av sina egna brott. Det har inte varit möjligt att lindra straffet om gärningsmannen hjälper myndigheterna att utreda andra personers brott. Systemet med s.k. kronvittnen infördes inte heller vid reformen av strafflagens allmänna lärar och således inte heller vid reformen av bestämmelserna i strafflagens 6 kap. I förarbetena till lagen konstateras att kronvittnessystemet är förknippat med principiella problem, varför det är skäl att ställa sig skeptisk till det. Trovärdigheten av den information som har fått genom löften om strafflindring kan ofta ifrågasättas. På ett djupare plan är det fråga om den moral som strafflagen och rättsvärden förete, och endast tvingande skäl kan motivera en dylik etisk kompromiss (RP 44/2002 rd).

Av de orsaker som nämns ovan föreslås det när det gäller alkoholbrotten inte längre någon bestämmelse som skulle motsvara bestämmelsen i 88 § alkohollagen. Det finns inte några grunder i sak för att bibehålla bestämmelsen. Den praktiska betydelsen av bestämmelsen är i dag liten. Polisens möjligheter att på annat sätt utreda organiserad yrkesmässig brottslighet har förbättrats bl.a. till följd av de nya undersökningsbefogenheter och -metoder som har tagits i bruk. Det föreslagna maximistraffet på fängelse i fyra år för grovt alkoholbrott möjliggör bl.a. teleövervakning, teknisk observation och bevisprovokation genom köp med stöd av tvångsmedelslagen eller polislagen.

I allmänhet har det ansetts vara klart att bestämmelserna om delaktighet inte skall tillämpas på förhållandet mellan säljaren och köparen vid olaglig försäljning av alkoholdryck eller sprit. För säkerhets skull finns det i dag en bestämmelse om detta i 89 § i 1968 års alkohollag. Syftet med bestämmelsen var att komplettera den ovan nämnda 88 § och säkerställa att en köpare inte skulle kunna vägra vittna mot säljaren av den anledningen

att köparen då själv kunde åtalas för delaktighet i säljarens brott (Laggranskningsrådets utlåtande nr 6/1964). Även denna bestämmelse är onödig.

I dag bestäms i 90 § i 1968 års alkohollag att om en gärningsman gör sig skyldig till flera gärningar som gäller samma parti alkoholdrycker eller sprit skall, om inte något av dessa brott redan ingår i ett annat brott, för samtliga brott dömas till ett enda straff inom gränserna för det lagrum som upptar det strängaste straffet. Någon sådan särskild bestämmelse behövs inte längre, eftersom de olika gärningssätten enligt förslaget omfattas av samma straffbestämmelse. Olika gärningar som hänför sig till samma parti alkoholdrycker eller sprit, t.ex. tillverkning och försäljning, skall betraktas som ett enda alkoholbrott. En motsvarande bestämmelse upphävdes på samma grunder när bestämmelserna om narkotikabrott infördes i strafflagens 50 kap. (RP 180/1992 rd).

I lagens 92 § bestäms i dag om bötesstraff för ägaren av ett motorfordon, fartyg eller annat transportmedel när ägaren utan att vara delaktig i brottet har upplåtit transportmedlet att användas av någon annan, trots att han haft skäl att befara att det skulle användas vid förövandet av en sådan olaglig gärning som anges i paragrafen. Kriminaliseringen är onödigt långtgående i de situationer som avses i paragrafen. Det föreslås att straffbestämmelsen slopas och att gärningarna i fråga skall vara straffbara endast om ägaren av ett transportmedel som använts vid ett brott har medverkat i gärningen med stöd av de allmänna bestämmelserna om medverkan.

I 94 § i 1968 års alkohollag hänvisas till strafflagen när det gäller förverkande av nytan av brott. I högsta domstolens beslut HD 2002:31 konstateras att med hänvisningen avses bestämmelserna om förverkande av vinning i strafflagens 10 kap. Bestämmelsen i alkohollagen kan upphävas såsom onödig, eftersom strafflagens 10 kap. utan en särskild hänvisning kan tillämpas både på gärningar som är straffbara enligt strafflagen och på gärningar som är straffbara enligt bestämmelser utanför strafflagen (RP 80/2000 rd).

Också i 95 § finns det bestämmelser om förverkandepåföljder. Även denna paragraf är onödig, eftersom det föreslås att de all-

männa bestämmelserna om förverkandepåföljder i strafflagens 10 kap. framöver utan en särskild hänvisning skall tillämpas inte bara på förverkande av vinning utan också på de övriga förverkandepåföljder som döms ut för alkoholbrott.

Den största ändringen när strafflagens 10 kap. börjar tillämpas är att en del av förverkandepåföljderna för alkoholbrott inte längre är obligatoriska utan blir beroende av prövning. Enligt alkohollagens 95 § skall förverkandepåföljd i dag föreläggas i de fall som anges i paragrafen.

De bestämmelser i strafflagens 10 kap. som framöver kan bli tillämpliga i sådana fall som avses i den nämnda 95 § 1 mom. 1—3 punkt är de som gäller förverkande av hjälpmedel vid brott i 4 § (t.ex. apparater som använts vid tillverkning) och förverkande av annan egendom i 5 § (t.ex. olovligen tillverkade alkoholdrycker). Enligt dessa bestämmelser skall förverkandepåföljd bestämmas, om det är straffbart att inneha hjälpmedlet eller egendomen. Enligt de föreslagna bestämmelserna i 50 a kap. 1 § 4 och 5 punkten strafflagen är det straffbart att inneha eller transportera sprit, att inneha alkoholdrycker i försäljningssyfte och att inneha eller transportera alkoholdrycker som olagligen tillverkats eller förts in i landet. De nämnda dryckerna skall således dömas förverkade på denna grund. Enligt den föreslagna 50 a § 4 mom. 7 punkten alkohollagen är det likaså straffbart som alkoholförseelse att inneha apparater eller redskap som lämpar sig för tillverkning av alkoholdrycker eller sprit under sådana omständigheter som anges i bestämmelsen. Dylika apparater och redskap som har använts för tillverkning av alkohol skall således fortfarande dömas förverkade. Föremål och egendom vars innehav inte är straffbart kan däremot enligt 10 kap. 4 § 2 mom. eller 5 § 2 mom. strafflagen dömas förverkade endast under de förutsättningar som anges i paragraferna.

I dag skall enligt 95 § 1 mom. 4 punkten alkoholdryck eller sprit som förtärs på en sådan plats som nämns i 58 § 1 mom. alkohollagen jämte kärl dömas förverkad. Framöver skall alkoholdryckerna i dessa fall enligt 10 kap. 5 § 1 mom. strafflagen dömas förverkade endast om det är straffbart att inneha

dem. Innehav av sprit är alltid straffbart, både enligt de gällande bestämmelserna och enligt förslaget, och sprit skall således fortfarande dömas förverkad i ovan nämnda fall. Alkoholdryck som lagligen tillverkats och förts in i landet och som en myndig person förtär på en sådan plats där förtäring av alkoholdrycker enligt alkohollagen är förbjuden skall däremot i allmänhet inte dömas förverkad, om inte förverkandepåföljden är nödvändig t.ex. för att förebygga nya brott så som avses i 5 § 2 mom. 2 punkten strafflagen. I dessa fall skall dock enligt förslaget i allmänhet föreläggas ordningsbot, och förverkandepåföljder kan inte bestämmas i ordningsbotsförfarande. Det föreslås därför i propositionen att i 60 § alkohollagen bestäms att polisen i samband med att ordningsbot föreläggs har rätt att frånta en person alkoholdrycker som denne innehar i ett öppet kärl och förstöra dryckerna. Bestämmelserna om förverkandepåföljd samt om fråntagande och förstöring av drycker vid brott mot förtäringförbuden enligt alkohollagen motsvarar den lösning som valts i ordningslagen.

I 95 § 1 mom. 5 punkten i 1968 års alkohollag bestäms i dag om förverkande av ett motorfordon eller något annat transportmedel som har använts vid begåendet av ett brott. Ett sådant transportmedel skall i dag dömas förverkat, utom om den mängd ämnen som transporterats är så liten att detta vore oskäligt. Förverkandet av ett motorfordon eller något annat transportmedel är framöver beroende av prövning med stöd av 10 kap. 4 § 2 mom. strafflagen.

Också 95 § 2 mom., där det bestäms om huruvida ett motorfordon huvudsakligen har använts för begående av ett ovan nämnt brott, blir framöver onödig. Däremot tillämpas strafflagens 10 kap. 10 §, som gäller inskränkningar i förverkandet. Bestämmelser om de fall när ett motorfordon tillhör någon annan än gärningsmannen finns i dag i 95 § 3 mom., och i stället för detta moment skall i framtiden tillämpas bestämmelsen om inskränkningar i förverkandet i 10 kap. 6 § strafflagen.

I 4 mom. finns i dag en sekundär bestämmelse om värdekonfiskation. Enligt bestämmelsen skall i stället för sådan egendom som nämns i 1 mom. egendomens värde dömas

förverkat, om egendomen har skingrats, förstörts eller överlåtits till någon mot vederlag som motsvarar dess värde eller om egendomen inte kan dömas förverkad hos tredje man. I allmänhet finns det inget motsvarande omnämnande i bestämmelserna om konfiskation (RP 80/2000 rd). Vid tillämpningen av strafflagens 10 kap. skall förverkandet av värdet av egendom framöver bestämmas på basis av prövning med stöd av 10 kap. 8 § strafflagen. I den nämnda paragrafen sägs att om ett hjälpmedel vid brott, ett brottsobjekt eller en brottsprodukt inte kan konfiskeras på grund av att de tillhör någon annan eller har dolts eller annars inte går att få tag på, kan i stället föremålets eller egendomens värde dömas förverkat. Man bör särskilt notera begränsningen i 10 kap. 8 § 2 mom., enligt vilken värdet dock inte döms förverkat, om personen gör sannolikt att egendomen — i praktiken t.ex. olovligen tillverkad alkoholdryck — har förstörts eller förbrukats. Till dessa delar motsvarar bestämmelserna om alkoholbrott den lösning som har valts när det gäller värdekonfiskation i samband med narkotikabrott och enligt vilken värdet av narkotika som har förstörts eller använts inte döms förverkat (RP 80/2000 rd).

I dag finns det en bestämmelse om förvaring av stora partier beslagtagen alkohol i 97 § i 1968 års alkohollag. Bestämmelsen är onödig, eftersom bestämmelser om förvaring och försäljning av föremål som har tagits i beslag numera finns i 4 kap. 10 § tvångsmedelslagen.

I 104 § i 1968 års alkohollag bestäms om tullbrott. Bestämmelsen är onödig, eftersom bestämmelser om tullbrott finns i 3 § 1 mom. 5 punkten tullagen (1466/1994).

4.5. Upphävande av lagen om förekommande av alkoholdryckers insmuggling från öppen sjö

Lagen om förekommande av alkoholdryckers insmuggling från öppen sjö stiftades för att förhindra smuggling efter att förbudslagen upphävts. I lagen utsträcks tillämpningsområdet för den finska straffrätten när det gäller vissa gärningssätt som avses i lagen till brott som begåtts på öppen sjö utanför Finlands territorialvatten. Lagen utgör ett undantag

från bestämmelserna om tillämpningsområdet för finsk straffrätt i strafflagens 1 kap. Lagen tillämpas på både finska och utländska fartyg.

I lagen kriminaliseras gärningar som främjar förberedelse till smuggling eller som har samband med medverkan till smuggling. Kriminaliseringen av förberedelse är exceptionell i strafflagstiftningen.

I och med EG-medlemskapet har införseln av alkoholdrycker släppts fri, med undantag av vissa begränsningar som kvarstår för resandeförsel från länder utanför EU. Däremot kunde bestämmelserna i lagen fortfarande bli tillämpliga för att förhindra olaglig införsel av sprit, dvs. i sådana fall när en importör eller tredje man börjar lossa en spritlast utanför Finlands territorialvatten i avsikt att olagligen föra in spriten till landet. På ett sådant gärningssätt kan dock tillämpas vad som i den föreslagna bestämmelsen om alkoholbrott i strafflagen sägs om olaglig införsel eller försök eller medhjälp till sådan. Det finns i praktiken inte något behov av en mera långtgående kriminalisering än denna.

När någon gör sig skyldig till olaglig införsel av alkoholdrycker eller sprit eller försök eller medhjälp till sådan ombord på ett finskt fartyg, kan finsk lag med stöd av 1 kap. 2 § strafflagen tillämpas på gärningen också i sådana fall när brottet har begåtts på öppna havet.

När det gäller utländska fartyg är situationen en annan, eftersom fartyg som befinner sig på öppna havet i regel lyder under registreringsstatens jurisdiktion, i enlighet med den s.k. flaggprincipen. Med stöd av 1 kap. 3 § strafflagen tillämpas finsk lag dock även på brott som har förövats utanför Finland, när brottet riktar sig mot Finland. I 2 mom. anges när ett brott riktar sig mot Finland. Härvid är det främst bestämmelsen i 2 mom. 2 punkten, där det sägs att gärningen på något annat sätt allvarligt kränkt eller äventyrat Finlands statliga, militära eller ekonomiska rättigheter eller intressen, som blir tillämplig. Kriterierna enligt punkten kan uppfyllas av ett flertal brottstyper som skall skydda statens intressen eller rättigheter. Finlands ekonomiska intressen kan kränkas t.ex. genom valuta- eller andra regleringsbrott, fiskebrott eller miljöbrott (RP 1/1996 rd). Medverkan till olaglig

införsel av alkoholdrycker eller sprit samt försök till detta torde kunna jämföras med dessa ekonomiska brott, förutsatt att gärningarna anses allvarligt kränka ett sådant intresse som anges i bestämmelsen.

Den praktiska betydelsen av den nämnda lagen är liten mot bakgrund av den gällande alkohollagstiftningen. De ovan nämnda bestämmelserna i 1 kap. strafflagen kan i tillräcklig utsträckning tillämpas på sådana åtgärder som har samband med införsel av sprit och som vidtas utanför Finlands territorialvatten, om det i praktiken visar sig finnas ett sådant behov. Det föreslås därför i propositionen att lagen om förekommande av alkoholdryckers insmuggling från öppen sjö upphävs.

4.6. Om alkoholbrottens förhållande till en del andra brott

I propositionen föreslås att endast gärningar som strider mot alkohollagen eller en bestämmelse som utfärdats med stöd av den skall bestraffas som alkoholbrott. Det finns dock även en del andra straffbestämmelser som kan bli tillämpliga på gärningar som har samband med alkohol. De viktigaste av dessa bestämmelser är bestämmelserna om skattebedrägeri. Det finns inte någon helt vedertagen rättspraxis när det gäller gränsdragningen mellan alkoholbrott och skattebedrägeri.

I och med EU-medlemskapet gjordes genomgripande ändringar i de bestämmelser om införsel av alkoholdrycker som grundade sig på alkohollagen. Fram till 1995 hade alkoholbolaget ensamrätt till kommersiell import, medan importen numera förutsätter anmälan. Också tidsgränserna för resandeförseln slopades från ingången av 1995, men på grund av det s.k. spritrallyt återinfördes dessa gränser i maj 1996. Tidsgränserna gäller resande från länder som inte hör till EES—området. Den som kommer från ett land utanför EES—området får föra in alkoholdrycker till landet endast om resan har varat längre än 20 timmar. Den som är bosatt i ett land utanför EES—området skall stanna i Finland i mer än tre dygn för att få föra in alkoholdrycker till landet. Dessutom begränsas införseln av sprit fortfarande i alkohollagen.

Tidsgränserna för resandeförsel från tred-

je land betyder att införsel i dessa fall helt och hållet är förbjuden, liksom införsel av sprit från vilket land som helst utan tillstånd. De ovan nämnda gärningarna bestraffas i dag som smuggling av alkoholhaltigt ämne enligt 82 § 1 och 2 mom. i 1968 års alkohollag. Också enligt förslaget är gärningarna fortfarande straffbara som införsel i strid med alkohollagen, dvs. som alkoholbrott.

I andra fall än de ovan nämnda får alkoholdrycker enligt alkohollagen föras in till landet både för kommersiellt och för eget bruk utan några begränsningar när det gäller kvantiteterna. I skattelagstiftningen bestäms dock om skatteplikt vid införsel av alkoholdrycker. I dag får en viss mängd alkoholdrycker för eget bruk föras in till landet skattefritt. På den överstigande delen skall betalas accis, mervärdesskatt och i en del fall tull. Vid införsel för kommersiellt bruk finns det för sin del noggranna regler för flyttning inom gemenskapen av varor som omfattas av en æ-cislag. På försummelse av skatter och avgifter tillämpas bestämmelserna om skattebedrägeri i strafflagens 29 kap.

Lagen om påförande av accis och lagen om accis på alkohol och alkoholdrycker har fr.o.m. ingången av 2004 ändrats så att de kvantitativa restriktionerna för resandeförsel från andra medlemsstater till Finland när det gäller alkoholdrycker för eget bruk har slopats. De begränsningar som enligt 19 § lagen om påförande av accis gäller resandeförsel av alkoholdrycker från ett land utanför gemenskapen kvarstår däremot oförändrade.

Även en privatperson som till Finland för med sig produkter som har inhandlats i en annan medlemsstat i kommersiellt syfte eller annars för bedrivande av näringsverksamhet är skyldig att betala accis på produkterna och att iaktta bestämmelserna om beskattning och tillsyn i fråga om produkter som levereras i kommersiellt syfte. Också bestämmelserna om tiden för avgivande av accisdeklaration och betalning av accis har skärpts i sådana fall när bestämmelserna om beskattning och tillsyn inte har iakttagits. Den som bryter mot bestämmelserna gör sig skyldig till skattebedrägeri.

Den som säljer alkoholdrycker som vid införseln till landet har varit föremål för skattebedrägeri kan, trots att säljaren inte själv

enligt lagen om påförande av accis är skyldig att deklarerat varorna, göra sig skyldig till olaglig försäljning eller förmedling av alkoholdrycker, vilket är straffbart som alkoholbrott, och dessutom till olaga befattningstagande med infört gods, vilket är straffbart enligt strafflagens 46 kap. Till olaga befattningstagande med infört gods gör sig den skyldig som döljer, anskaffar, omhändertar eller förmedlar egendom som vid införseln till landet har varit föremål för skattebedrägeri.

Den som köper alkoholdrycker som vid införseln till landet har varit föremål för kringgående av skatt är enligt bestämmelserna inte skyldig att deklarerat varorna, och bestämmelserna om skattebedrägeri skall således inte tillämpas på köparen. Den obetalda accisen kan dock tas ut hos köparen enligt 10 § 5 mom. lagen om påförande av accis.

Köp av alkohol som vid införseln till landet har varit föremål för kringgående av skatt kan dessutom uppfylla rekvisitet i bestämmelsen om olaga befattningstagande med infört gods, vilket är straffbart enligt strafflagens 46 kap. I 86 § i 1968 års alkohollag kriminaliseras även innehav av olagligen införda alkoholdrycker. Bestämmelsen har tolkats så att den avser också innehav av varor som införts i strid med någon annan lag än alkohollagen. I praktiken har man i allmänhet tillämpat endast straffbestämmelsen om olaga innehav av alkoholdrycker, och straff har inte dömts ut särskilt för olaga befattningstagande med infört gods.

Det faktum att det i praktiken kan vara svårt att avgöra vilka bestämmelser det har brutits mot vid innehav av alkoholdrycker som en privatperson har fört in till landet talar för att nuläget bibehålls oförändrat. För tydlighetens skull kunde det således vara motiverat att innehav av alkoholdrycker som olagligen förts in till landet skulle bestraffas som alkoholbrott oberoende av vilken lag — alkohollagen eller accislagarna — det har brutits mot vid införseln av dryckerna. Detta skulle dock innebära en avvikelse från den lösning som har valts i fråga om de övriga gärningssätten i propositionen, dvs. att endast sådana gärningar som strider mot alkohollagen bestraffas som alkoholbrott.

Det föreslås också i propositionen att nulä-

get ändras så att den alkoholbrottsbestämmelse som gäller innehav av alkoholdrycker som olagligen förts in till landet begränsas så att den gäller endast sådan införsel som strider mot alkohollagen. Detta betyder att bestämmelsen om olaga befattningstagande med infört gods i strafflagens 46 kap. framöver skall tillämpas i stället för bestämmelsen om innehav av alkohol i sådana fall när en person som inte har medverkat vid införseln skaffar eller innehar alkoholdrycker som vid införseln till landet har varit föremål för kringgående av skatt. Detta betyder att innehav av alkohol som vid införseln till landet har varit föremål för kringgående av skatt i rättsligt avseende behandlas lika som t.ex. innehav av tobak som olagligen förts in till landet.

Maximistraflet för alkoholbrott föreslås vara fängelse i två år och maximistraflet för grovt alkoholbrott fängelse i fyra år. Maximistraflet för lindrigt olaga befattningstagande med infört gods är böter och maximistraflet för olaga befattningstagande med infört gods fängelse i ett år och sex månader. Enligt propositionen sjunker således det föreskrivna maximistraflet för innehav av alkoholdrycker som vid införseln till landet varit föremål för skattebedrägeri. Detta kunde vara problematiskt i sådana fall när det är fråga om verksamhet som är yrkesmässig eller bedrivs i stor skala. I dessa fall kommer bestämmelsen om olaga befattningstagande med infört gods dock i praktiken att tillämpas endast om det inte går att visa medverkan till skattebedrägeri eller försäljning eller förmedling av alkoholdrycker utan enbart innehav. Sådana fall är sällsynta i praktiken. I merparten av fallen kommer bestämmelsen om olaga befattningstagande med infört gods att tillämpas när en privatperson för eget bruk köper en relativt liten mängd alkoholdrycker som vid införseln till landet har varit föremål för kringgående av skatt. Sänkningen av maximistraflet inverkar inte på strängheten hos det straff som döms ut för dessa gärningar.

Införsel av sprit regleras i alkohollagen mera ingående än införsel av alkoholdrycker. Införsel av sprit bestraffas alltid som smuggling av alkohol om den sker utan sådant tillstånd som anges i alkohollagen. Olagligt gods som har smugglats in i landet har tradi-

tionellt inte beskattats, utan godset har tagits i beslag och dömts förverkat till staten. Detta förfarande har tillämpats t.ex. på starksprit, narkotika och hormoner.

Sedan 1995 har situationen varit en annan till följd av EG-medlemskapet, eftersom tullskuld enligt rådets förordning (EEG) nr 2913/92 av den 12 oktober 1992 om inrättandet av en tullkodex för gemenskapen skall uppstå även om den gäller varor som är föremål för någon form av förbud i fråga om import eller export. Som enda undantag nämns falsk valuta, narkotika och psykotropa ämnen. Bestämmelsens innehåll har dessutom preciserats i EG-domstolens dom Tullstyrelsen mot Kaupo Salumets m.fl. (mål C—455/98). Målet hade förts till domstolen av Tammerfors tingsrätt.

I domen konstateras att accis- och mervärdesskattedirektiven samt tullkodexen skall tolkas så att bestämmelserna om skattskyldighet och skatteskuld i dessa rättsakter skall tillämpas även på import genom smuggling av etylalkohol från tredje land till gemenskapens tullområde. Enligt domen skall in-smugglad etylalkohol som kommit ut på marknaden skattemässigt behandlas på samma sätt som lagliga varor. Enligt denna tolkning kan den som olagligen importerar etylalkohol till landet göra sig skyldig inte bara till alkoholbrott utan också till skattebedrägeri. Rättsläget är till dessa delar dock fortfarande oklart.

I bestämmelsen om grovt narkotikabrott är det en straffskärpningsgrund att flera människor utsätts för allvarlig fara till liv eller hälsa. Någon sådan straffskärpningsgrund föreslås inte för grovt alkoholbrott. I dessa fall kan man tillämpa bestämmelserna om allmänfarliga brott i strafflagens 34 kap. 4 §, där det bestäms om straff för äventyrande av andras hälsa. Till äventyrande av andras hälsa gör sig den skyldig som förgiftar livsmedel eller något annat ämne som är avsett att förtäras av människor eller på något annat sådant sätt gör det hälsovådligt eller håller ett sådant hälsovådligt ämne tillgängligt för andra, så att gärningen är ägnad att orsaka allmän fara för liv eller hälsa.

Syftet med bestämmelsen är att skydda människors hälsa mot att ett ämne uppsåtligt ändras så att det inte motsvarar använda-

rens förväntningar (RP 94/1993 rd). Bestämmelsen om äventyrande av andras hälsa kan bli tillämplig också på alkoholdryck som görs hälsovådlig samt på försäljning och annat spridande av ett sådant ämne. Gärningarna är straffbara endast när de begås uppsåtligt. I en del situationer kan det vara motiverat att gärningsmannen ställs till straffrättsligt ansvar också t.ex. för hälsovådliga orenheter i lagligt eller olagligt tillverkade alkoholdrycker, om gärningen begås av grov oaksamhet. S.k. abstrakt fara räcker dock för att uppfylla rekvisitet enligt bestämmelsen.

Bestämmelsen om äventyrande av andras hälsa täcker inte innehav eller transport av ett ämne som gjorts hälsovådligt. Om det att flera människor utsätts för allvarlig fara till liv eller hälsa skulle utgöra en straffskärpningsgrund vid grovt alkoholbrott skulle man kunna täcka även dessa gärningssätt. I praktiken tillämpas bestämmelserna om innehav och transport dock endast om försäljning eller spridning av alkoholdrycker eller sprit eller en försäljningsavsikt eller medverkan till någon av dessa gärningar inte kan påvisas, vilket är relativt sällsynt. Det är således inte nödvändigt att föreskriva om en särskild straffskärpningsgrund som gäller innehav eller transport av alkohol som gjorts hälsovådlig.

För äventyrande av andras hälsa kan dömas till fängelse i minst fyra månader och högst fyra år. Straffskalan är således densamma som den föreslagna straffskalan för grovt alkoholbrott. För grovt äventyrande av andras hälsa kan dömas till fängelse i minst två och högst tio år. Den som har gjort sig skyldig till äventyrande av andras hälsa kan samtidigt göra sig skyldig till t.ex. olaglig försäljning av alkoholdrycker eller sprit, och då skall givetvis också bestämmelserna om alkoholbrott tillämpas.

5. Propositionens verkningar

Genom propositionen revideras bestämmelserna om alkoholbrott. I propositionen föreslås inga betydande ändringar i området för straffbart beteende. De moderniserade bestämmelserna är dock lättare att tillämpa i praktiken än de tidigare bestämmelserna, som är mycket detaljerade och föråldrade. I

regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av lagen om påförande av accis samt lagen om accis på alkohol och alkoholdrycker (RP 80/2003 rd) har man bedömt vilka verkningar slopandet av de restriktioner som gäller resandeförseln, EU:s utvidgning och sänkningen av alkoholaccisen kommer att ha. I den nämnda propositionen bedöms också hur de ovan nämnda förändringarna kommer att inverka på den allmänna ordningen och säkerheten. Störningarna på allmänna platser och den illegala handeln med alkohol väntas öka som en följd av dessa förändringar. Genom den föreliggande propositionen kan övervakningen av alkoholbrotten och tillämpningen av straffbestämmelserna effektivteras i den förändrade situationen. Också i det principbeslut om riktlinjerna för alkoholpolitiken som statsrådet godkände den 9 oktober 2003 förutsätts det att verkställigheten av lagstiftningen effektivteras.

Bland de unga har alkoholkonsumtionen och i synnerhet drickandet för att bli berusad ökat betydligt sedan 1980-talet. Om drickandet inleds i de tidiga ungdomsåren ökar också risken för användning av andra rusmedel och narkotika. När kvoterna för resandeförseln slopas får ungdomar lättare tillgång till alkohol som anskaffats för eget bruk i sin närmaste krets, dvs. i hemmen. Sänkningen av alkoholaccisen har samma effekt. Sannolikt kommer även den olagliga förmedlingen och försäljningen av alkohol till ungdomar att öka i och med dessa förändringar. Vid den samhälleliga styrningen skall straffrättsliga medel i allmänhet användas först i sista hand. Särskilt när det gäller barn och unga skall hemuppföstran samt skolan och åtgärder inom socialvården komma i första hand. Propositionen innehåller dock en del förslag vilkas syfte är att genom straffrättsliga medel effektivisera övervakningen av åldersgränserna i alkohollagen och fråntagandet av alkoholdrycker som unga personer innehar. Propositionen väntas således styra de ungas alkoholbeteende i en positiv riktning, både socialt och hälsomässigt.

Propositionen har inga nämnvärda ekonomiska verkningar. Antalet fall som behandlas av polisen, åklagarna och domstolarna väntas inte öka i någon större utsträckning till följd

av propositionen.

I princip är det möjligt att bötesinkomsterna minskar till följd av att ordningsbot bestäms för vissa alkoholförseelser. Effekten är dock liten, eftersom de som döms för alkoholförseelserna i fråga i dag i regel föreläggs dagsböter som bestäms enligt det minsta beloppet eller ges en anmärkning. Eftersom syftet med propositionen är ett effektivare myndighetsingripande i dessa situationer, kan å andra sidan antalet böter som döms ut öka i någon mån, vilket för sin del kan kompensera den eventuella minskningen av bötesinkomsterna.

Propositionen har inga verkningar i fråga om personal och inga miljökonsekvenser.

6. Beredningen av propositionen

Justitieministeriet tillsatte den 5 juni 2000 en arbetsgrupp för att bereda ett förslag till bestämmelser om alkoholbrott i strafflagen. I arbetsgruppen fanns företrädare för social- och hälsovårdsministeriet, inrikesministeriet, rättsväsendet och tullen samt, som sakkunniga, företrädare för åklagarväsendet och social- och hälsovårdens produkt tillsynscentral. Arbetsgruppen överlämnade sitt betänkande till justitieministern den 26 oktober 2001. Utlåtande om arbetsgruppens betänkande begärdes av 37 myndigheter, organisationer och

andra sakkunniga. Ett sammandrag har gjorts av utlåtandena (Alkoholirikokset. Tiivistelmä lausunnoista. Justitieministeriet, Utlåtanden och utredningar 2003:6).

Remissinstanserna förhöll sig positivt till propositionen. Förslaget om att marknadsföring av alkoholdrycker skall vara straffbar som marknadsföringsbrott med ett föreskrivet straff på fängelse i högst två år ansågs dock vara problematiskt. Regeringens proposition har beretts vid justitieministeriet som tjänsteuppdrag på basis av arbetsgruppens förslag och de utlåtanden som givits om det så, att det förslag som gällde marknadsföring av alkoholdrycker har setts över.

7. Andra omständigheter som inverkat på propositionens innehåll

I riksdagens svar 261/2002 rd på regeringens proposition med förslag till revidering av lagstiftningen om straffrättens allmänna läror (RP 44/2002 rd) förutsätts det att regeringen vidtar åtgärder för att revidera bestämmelserna om ordningsbot. En reform av lagstiftningen om ordningsbot pågår som bäst vid justitieministeriet, och avsikten är att förelägga riksdagen en regeringsproposition om saken under 2005.

DETALJMOTIVERING

1. Lagförslag

1.1. Strafflagen

2 a kap. Om böter, förvandlingsstraff och ordningsbot

9 §. *Ordningsbotsförelser.* I paragrafen föreskrivs om ordningsbotsförelser. I 5 mom. föreslås att ordningsbot också skall kunna bestämmas som påföljd för brott mot ett sådant förbud mot att förtära alkoholdrycker som avses i alkohollagen eller för brott mot ett förbud mot att förtära alkoholdrycker som polisen med stöd av alkohollagen har meddelat för upprätthållande av allmän ordning. Ordningsbot kan redan i dag med stöd av samma moment bestämmas som påföljd för sådan förtäring av alkohol på allmän plats som strider mot ordningslagen och som är straffbar som ordningsförelse. Syftet med förslaget är att påföljden vid brott mot ett förbud mot förtäring av alkohol skall vara densamma oberoende av vilkendera lagen — ordningslagen eller alkohollagen — man bryter mot vid förtäringen.

I momentet föreslås också att ordningsbot skall kunna bestämmas som påföljd för brott mot de åldersgränser som enligt alkohollagen gäller innehav av alkoholdrycker.

6 mom. Enligt punkt 5 i momentet utfärdas närmare bestämmelser om förelserna genom satsrådets förordning.

10 kap. Om förverkandepåföljder

3 §. *Utvidgat förverkande av vinning.* I propositionen föreslås att 1968 års alkohollag upphävs, vilket betyder att bestämmelserna om förverkandepåföljder (94 och 95 §) upphävs samtidigt. Bestämmelserna om förverkandepåföljder i 10 kap. strafflagen skall framöver tillämpas också på alkoholbrott. Bestämmelserna i kapitlet tillämpas utan någon särskild hänvisning som påföljd för gärningar som utgör brott enligt strafflagen eller

någon annan lag.

I 3 § i lagens 10 kap. bestäms om utvidgat förverkande av vinning. Egendom kan dömas helt eller delvis förverkad hos den som har gjort sig skyldig till ett brott som kan bestraffas med fängelse i minst fyra år eller till vissa andra brott som räknas upp i paragrafen, om brottet är av sådan art att det kan medföra avsevärd ekonomisk vinning och om det finns skäl att anta att egendomen helt eller delvis har sitt ursprung i brottslig verksamhet som inte kan anses obetydlig. Bland brottstyperna i bestämmelsen nämns också smuggling av alkoholhaltigt ämne, som utgör brott enligt 82 § i 1968 års alkohollag och som bestraffas med fängelse i högst två år.

Eftersom den ovan nämnda 82 § föreslås bli upphävd föreslås det att också den hänvisning till paragrafen som finns i 3 § 1 mom. stryks. Rekvisitet för grovt alkoholbrott omfattar de gärningar som avses i 82 § alkohollagen. Eftersom maximistraffet för grovt alkoholbrott är fängelse i fyra år, behövs i lagrummet inte någon särskild hänvisning till förslaget 50 a kap. 2 §. Enligt propositionen utvidgas möjligheten att döma någon till utvidgat förverkande av vinning så att den gäller förutom olaglig införsel också olaglig tillverkning och försäljning av alkohol, eftersom grovt alkoholbrott omfattar även dessa gärningssätt. Detta är motiverat, eftersom förutom införseln också de övriga gärningssätten för grovt alkoholbrott kan uppfylla de kriterier som nämns i bestämmelsen, dvs. att avsevärd ekonomisk vinning har eftersträfvats och att den brottsliga verksamheten har varit betydande.

30 kap. Om näringsbrott

1 a §. *Brott vid marknadsföring av alkoholdrycker.* I kapitlets nya 1 a § föreslås bestämmelser om brott vid marknadsföring av alkoholdrycker. Enligt paragrafen bestraffas den som gör reklam för starka alkoholdrycker eller annars främjar försäljningen av starka

alkoholdrycker i strid med 33 § alkohollagen eller en bestämmelse som utfärdats med stöd av nämnda paragraf. Straffet föreslås vara böter eller fängelse i högst sex månader.

I paragrafen hänvisas till 33 § alkohollagen och till de bestämmelser som utfärdats med stöd av paragrafen. I 33 § 1 och 4 mom. alkohollagen bestäms om reklam och indirekt reklam för alkoholdrycker samt annan verksamhet för främjande av försäljningen av alkoholdrycker. Indirekt reklam definieras i paragrafens 3 mom. Det föreslås vara straffbart att bryta mot det förbud mot att göra reklam för starka alkoholdrycker som nämns i 1 mom. (det s.k. totalförbudet). Enligt 4 mom. är det dock tillåtet att göra reklam för starka alkoholdrycker i vissa publikationer och på vissa ställen enligt vad social- och hälsovårdsministeriet närmare bestämmer. Likaså kan enligt 7 mom. tillverkaren, importören eller partihandlaren utan hinder av totalförbudet i 1 mom. ge dem som deltar i försäljningen av alkoholdrycker närmare upplysningar om sin produkt enligt vad social- och hälsovårdsministeriet närmare bestämmer. Också reklam och annan säljfrämjande verksamhet som utgör brott mot sådana närmare bestämmelser som utfärdats med stöd av 4 eller 5 mom. är straffbar enligt förslaget. Skillnader i olika gärningars klandervärdhet kan beaktas vid straffmätningen.

12 §. *Åtalsrätt.* Enligt paragrafen skall allmän åklagare innan åtal väcks för ett marknadsföringsbrott bereda konsumentombudsmannen tillfälle att ge utlåtande i saken. När domstolen behandlar ärenden som gäller marknadsförings- eller konkurrensbrott skall den ge konsumentombudsmannen tillfälle att bli hörd.

Det föreslås att till paragrafen fogas ett omnämnande av att allmänna åklagaren innan åtal väcks för ett brott vid marknadsföring av alkoholdrycker skall bereda social- och hälsovårdens produkt tillsynscentral tillfälle att ge utlåtande i saken, och att domstolen när den behandlar ett sådant ärende skall ge produkt tillsynscentralen tillfälle att bli hörd.

13 §. *Straffansvar för juridiska personer.* Till paragrafen fogas ett omnämnande av att bestämmelserna om straffansvar för juridiska personer skall tillämpas också på brott vid

marknadsföring av alkoholdrycker.

43 kap. **Om brott emot föreskrift beträffande sedligheten**

7 §. Det föreslås att paragrafen upphävs på de grunder som nämns i avsnitt 4.3. i de allmänna motiveringarna och att den ersätts med 50 a § 4 mom. 5 punkten alkohollagen.

50 a kap. **Om alkoholbrott**

1 §. *Alkoholbrott.* I paragrafen föreskrivs om alkoholbrott. Ett alkoholbrott är straffbart när det begås uppsåtligt.

Enligt 1 mom. 1 punkten gör sig den skyldig till alkoholbrott som tillverkar alkoholdrycker eller sprit i strid med alkohollagen eller en bestämmelse som utfärdats med stöd av den.

Enligt 4 § alkohollagen får i hemmet tillverkas svaga alkoholdrycker för enskilt bruk enbart genom jäsning. I 5 § förordningen om alkoholdrycker och sprit (1344/1994) definieras vad som avses med tillverkning för enskilt bruk i hemmet och vilka råvaror som får användas vid tillverkningen. Det föreslås att tillverkning av alkoholdrycker i hemmet skall vara straffbar i alla andra fall än de som anges i 4 § alkohollagen. Det föreslås att det också skall vara straffbart att tillverka svaga drycker i hemmet på annat sätt än genom jäsning eller med användning av andra råvaror än de som är tillåtna, eller för annat än enskilt bruk.

Enligt 5 § alkohollagen får alkoholdrycker och sprit tillverkas för näringsverksamhet endast av den som produkt tillsynscentralen har beviljat tillverkningstillstånd. Tillverkning av alkoholdrycker eller sprit för näringsverksamhet utan tillverkningstillstånd är enligt den föreslagna 1 punkten straffbar som alkoholbrott. Vad som i lagens 5 och 6 § bestäms om tillverkning skall enligt lagens 7 § tillämpas också på vidareförädling och om tappning av sprit eller obeskattade alkoholdrycker som har tillverkats någon annanstans. Dylik verksamhet är således när den bedrivs utan tillverkningstillstånd enligt förslaget också straffbar som olaglig tillverkning enligt 1 punkten. Detta konstateras för tydlighetens skull också i definitionen i 4 §

2 mom.

I dag bestäms i 81 § i 1968 års alkohollag om straff inte bara för den som tillverkar utan också för den som låter tillverka alkohol drycker eller sprit. Också den på vars beställning tillverkningen sker skall dock anses göra sig skyldig till tillverkning eller anstiftan till tillverkning. Det är således onödigt att i bestämmelsen särskilt nämna den som låter tillverka alkohol drycker eller sprit. Det föreslås att försök till tillverkning skall vara straffbart liksom i dag. Med försök avses t.ex. en sådan situation där tillverkningsprocessen har påbörjats men tillverkningen misslyckas.

Enligt 1 mom. 2 punkten bestraffas den för alkoholbrott som för in alkohol drycker eller sprit till landet i strid med alkohollagen eller en bestämmelse som utfärdats med stöd av den.

I dag är import av alkohol drycker tillåten enligt alkohollagen (RP 247/1998 rd). I alkohollagen bestäms endast om en tidsbegränsning för införseln. I 8 § förordningen om alkohol drycker och sprit, som har utfärdats med stöd av 10 § alkohollagen, sägs att en i Finland bosatt person som på något annat sätt än med flyg anländer till landet från ett land utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet inte får föra in alkohol drycker, om resan har varat högst 20 timmar. Enligt 8 § förordningen om alkohol drycker och sprit får inte heller en person som är bosatt utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet och som anländer till Finland från ett land utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet på något annat sätt än med flyg föra in alkohol drycker, om vistelsen i Finland utöver genomresan varar högst tre dygn. Brott mot dessa förbud är straffbart som alkoholbrott enligt den föreslagna paragrafens 1 mom. 2 punkt. De ovan nämnda brotten som begås av privatpersoner bestraffas dock i allmänhet som lindrigt alkoholbrott, om det är fråga om små mängder alkohol drycker.

Importen av sprit regleras i alkohollagen mera ingående än importen av alkohol drycker. Sprit får endast importeras av näringsidkare som produkttillsynscentralen har beviljat importtillstånd med stöd av 8 § 2 mom. 1 punkten alkohollagen. Sprit får importeras för eget bruk endast av den som har beviljats

sådant användningstillstånd som anges i lagens 8 § 2 mom. 2 punkt. I andra fall än de som nämns i 8 § är införsel av alkohol drycker straffbar som alkoholbrott enligt den föreslagna paragrafens 2 punkt.

Bestämmelserna om import av sprit skall enligt 8 § 4 mom. alkohollagen inte tillämpas vid transport av sprit genom Finland, om tullen har meddelats att spriten transporteras genom Finlands tullområde till ett annat land. Om inget sådant meddelande görs, är det fråga om olaglig införsel av sprit. Denna gärning är straffbar enligt den föreslagna paragrafens 1 mom. 2 punkt.

Enligt alkohollagen är det inte förbjudet att föra ut alkohol drycker eller sprit ur landet. Därför föreslås utförsel inte längre vara straffbar som alkoholbrott. Enligt 11 § alkohollagen skall den som för bedrivande av näringsverksamhet importerar eller exporterar alkohol drycker dock göra anmälan om detta, och försummelse av denna anmälan föreslås vara straffbar som alkoholförseelse enligt alkohollagen.

Enligt 1 mom. 3 punkten bestraffas den för alkoholbrott som i strid med alkohollagen eller en bestämmelse som utfärdats med stöd av den säljer, förmedlar eller annars överläter alkohol drycker eller sprit till någon annan.

Enligt 13 § alkohollagen har alkoholbolaget ensamrätt till detaljhandeln med alkohol drycker. I lagens 14 § föreskrivs om undantag, dvs. när detaljhandel får bedrivas med tillstånd av tillståndsmyndigheten. Försäljning av alkohol drycker utan sådant tillstånd som avses i 14 § är enligt förslaget straffbar som alkoholbrott.

I 16 § alkohollagen föreskrivs om förbud mot detaljhandel med alkohol drycker. Alkohol drycker får inte säljas till personer som inte har fyllt 18 år, och starka alkohol drycker får inte säljas till personer som inte har fyllt 20 år. Alkohol drycker får inte heller säljas till personer som är uppenbart berusade eller som uppträder störande, eller om det finns skäl att misstänka att alkohol drycker missbrukas eller förmedlas. I praktiken bestäms påföljden för brott mot detaljhandelsförbudet i allmänhet för tillståndshavaren i administrativt förfarande med stöd av 15 § alkohollagen. Tillståndshavarens förfarande kan dock i vissa fall vara så klandervärt att en straff-

rättslig påföljd är motiverad. De administrativa påföljderna kan inte heller riktas mot någon annan än tillståndshavaren, trots att varje försäljare i försäljningssituationen självständigt ansvarar för övervakningen av detaljhandelsförbuden. En försäljare kan vid sidan av tillståndshavaren eller utan att denne vet om det göra sig skyldig till försäljning som strider mot alkohollagen. Därför är det motiverat att brott mot detaljhandelsförbuden skall kunna bestraffas som alkoholbrott. Vid detaljhandel är det vanligtvis fråga om små mängder alkoholdrycker, och brott mot förbuden kommer således i allmänhet att bedömas som lindrigt alkoholbrott.

Det föreslås att också partihandel som bedrivs utan sådant tillstånd som avses i 27 § alkohollagen skall bestraffas som försäljning i strid med alkohollagen enligt 1 mom. 3 punkten.

Servering av alkoholdrycker utgör försäljning av alkohol. Den som serverar alkoholdrycker utan sådant tillstånd som avses i lagen (21 §) gör sig således skyldig till alkoholbrott. I lagens 24 § föreskrivs om serveringsförbud. Förbuden är desamma som de ovan nämnda detaljhandelsförbuden. Påföljden för brott mot ett förbud bestäms i allmänhet i administrativ ordning för tillståndshavaren. Det föreslås dock att även dessa gärningar av samma orsaker som de ovan nämnda brotten mot detaljhandelsförbuden skall vara straffbara som alkoholbrott.

Enligt den föreslagna paragrafens 1 mom. 3 punkt är det också straffbart att förmedla alkoholdrycker eller sprit i strid med alkohollagen eller en bestämmelse som har utfärdats med stöd av den. I 31 § alkohollagen bestäms om förbud mot att mot arvo de förmedla alkoholdrycker till personer till vilka alkoholdrycker får säljas. Till förmedling gör sig den skyldig som skaffar laglig alkoholdryck på någon annans vägnar och för hans räkning och sedan överlåter den till uppdragsgivaren. Anskaffningen föregås av en begäran eller ett uppdrag (RP 119/1994 rd). Arvodet betalas i allmänhet i pengar, men också överlåtelse av ett föremål, en tjänst eller vilken som helst annan prestation kan betraktas som arvode. Arvodet behöver inte heller ha något ekonomiskt värde, åtminstone inte ett omedelbart sådant. Den som skaffar lagliga alkohol-

drycker åt någon annan på dennes begäran anses inte ta något arvode för förmedlingen, om den ersättning förmedlaren får är exakt lika stor som det belopp som personen i fråga själv har betalt i detaljhandeln.

Med förmedling avses också leverans av olagliga alkoholdrycker eller olaglig sprit från en säljare eller någon annan överlåtare till en köpare. Till förmedling kan även den göra sig skyldig som fungerar som mellanhand i en kriminell sammanslutning som organiserats för försäljning av olagliga alkoholdrycker eller olaglig sprit. Också att skaffa en köpare för ett olagligt alkoholparti är förmedling. Att enbart förmedla allmän information om var det går att få tag på olagliga alkoholdrycker eller olaglig sprit är inte förmedling. Om förmedlingen av information om något visst olagligt försäljningsställe sker i samarbete med försäljaren, kan förmedlingen av informationen dock i en del fall vara straffbar som medhjälp eller medverkan till olaglig försäljning.

I 31 § alkohollagen förbjuds också förmedling av alkoholdrycker utan arvode till personer till vilka alkoholdrycker inte får säljas enligt lagens 16 §. Att förmedla alkoholdrycker eller sprit till en person som avses i 16 § är i dag enligt 85 § 5 mom. i 1968 års alkohollag straffbart som förmedling utan arvode av alkoholhaltigt ämne. Enligt propositionen kan en motsvarande gärning betraktas som sådan annan överlåtelse som avses i paragrafens 1 mom. 3 punkt. Till straffbar överlåtelse gör sig således t.ex. den skyldig som köper och till en minderårig eller berusad överlåter lagliga eller olagliga alkoholdrycker, även om förmedlaren inte får något arvode för överlåtelsen, dvs. förmedlaren överlåter dryckerna antingen till riktpriiset eller till ett pris som är lägre än detta eller gratis. När det gäller minderåriga kompletteras detta förbud av den föreslagna straffbestämmelsen om att bjuda minderåriga på alkohol. Vid överlåtelse av alkoholdrycker är det oftast fråga om små mängder, och gärningen kommer således i allmänhet att bedömas som lindrigt alkoholbrott.

Försäljning, annan överlåtelse till marknaden och förmedling av sprit är tillåten endast i de fall som avses i 29 § alkohollagen. Sådan försäljning, förmedling eller annan överlåtelse

se av sprit som inte är tillåten enligt alkohollagen är enligt propositionen straffbar som alkoholbrott med stöd av paragrafens 1 mom. 3 punkt.

Enligt 85 § 2 mom. i 1968 års alkohollag döms också den för förmedling av alkoholhaltigt ämne som har fått ett intyg eller läkemedelsrecept som berättigar att erhålla alkoholdrycker eller sprit, om personen i fråga mot ersättning eller gottgörelse överlåter intyget eller receptet till någon annan. Någon sådan bestämmelse är inte nödvändig. En motsvarande bestämmelse upphävdes i samband med att strafflagens 50 kap., som gäller narkotikabrott, stiftades. Överlåtelse av ett läkemedelsrecept som gäller narkotika bedöms i dag som försök till spridning av narkotika (RP 180/1992 rd). I praktiken är det i allmänhet fråga om ett recept som är avsett endast för personligt bruk. Om ett läkemedelsrecept som gäller en alkoholhaltig produkt överlåts till någon annan, är det fråga om försök till försäljning eller annan överlåtelse av alkoholdrycker eller sprit.

Enligt den föreslagna 1 mom. 4 punkten bestraffas den för alkoholbrott som innehar eller transporterar sprit i strid med alkohollagen eller en bestämmelse som utfärdats med stöd av den. I 34 § 3 mom. alkohollagen sägs att sprit får innehas och transporteras endast av den som har tillstånd eller rätt att tillverka, importera, sälja eller använda sprit. Motsvarande gärningar är i dag straffbara som olovligt innehav av sprit enligt 86 § 2 mom. i 1968 års alkohollag. I dag finns i lagen ingen bestämmelse som skulle gälla lindriga gärningar, dvs. överträdelse innefattande olovligt innehav av sprit.

I 1 mom. 5 punkten föreslås att det skall vara straffbart som alkoholbrott att i strid med alkohollagen eller en bestämmelse som utfärdats med stöd av den inneha eller transportera alkoholdrycker i försäljningssyfte. Motsvarande gärning är i dag straffbar enligt 86 § 1 mom. i 1968 års alkohollag, men i alkohollagen är denna verksamhet inte uttryckligen förbjuden. Enligt 13 § alkohollagen har alkoholbolaget ensamrätt till detaljhandeln med alkoholdrycker, med de undantag som anges i lagens 14 §. Partihandel med alkoholdrycker är för sin del med stöd av 27 § tillåten endast med tillstånd av produkttill-

synscentralen.

Tillsynen över detaljhandeln och partihandeln med alkoholdrycker förutsätter att man kan ingripa i och vid behov döma ut straff också för innehav och transport av alkoholdrycker i försäljningssyfte. I dessa fall kan gärningen ofta bestraffas som försök till försäljning enligt 1 § 1 mom. 3 punkten. Det är dock inte alltid möjligt att bevisa att det har varit fråga om försök till försäljning, trots att omständigheterna klart visar att alkoholdryckerna har lagrats eller transporterats i försäljningssyfte. Den föreslagna 5 punkten täcker bl.a. sådana situationer. Innehav och transport av alkoholdrycker i försäljningssyfte är också i dag straffbart i den bestämmelse om olovligt innehav av alkoholdryck som finns i 86 § 1 mom. i 1968 års alkohollag. När de begränsningar som gäller resandeinförseln slopas kan privatpersoner föra in betydligt större mängder alkoholdrycker än tidigare för eget bruk. Privatpersoner kan således komma att inneha större dryckesmängder än förut. Sedan gammalt har man dock inte fäst avseende vid mängden alkoholdrycker, utan innehav och transport av såväl små som stora mängder drycker är straffbart, om ett försäljningssyfte kan påvisas. Å andra sidan väcks givetvis misstankar om ett försäljningssyfte, om någon innehar eller transporterar en stor mängd alkoholdrycker utan giltig orsak och det inte är fråga om transport från t.ex. införselstället till hemmet. Dessutom inverkar den mängd alkoholdrycker som en person innehar i försäljningssyfte på huruvida bestämmelsen om grundformen av alkoholbrott eller bestämmelserna om lindrigt eller grovt alkoholbrott skall tillämpas på gärningen.

Till alkoholbrott gör sig enligt den ovan nämnda 5 punkten också den skyldig som innehar eller transporterar alkoholdrycker som olagligen tillverkats eller förts in till landet. Ett förbud som gäller detta finns i 34 § 1 mom. alkohollagen. Dessa gärningar är i dag straffbara enligt 86 § i 1968 års alkohollag.

Med alkoholdrycker som olagligen tillverkats eller förts in till landet avses alkohol som har tillverkats eller förts in till landet i strid med alkohollagen. Om den som har fört in alkoholdryckerna till landet har gjort sig

skyldig till skattebedrägeri vid införseln, bestraffas innehavet av alkoholpartiet i fråga som olaga befattningsstagande med infört gods enligt 46 kap. 6 § strafflagen, så som anges i allmänna motiveringen.

I 1 mom. 4 och 5 punkten kriminaliseras förutom innehav också transport. Den som transporterar en vara innehar i allmänhet också varan. I de ovan nämnda bestämmelserna om innehav i alkohollagen förbjuds dock både innehav och transport. För tydlighetens skull nämns transport särskilt också i den föreslagna 4 och 5 punkten.

Maximistrafet för innehav och transport, som kriminaliseras i 4 och 5 punkten, är i dag fängelse i två år. Maximistrafet föreslås vara oförändrat. Det föreslagna straffet är relativt högt, med hänsyn till att brottet endast gäller innehav. Maximistrafet på två års fängelse behövs dock t.ex. i sådana situationer när någon innehar ett helt lager av sprit eller olagliga alkoholdrycker eller transporterar en större mängd sådana drycker. Den mängd alkoholdrycker eller sprit som innehas eller transporteras kan också vara obetydlig, och gärningen bestraffas då som lindrigt alkoholbrott. Påföljden blir då i praktiken böter, eller eventuellt kan de allmänna bestämmelserna om åtgärdseftergift tillämpas.

Till skillnad från brott mot de förbud mot innehav om vilka bestäms i 34 § 1 och 3 mom. alkohollagen föreslås det att brott mot de åldersgränser som enligt paragrafens 2 mom. gäller innehav av alkoholdrycker skall bestraffas som alkoholförseelse enligt alkohollagen. Detta är motiverat eftersom det i de fall som anges i paragrafens 2 mom. är fråga om innehav eller transport av lagliga alkoholdrycker. Den som är yngre än 18 respektive 20 år och innehar sprit eller alkoholdrycker i försäljningssyfte eller alkoholdrycker som tillverkats eller förts in till landet olagligen kan däremot dömas för alkoholbrott med stöd av 1 § 1 mom. 4 eller 5 punkten. De förbud som gäller innehav av sprit eller av alkoholdrycker som tillverkats eller förts in till landet olagligen och innehav av alkoholdrycker i försäljningssyfte kan då inte kringgå genom att man använder ungdomar som är yngre än 18 eller 20 år som gärningsmän.

I 2 mom. föreslås att försök till ett brott

som avses i 1 mom. 1—3 punkten skall vara straffbart. Försök till tillverkning, som utgör brott enligt 1 mom. 1 punkten, är straffbart också i dag, liksom även försök till sådan införsel av alkoholdrycker eller sprit som avses i momentets 2 punkt. I fråga om en privatperson stannar gärningen vid försök, om alkoholdrycken eller spriten inte har överskridit rikets gränser. Det kan vara fråga om försök till införsel av sprit t.ex. om någon försöker ansöka om importtillstånd genom att lämna felaktiga uppgifter.

Däremot är försök till försäljning, förmedling eller annan överlåtelse inte straffbart i dag. När det gäller försäljning bestäms det dock i 85 § i 1968 års alkohollag att det är straffbart att bjuda eller hålla till salu alkoholdrycker eller sprit. Straffbarheten för försök till försäljning täcker också dessa gärningar. Likaså kan även straffbestämmelsen om innehav av alkoholdrycker i försäljningssyfte bli tillämplig på den som bjuder ut alkoholdrycker eller sprit till försäljning, både enligt de gällande bestämmelserna och enligt propositionen. Propositionen förändrar således inte nuläget när det gäller utbudandet av alkoholdrycker till försäljning. Det är motiverat att även försök till olaglig förmedling eller annan överlåtelse av alkoholdrycker kriminaliseras, eftersom det i praktiken kan vara slumpen som avgör om de alkoholdrycker som är tänkta att förmedlas eller överlätas har övergått i mottagarens besittning eller inte, dvs. om brottet har fullbordats.

2 §. *Grovt alkoholbrott.* Enligt den praxis som följts vid totalrevideringen av strafflagen definieras den grova gärningsformen av alkoholbrott så att man i lagen uttömmande räknar upp de fall när brottet kan anses som grovt. Enligt den princip man gått in för vid totalrevideringen av strafflagen skall gärningen vara grov även bedömd som en helhet.

Som kvalificeringsgrund föreslås för det första att brottet skall gälla en betydande mängd alkoholdrycker eller sprit. Vad som avses med en betydande mängd kan inte anges exakt, utan mängden varierar t.ex. beroende på dryckernas alkoholhalt.

Ett narkotikabrott är grovt om föremålet för brottet är en stor mängd narkotika. Alkohol-

drycker och sprit är dock inte lika farliga som narkotika och kan därför inte jämföras med dessa ämnen. Det föreslås därför att kriterierna för att rekvisitet för grovt alkoholbrott skall uppfyllas skall vara strängare än motsvarande kriterier när det gäller narkotikabrott. Rekvisitet för grovt alkoholbrott överensstämmer då också med vad som i 7 § i strafflagens 44 kap. bestäms om grovt dopningsbrott. Enligt den nämnda paragrafens 1 punkt utgör det att brottet gäller en betydande mängd dopningsmedel en kvalificeringsgrund.

I 2 punkten nämns som kvalificeringsgrund att vid brottet eftersträvas avsevärd ekonomisk vinning. En motsvarande kvalificeringsgrund gäller också vid flera andra brott, t.ex. grovt narkotikabrott. I allmänhet är det i dessa fall samtidigt fråga om en betydande mängd alkoholdrycker eller sprit. Denna grund kan dock tillämpas ensam t.ex. i sådana situationer när det är fråga om en relativt liten mängd synnerligen värdefulla alkoholdrycker eller när en gärningsman som tänkt inleda en omfattande verksamhet ertappas alldeles i början av sin verksamhet (RP 180/1992 rd).

I 3 punkten nämns som kvalificeringsgrund att gärningsmannen är medlem i en grupp som särskilt organiserats för begående av alkoholbrott i stor skala. Med en grupp som särskilt organiserats för begående av sådana brott i stor skala avses detsamma som i 3 punkten i strafflagens 50 kap. 2 §, som gäller grovt narkotikabrott. Bestämmelsen förutsätter att gärningsmännen på förhand har organiserat sig som en grupp med en i viss mån specificerad arbetsfördelning och med en plan för brottslig verksamhet i stor skala (RP 180/1992 rd). Den föreslagna 3 punkten täcker sådan yrkesmässig verksamhet som i dag är straffbar enligt 87 § i 1968 års alkohollag.

Den organiserade verksamheten är i allmänhet sådan att även de kriterier som avses i 1 och 2 punkten är uppfyllda samtidigt. För gärningsmannens del behöver dock förutom det kriterium som gäller helhetsbedömningen endast kvalificeringsgrunden för grovt alkoholbrott enligt 3 punkten uppfyllas. Om t.ex. en person upprepade gånger lagligen för in alkoholdrycker till landet och enligt en på

förhand uppgjord plan överläter dryckerna till en kriminell organisation för försäljning efter att ha kommit in i landet, kan han eller hon utifrån en helhetsbedömning av gärningen under vissa omständigheter göra sig skyldig till grovt alkoholbrott på den grund som anges i 3 punkten.

I 4 punkten föreslås som kvalificeringsgrund att alkoholdrycker eller sprit sprids på ett hänsynslöst sätt. Denna grund kan tillämpas när alkoholdrycker eller sprit sprids till minderåriga, t.ex. utanför skolor eller annars på ett planmässigt sätt. Till skillnad från vad som är fallet i 50 kap. 2 § strafflagen nämns spridning till minderåriga inte uttryckligen i bestämmelsen. Det är farligare och således mera klandervärt att sprida narkotika till minderåriga än att leverera alkoholdrycker till minderåriga. Beroende på situationen kan klandervärdheten när det gäller att överlåta alkohol till minderåriga dock variera med hänsyn till t.ex. dryckernas alkoholhalt, de minderåriga personernas ålder och hur planmässig verksamheten är. Kriteriet för hänsynslös spridning kan uppfyllas också om någon utnyttjar en annan persons beroende ställning, t.ex. om en försäljare tar en svårt alkoholiserad kunds bankkort inklusive koden i sin besittning för att fortlöpande förse denne med alkoholdrycker.

Straffet för grovt alkoholbrott föreslås vara fängelse i minst fyra månader och högst fyra år.

3 §. *Lindrigt alkoholbrott.* I paragrafen föreslås att om ett alkoholbrott, med hänsyn till att mängden alkoholdrycker eller sprit är obetydlig eller andra omständigheter vid brottet, bedömt som en helhet är ringa, skall gärningsmannen för lindrigt alkoholbrott dömas till böter eller fängelse i högst sex månader.

Att mängden alkoholdrycker eller sprit är obetydlig är en central grund vid bedömningen av om gärningen är ringa. Tillämpningen av bestämmelsen förutsätter dock alltid en helhetsbedömning.

Numera utgör endast brott mot de tidsgränser som gäller viss resandeförsel av alkoholdrycker införsel i strid med alkohollagen. Privatpersoner för i allmänhet in endast obetydliga mängder alkoholdrycker. En sådan gärning kommer således oftast att be-

straffas som lindrigt alkoholbrott, på vilket enligt förslaget kan följa böter eller fängelse i sex månader. Enligt 82 § i 1968 års alkohollag är straffet för införsel av en ringa mängd alkoholdrycker eller sprit böter, om omständigheterna är förmildrande. Avsikten är inte att allmänt skärpa straffpraxis trots att maximistraffet höjs. För lindrigt alkoholbrott kan bestämmas böter i strafforderförfarande, om värdet av de alkoholdrycker som döms förverkade är högst 1 000 euro.

4 §. *Definitioner.* För att straff skall kunna dömas ut för alkoholbrott förutsätts det att gärningsmannen har handlat i strid med alkohollagen eller en bestämmelse som utfärdats med stöd av den. I paragrafen föreskrivs dock dessutom för tydlighetens skull att med alkoholdrycker och sprit avses alkoholdrycker och sprit enligt definitionerna i alkohollagen. Definitionerna i fråga finns i alkohollagens 3 §. Likaså konstateras i 2 mom. att vad som i 1 § 1 mom. 1 punkten bestäms om olovlig tillverkning av alkoholdrycker eller sprit också skall tillämpas på vidareförädling och omtappning av sprit eller obeskattade alkoholdrycker som har tillverkats någon annanstans. Bestämmelsen överensstämmer till dessa delar med 7 § alkohollagen.

5 §. *Straffansvar för juridiska personer.* I paragrafen sägs att bestämmelserna om straffansvar för juridiska personer skall tillämpas vid alkoholbrott och grovt alkoholbrott, vilka kriminaliseras i kapitlet om alkoholbrott. Bestämmelsens tillämpningsområde omfattar inte lindriga alkoholbrott, eftersom det inte är ändamålsenligt att bestämma samsbudsbot för brott som är ringa.

6 §. *Ikraftträdande.* I 1 mom. bestäms om lagens ikraftträdande. I 2 mom. föreslås att de bestämmelser i 1968 års alkohollag som fortfarande är i kraft, dvs. 9 kap. jämte ändringar samt 104 och 105 §, upphävs på de grunder som anges närmare i allmänna motiveringen. Likaså föreslås det att lagen om förekommande av alkoholdryckars insmuggling från öppen sjö jämte ändringar upphävs av de orsaker som anges i allmänna motiveringen.

1.2. Alkohollagen

34 §. *Innehav och transport.* I paragrafen

bestäms i dag att alkoholdrycker som inte är lagligen tillverkade eller importerade inte får innehas eller transporteras. Motsvarande gärningar föreslås vara straffbara som alkoholbrott enligt 50 a kap. 1 § 1 mom. 5 punkten strafflagen. I punkten föreslås också att det på samma sätt som enligt den gällande 86 § 1 mom. i 1968 års alkohollag skall vara straffbart att inneha och transportera alkoholdrycker i försäljningssyfte. I alkohollagen finns dock inte något förbud mot verksamheten i fråga, och det föreslås därför att ett sådant förbud fogas till 34 § 1 mom.

8 kap. Styrning, tillsyn och påföljder

Det föreslås att ordet påföljder fogas till kapitelrubriken, eftersom en ny paragraf med straffbestämmelser föreslås bli intagen i kapitlet.

49 a §. *Skyldighet att höra produkttillsynscentralen.* Det föreslås att till alkohollagen fogas en ny 49 a §, enligt vilken allmänna åklagaren innan åtal enligt 50 a § 4 mom. 9 punkten väcks för en alkoholförseelse skall bereda social- och hälsovårdens produkttillsynscentral tillfälle att ge utlåtande, och domstolen skall vid behandlingen av ett sådant ärende ge produkttillsynscentralen tillfälle att bli hörd.

Det föreslås att till strafflagens 30 kap. fogas en motsvarande bestämmelse om hörande när det gäller brott vid marknadsföring av alkoholdrycker. Produkttillsynscentralen skall således ges tillfälle att bli hörd både i brottmål som gäller reklam för starka alkoholdrycker och i brottmål som gäller reklam för svaga alkoholdrycker.

50 a §. *Straffbestämmelser.* Det föreslås att till kapitlet fogas en ny 50 a §, i vilken det bestäms om straff. I 1 mom. hänvisas till de föreslagna bestämmelserna om alkoholbrott i 50 a kap. 1—3 § strafflagen.

I 2 mom. föreslås en hänvisning till strafflagens 30 kap. 1 a §, där det föreslås att marknadsföring i strid med alkohollagen skall vara straffbar som brott vid marknadsföring av alkoholdrycker.

I 3 mom. sägs att till straff för brott mot tystnadsplikten enligt alkohollagen döms enligt 40 kap. 5 § strafflagen, om inte gärningen utgör brott enligt 38 kap. 1 eller 2 §

strafflagen eller strängare straff för den föreskrivs någon annanstans i lag. Bestämmelser om tystnadsplikten finns i 45 § alkohollagen.

I 4 och 5 mom. bestäms om alkoholförseelser. De föreslagna gärningssätten är enligt 1968 års alkohollag straffbara redan i dag, antingen på basis av bestämmelser som gäller dem eller som alkoholförseelse på basis av den öppna straffbestämmelsen. Det är fråga om ringa gärningar eller försummelser som utgör brott mot tillståndsvillkor eller andra administrativa föreskrifter och som begås inom ramen för en näringsidkares verksamhet. Enligt förslaget bestraffas som alkoholförseelse för det andra vissa s.k. massförseelser, såsom brott mot de i alkohollagen föreskrivna förtäringsförbuden eller åldersgränserna för innehav av alkoholdrycker. För sådana gärningar är böter en tillräcklig påföljd.

En sådan öppen straffbestämmelse som den gällande bestämmelsen om alkoholförseelse överensstämmer inte med det straffrättsliga kravet på exakthet. Därför föreslås det att de gärningar som utgör brott preciseras genom en hänvisning till förbuden i alkohollagen.

I 4 mom. bestäms om alkoholförseelser som är straffbara när de begås uppsåtligt. I 4 mom. 1 punkten sägs att det är straffbart att bryta mot de förbud mot att förtära alkoholdrycker om vilka bestäms i 58 § 1 mom. alkohollagen på de ställen som räknas upp i det nämnda momentet. Med stöd av den föreslagna 2 punkten bestraffas för sin del brott mot ett sådant förbud mot att förtära alkohol på offentlig plats som polisen med stöd av 58 § 2 mom. har meddelat för att säkerställa upprätthållandet av allmän ordning. Dessa straffbestämmelser skall tillämpas i de situationer som nämns i allmänna motiveringen. I bestämmelserna föreskrivs inte om förtäring av sprit, eftersom det inte är nödvändigt. I 34 § 3 mom. alkohollagen sägs att sprit inte får innehas utan behörigt tillstånd eller behörig rätt, och gärningen föreslås vara straffbar som alkoholbrott enligt 50 a kap. 1 § 1 mom. 4 punkten strafflagen eller som lindrigt alkoholbrott enligt nämnda kapitel 3 §.

Enligt 4 mom. 3 punkten bestraffas den som i egenskap av ägare, arrangör eller ordningsvakt tillåter förtäring av alkoholdrycker på ett sådant ställe eller vid en sådan tillställning som avses i 58 § 1 mom. 1—3 punkten.

Ett sådant förbud mot att tillåta förtäring finns i 58 § 3 mom. alkohollagen. Det är motiverat att brott mot förbudet skall vara straffbart t.ex. i sådana fall när en arrangör eller ordningsvakt inte ingriper i olovlig förtäring av alkohol vid en sådan offentlig tillställning där det inte är lämpligt att bruka alkohol. Detta gäller särskilt vissa idrotts- och ungdomsevenemang. På detta sätt kan man trygga rätten till en alkoholfri miljö. Brott mot förbudet är i dag straffbart med stöd av den öppna straffbestämmelsen om alkoholförseelse i alkohollagen.

I punkten föreslås också att det skall vara straffbart för ägaren eller arrangören att olovligen servera alkoholdrycker på ett sådant ställe som avses i 58 § 1 mom. 1—3 punkten. Ett likadant förbud mot olovlig servering av alkoholdrycker föreslås också bli intaget i 58 § 2 mom. Förbudet i den nämnda paragrafen föreslås också gälla ordningsvakter. Det är dock motiverat att straffbarheten endast skall gälla ägare och arrangörer, eftersom dessa ansvarar för den verksamhet som ordnas på de nämnda ställena.

Enligt 4 mom. 4 punkten skall också den dömas för alkoholförseelse som i strid med 34 § 2 mom. alkohollagen innehar lagligen tillverkade och importerade starka alkoholdrycker utan att ha fyllt 20 år eller lagligen tillverkade och importerade alkoholdrycker utan att ha fyllt 18 år. I dessa fall är det fråga om lagliga alkoholdrycker som personer under en viss ålder inte får inneha.

Enligt 4 mom. 5 punkten skall också den dömas för alkoholförseelse som bjuder någon som inte har fyllt 18 år på alkoholdrycker eller sprit så att denne blir berusad och förfarandet med hänsyn till den minderårigas ålder, mognadsnivå och övriga omständigheter som helhet kan anses klandervärt. I allmänna motiveringen redogörs för behovet av bestämmelsen och för nuläget. Enligt bestämmelsen är det straffbart att bjuda en minderårig på alkohol endast när förfarandet leder till att den minderåriga blir berusad. För att gärningen skall vara straffbar krävs det också att den med hänsyn till de omständigheter som nämns i bestämmelsen är klandervärd bedömd som en helhet. Det är således i allmänhet inte straffbart att i familjekretsen bjuda en ung person på en liten mängd alko-

hol för att han eller hon skall få pröva på alkoholdrycker.

Det förutsätts att gärningen är uppsåtlig. I 3 kap. 6 § strafflagen bestäms om s.k. följd-upsåt. Gärningsmannen anses ha orsakat den brottsbeskrivningsenliga följden uppsåtligt, om han eller hon har haft för avsikt att orsaka följden eller ansett följden vara säker eller övervägande sannolik. I den nya bestämmelsen i strafflagen har som nedre gräns för följdupsåt bestämts att gärningsmannen anser följden vara övervägande sannolik (LaUB 28/2002 rd — RP 44/2002 rd).

Förutom att orsaka en följd skall uppsåtet omfatta också alla de övriga element och omständigheter som anges i brottsbeskrivningen. Vid revideringen av strafflagens allmänna läror bestämdes det att detta s.k. omständighetsupsåt skall bedömas i rättspraxis. I 4 kap. 1 § strafflagen bestäms om rekvisitvillfarelse, dvs. att gärningsmannen vid tidpunkten för gärningen inte är medveten om att samtliga omständigheter som förutsätts för brottsbeskrivningsenlighet föreligger. Om gärningsmannen misstar sig är gärningen inte uppsåtlig.

Enligt alkohollagen får den som är yngre än 18 år inte inneha alkoholdrycker. I enlighet med denna bestämmelse föreslås det att också den som bjuds på alkoholdrycker skall ha fyllt 18 år. Den minderåriga personens ålder och mognadsnivå inverkar dock väsentligt på helhetsbedömningen av gärningen och därigenom på gärningens straffbarhet. Det kan inte anses lika klandervärt att bjuda en person i åldern 16—17 år på alkoholdrycker så att följden är de som anges i bestämmelsen som att bjuda ett barn i åldern 10—12 år på alkoholdrycker så att barnet blir berusat.

Med bjuda avses enligt allmänspråket både att man bjuder någon annan på alkoholdrycker ur egen flaska och att man köper alkohol åt någon annan på egen bekostnad på ett ställe där alkoholdrycker serveras. Att köpa alkoholdrycker på ett försäljningsställe för alkohol och överlåta dryckerna till en minderårig utan förmedlararvode utgör däremot sådan annan överlåtelse som avses i 50 a kap. 1 § 3 punkten strafflagen och är straffbart som alkoholbrott. Det är straffbart både att bjuda på och att annars överlåta alkoholdrycker även om den minderåriga själv har

bett om dryckerna. Straffbarheten elimineras således inte om den minderåriga har gett sitt samtycke. Ett samtycke eller en begäran skall dock beaktas vid bedömningen av gärningens klandervärdhet.

De övriga omständigheterna kan hänföra sig t.ex. till gärningsmannens ställning eller ålder. Den som bjuder en minderårig på alkoholdrycker kan t.ex. ha en särskilt ansvarsfull ställning i förhållande till denne, vilket ökar gärningens klandervärdhet. Å andra sidan kan man på denna grund från straffbarheten undanta t.ex. sådana fall när alkoholbruket sker ungdomar emellan och bägge parterna är i åldern 15—17 år. I en sådan situation gör sig den som bjuder på alkoholdrycker visserligen skyldig till alkoholförseelse redan på den grunden att personer som är yngre än 18 år inte får inneha alkoholdrycker. Om personen i fråga inte har uppnått den straffrättsliga ansvarsåldern 15 år leder gärningen inte till straff. Också den plats där alkoholdryckerna bjuds är av betydelse. Det kan anses mindre klandervärt att bjuda på alkoholdrycker i någons hem än t.ex. i en park på vintern. Uttrycket övriga omständigheter gör det också möjligt att beakta arten av den dryck som bjuds. Det är mera klandervärt att bjuda en ung person på sprit än t.ex. på mellanöl.

I 6 punkten föreslås att det skall vara straffbart att för olaglig tillverkning av alkoholdrycker eller sprit tillverka, sälja, förmedla, överlåta eller föra in till landet redskap, apparater, utrustning, ämnen eller preparat som lämpar sig för tillverkning av alkoholdrycker eller sprit. I dag är nästan motsvarande gärningar straffbara som främjande av olovlig framställning av alkoholhaltigt ämne med stöd av 91 § 1 och 2 mom. i 1968 års alkohollag. Den gällande bestämmelsen har dock inte tillämpats särskilt ofta i praktiken. Straffbarheten för gärningarna har dock eventuellt haft en brottsförebyggande effekt. Tillsynsmyndigheten bör fortfarande ha möjlighet att relativt tidigt ingripa i sådan verksamhet som syftar till olovlig framställning. För gärningen kan i dag dömas till böter eller fängelse i högst ett år. Det föreskrivna maximistraffet är onödigt strängt. I propositionen föreslås att böter skall kunna dömas ut för gärningar som är straffbara som alkoholför-

seelse.

I 4 mom. 7 punkten föreslås att det skall vara straffbart att inneha apparater eller redskap som lämpar sig för tillverkning av alkoholdrycker eller sprit under sådana omständigheter att det finns grundad anledning att anta att de kommer att användas för olaglig tillverkning av alkoholdrycker eller sprit. I praktiken handlar det i allmänhet om innehav av destillationsapparater. En motsvarande bestämmelse finns i dag i 91 § 3 mom. alkohollagen. Straffet föreslås vara böter liksom för närvarande.

Enligt den föreslagna 8 punkten bestraffas den som marknadsför redskap, apparater, utrustning, ämnen eller preparat som lämpar sig för tillverkning av alkoholdrycker eller sprit för att locka någon annan till olaglig tillverkning av alkoholdrycker eller sprit. Motsvarande gärning är i dag straffbar enligt 91 a § i 1968 års alkohollag, och påföljden är böter eller fängelse i högst ett år. Såsom konstaterats i allmänna motiveringen kan maximistrafet sänkas, eftersom marknadsföringen också kan vara straffbar enligt 17 kap. 1 § strafflagen såsom offentlig uppmaning till brott, för vilket det föreskrivna maximistrafet är fängelse i högst två år.

De redskap som nämns i 6 och 8 punkten kan också användas i ett lagligt syfte, t.ex. för sådan tillverkning i hemmet av alkoholdrycker som avses i 4 § alkohollagen. Därför förutsätts det bevis på att gärningsmannen har för avsikt att främja olaglig tillverkning eller locka till sådan. I 7 punkten förutsätts det liksom i dag att det på basis av omständigheterna finns grundad anledning att anta att apparaterna kommer att användas för olaglig tillverkning.

Produkttillsynscentralen och länsstyrelserna övervakar den kommersiella verksamhet som avses i 6 punkten samt införseln och försäljningen av sådan utrustning samt sådana redskap och ämnen som avses i 8 punkten. Både produkttillsynscentralen och länsstyrelsen har med stöd av 44 § alkohollagen sådan inspektions- och upplysningsrätt som tillsynen förutsätter. De har bl.a. rätt att kontrollera en verksamhetsidkares verksamhet och lokaler och att få handräckning av andra myndigheter. I praktiken är det polisen som undersöker dessa brott efter anmälan från en

tillsynsmyndighet. På grund av tillsynsmyndigheternas befogenheter är det i dessa fall inte nödvändigt med sådana befogenheter att företa husrannsakan som avses i tvångsmedslagen. I de fall som avses i 7 punkten misstänks den som innehar tillverkningsapparaten för sin del i allmänhet också för olaglig tillverkning eller medverkan till sådan. Det är då möjligt att företa husrannsakan med stöd av den föreslagna alkoholbrottsbestämmelsen som gäller tillverkning. Inte heller när det gäller den föreslagna förseelsen som avser innehav i 7 punkten finns det således något praktiskt behov av att föreskriva om befogenheter att företa husrannsakan.

För alkoholförseelse bestraffas enligt den föreslagna 9 punkten den som direkt eller indirekt gör reklam för svaga alkoholdrycker eller drycker som innehåller minst 1,2 volympromcent etylalkohol eller annars främjar försäljningen av sådana drycker i strid med 33 § alkohollagen. Direkt och indirekt reklam för samt annat främjande av försäljningen av svaga alkoholdrycker och s.k. åkoläsk i strid med alkohollagen är redan i dag straffbart som alkoholförseelse, för vilken påföljden är böter.

De gärningar som avses i paragrafens 5 mom. begås i allmänhet av en näringsidkare inom ramen för dennes ekonomiska verksamhet. Det är fråga om brott mot tillståndsvillkor eller mot begränsningar eller administrativa föreskrifter som utfärdats av myndigheter. Tillsynen över dylika förseelser utövas av produkttillsynscentralen, och för dem bestäms i allmänhet administrativa påföljder. De administrativa påföljderna är ofta effektiva och tillräckliga. En administrativ påföljd kan dock endast påföras tillståndshavaren, trots att det också kan vara en person som har ställning som arbetstagare som har begått förseelsen. Därför är det motiverat att också de ovan nämnda gärningarna fortfarande skall vara straffbara.

Den som bedriver kommersiell verksamhet med alkoholdrycker och sprit är skyldig att känna till lagstiftningen på området och effektivt övervaka de begränsningar som gäller verksamheten. Av folkhälsoskäl är det viktigt att betona näringsidkarens aktsamhetsplikt i samband med kommersiell verksamhet med alkoholdrycker. De ovan nämnda administra-

tiva påföljderna kan dock tillämpas när en näringsidkare har begått gärningen av oaktsamhet. Vanlig oaktsamhet skulle dock innebära en alltför låg straffbarhetsströskel för den som har ställning som arbetstagare. Därför föreslås det att de gärningar som nämns i 5 mom. skall ha begåtts uppsåtligen eller av grov oaktsamhet för att de skall vara straffbara. Grov oaktsamhet definieras i den bestämmelse i 3 kap. 7 § 2 mom. strafflagen som trädde i kraft den 1 januari 2004.

För alkoholförseelse döms enligt 5 mom. 1 punkten den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet bryter mot ett villkor eller en begränsning i ett tillstånd som har beviljats med stöd av alkohollagen. Det kan bestämmas om begränsningar och villkor som gäller verksamheten i ett tillverkningstillstånd för alkoholdrycker och sprit enligt 5 § 2 mom., i ett importtillstånd för sprit enligt 8 § 3 mom., i ett detaljhandelstillstånd för alkoholdrycker enligt 14 § 2 mom., i ett användningstillstånd för alkoholdrycker eller sprit enligt 17 § 3 mom., i ett serveringstillstånd för alkoholdrycker enligt 21 d § och i ett partihandeltillstånd för alkoholdrycker och sprit enligt 27 § 3 mom. Dessutom kan det bestämmas om begränsningar och villkor när det gäller det tillstånd för den som bedriver partihandel med sprit att använda spriten som avses i 29 § 2 mom. och det tillstånd för den som bedriver partiförsäljning av obeskattade alkoholdrycker att själv använda alkoholdryckerna som avses i 30 § 2 mom.

Enligt 2 punkten döms också den för alkoholförseelse som bedriver verksamhet utan sådant godkännande av en myndighet som avses i 5 § 3 mom., 13 § 2 mom., 14 § 4 mom. eller 35 § 1 mom. eller i strid med en bestämmelse som en myndighet har utfärdat. Tillverkning av alkoholdrycker eller sprit någon annanstans än i lokaler som produkttillsynscentralen har godkänt bestraffas således som alkoholförseelse, även om tillverkaren har behörigt tillverkningstillstånd (5 § 3 mom.), liksom även det att alkoholbolaget bedriver detaljhandel någon annanstans än på ett godkänt försäljningsställe (13 § 2 mom.). Också i 14 § 4 mom. (försäljningsställen vid detaljhandel) och 35 § 1 mom. (skattefritt lager för alkoholdrycker och sprit) bestäms att myndigheten skall godkänna den plats där

verksamheten bedrivs.

Enligt 3 punkten är det straffbart att försumma att göra en sådan anmälan som krävs. Det är straffbart att försumma att göra en sådan anmälan om import eller export av alkoholdrycker eller sprit i kommersiellt syfte eller annars för bedrivande av näringsverksamhet som avses i 11 § alkohollagen. Det är också straffbart att försumma att till polisen göra anmälan enligt 59 § om förtäring av alkoholdrycker på slutna privata tillställningar som ordnas i allmänna lokaler. I punkten hänvisas också till de anmälningar om vilka kan bestämmas i en förordning som utfärdas med stöd av 57 §. Enligt den nämnda paragrafen kan genom förordning bestämmas att den som importerar, tillverkar eller saluför utrustning eller delar av utrustning som är lämplig för tillverkning av alkoholdrycker eller sprit är skyldig att anmäla till produkttillsynscentralen om sin verksamhet. I dag föreskrivs det inte om någon sådan anmälningskyldighet.

I 4 punkten föreslås att det skall vara straffbart att bryta mot en bestämmelse i en förordning som utfärdats med stöd av 3 § 4 mom., 13 § 3 mom., 19 eller 26 § eller 32 § 1 mom. Med stöd av den nämnda 3 § 4 mom. har genom förordning utfärdats närmare bestämmelser om alkoholpreparat samt om tillverkning, import och kontroll av sådana (förordningen om alkoholdrycker och sprit). Med stöd av den nämnda paragrafen har också utfärdats förordningen om alkoholpreparat och denaturering. Med stöd av 13 § 3 mom. har i förordningen om detaljhandel med alkoholdrycker genom leverans till beställare och köpare (680/1996) utfärdats närmare bestämmelser om leveransförsäljning av alkoholdrycker. Genom hänvisningen till 19 § föreslås att det skall vara straffbart att bryta mot de bestämmelser i förordningen om alkoholdrycker och sprit som gäller tiderna för detaljhandel med alkoholdrycker, betalningsätten och åldersgränserna för detaljhandelspersonalen. Också brott mot de närmare bestämmelser om servering som utfärdats med stöd av lagens 26 § föreslås vara straffbart. I lagens 32 § 1 mom. sägs att bestämmelser om försäljning av alkoholdrycker och övervakning av försäljningen i färdmedel som trafikerar mellan Finland och utlandet utfä-

das genom förordning. Också brott mot dessa bestämmelser föreslås vara straffbart enligt 4 punkten.

I lagens 16 § 2 mom. sägs att det är förbjudet att sälja och i 24 § 2 mom. att det är förbjudet att servera drycker som innehåller minst 1,2 och högst 2,8 volymprocent etylalkohol till personer som inte har fyllt 18 år. De drycker som anges i bestämmelserna är inte sådana alkoholdrycker som avses i alkohollagen utan klassificeras som läskedrycker. Därför föreslås det att brott mot de förbud som gäller detaljhandel med och servering av dylik s.k. alkoholisk skall bestraffas som alkoholförseelse enligt momentets 5 punkt, trots att bestämmelserna om alkoholbrott i 50 a kap. strafflagen enligt förslaget skall tillämpas på brott mot motsvarande förbud när det gäller alkoholdrycker.

Enligt den föreslagna 6 punkten bestraffas den som i egenskap av innehavare av ett serveringstillstånd eller ansvarig föreståndare för ett serveringsställe eller ställföreträdare för denne bryter mot de skyldigheter som enligt 23 § gäller övervakandet av ordningen på serveringsställen. I den nämnda 23 § 1 och 2 mom. bestäms om ordningen på serveringsställen. Skyldigheten att se till att berusade inte får tillträde till eller att de avlägsnas från serveringsstället kan i praktiken höra till dörrvakten och övervakningen av serveringen i övrigt till serveringspersonalen. I lagens 21 b § sägs dock att innehavaren av serveringstillståndet och den ansvarige föreståndaren eller dennes ställföreträdare är skyldiga att se till att alkohollagen iakttas på serveringsstället. Därför föreslås det att även straffansvaret skall gälla dessa ansvariga personer.

Bestämmelsen om alkoholförseelse är sekundär och skall tillämpas om inte strängare straff för gärningen föreskrivs någon annanstans i lag. Det föreslås t.ex. att brott mot villkor eller begränsningar i ett tillstånd skall bestraffas som alkoholförseelse, medan bedrivande av verksamhet utan tillstånd förlås vara straffbart med stöd av bestämmelserna om alkoholbrott i 50 a kap. strafflagen. Ibland kan det i praktiken vara svårt att avgöra om det är fråga om bedrivande av verksamhet utan tillstånd eller brott mot ett villkor som gäller verksamheten. Det kan t.ex.

hända att behörigt tillstånd har skaffats för verksamheten men denna senare har utvidgats till nya verksamhetsställen eller nya produkter har kommit till som inte omfattas av det ursprungliga tillståndet. Frågan om verksamhetens lagstridighet skall då avgöras från fall till fall på basis av vilken typ av tillstånd det är fråga om och tillståndsvillkoren. I dessa fall kommer gränsdragningen när det gäller tillämpningen av bestämmelserna om alkoholbrott respektive bestämmelserna om alkoholförseelse att ske i rättspraxis.

På samma sätt kan bestämmelserna om misshandel i 21 kap. strafflagen bli tillämpliga i stället för bestämmelserna om alkoholförseelse, om en minderårig bjudits på alkoholdrycker eller sprit och den minderårigas hälsa skadats eller den minderåriga försatts i medvetslöst eller något annat motsvarande tillstånd till följd av förfarandet. Ju yngre barnet är, desto sannolikare är det att förfarandet kan ha ovan nämnda följder.

I 6 mom. sägs att försök till ett brott som avses i 4 mom. 6 punkten är straffbart. Försök till nämnda gärning är straffbart redan i dag.

I 7 mom. hänvisas för tydlighetens skull till de bestämmelser om ordningsbot som påföljd för vissa alkoholförseelser som finns i 2 a kap. 9 § 5 mom. strafflagen och i den förordning som utfärdats med stöd av nämnda 9 §.

57 §. *Import, tillverkning och handel med utrustning eller del av utrustning.* I paragrafen sägs att utöver vad som stadgas i 91 och 91 a § i 1968 års alkohollag kan genom förordning stadgas att den som importerar, tillverkar eller saluför utrustning eller delar av utrustning som lämpar sig för tillverkning av alkoholdrycker och sprit är skyldig att göra anmälan om sin verksamhet. Det föreslås att hänvisningen till bestämmelserna i 1968 års alkohollag stryks, eftersom bestämmelserna föreslås bli upphävda. I övrigt är paragrafen oförändrad.

58 §. *Förtäringförbud.* I 3 mom. sägs att ägaren, arrangören eller ordningsmännen inte får tillåta förtäring av alkoholdrycker på ställen som avses i 1 mom. 1—3 punkten. Det föreslås att till paragrafen fogas en bestämmelse om att dessa personer inte heller får servera alkohol utan tillstånd på de ställen

som avses i paragrafen.

Enligt 59 § är det tillåtet att ordna alkoholservering på slutna privata tillställningar, om behörig anmälan görs om saken. I lagen saknas däremot i dag ett förbud mot att t.ex. i säljfrämjande syfte servera alkoholdrycker i affärer som är öppna för allmänheten. Om sådan servering ordnas av en affärsidkare till vars verksamhet det inte hör att servera eller sälja alkoholdrycker och som således inte har sådant tillstånd som förutsätts i alkohollagen, kan man inte heller i administrativ väg ingripa i saken med stöd av bestämmelserna om tillståndsförseelse. Det är därför nödvändigt att i lagen ta in ett förbud om saken.

I paragrafen talas i dag om ordningsmän. I dag finns bestämmelserna om ordningsvakter i lagen om ordningsvakter. Lagen tillämpas enligt dess 1 § 1 mom. på den som med stöd av någon av de lagar som nämns i momentet har utsetts att övervaka ordning och säkerhet. I momentet nämns inte alkohollagen, och i alkohollagen finns det inte heller något omnämnande av eller någon hänvisning till lagen om ordningsvakter. Restaurangernas ordningsvakter utses i dag med stöd av förordningen om inkvarterings- och förplägnadsrörelser (727/1991), som nämns i 1 § lagen om ordningsvakter. Det föreslås att benämningen ordningsman enligt den gällande terminologin ändras till ordningsvakt också i den föreliggande paragrafen.

60 §. *Fråntagande, omhändertagande och förstöring av alkoholdrycker och andra alkoholhaltiga ämnen.* Enligt det gällande 1 mom. kan polisen för att upprätthålla eller återställa ordningen frånta en person alkoholdrycker eller andra alkoholhaltiga ämnen som denne enligt denna lag eller bestämmelser eller föreskrifter som har utfärdats med stöd av den annars har rätt att inneha och förstöra dryckerna, om personen i fråga förtär alkoholdryckerna eller de alkoholhaltiga ämnena på en offentlig plats i strid med denna lag eller någon annan lag eller i strid med föreskrifter som har utfärdats med stöd av dem.

Enligt 4 kap. 1 § tvångsmedslagen får ett föremål tas i beslag, om det finns skäl att anta att en domstol förklarar det förverkat. Med stöd av bestämmelsen kan sådana drycker som en person som har förtärt alkoholdrycker i strid med alkohollagen fortfa-

rande har i sin besittning fräntas personen i fråga i samband med att böter bestäms. Dryckerna skall i samband med att böter bestäms i strafforderförfarande förklaras förverkade till staten med stöd av bestämmelserna om förverkandepåföljd i strafflagen. Om förstöring av dryckerna bestäms i den föreslagna 60 a § 2 mom.

På 1990-talet började dock de situationer när alkoholdrycker förtärts i strid med 58 § 2 mom. alkohollagen utgöra ett praktiskt problem. I dessa situationer kan polisen förbjuda förtäring av alkohol på allmänna platser om upprätthållandet av den allmänna ordningen förutsätter det, men den som förtär alkoholen gör sig skyldig till en förseelse först när han eller hon underlåter att iakttä förbudet. Polisen kan på ovan nämnt sätt ta i beslag och i samband med att straffyrkande framställs förklara återstoden av de drycker som förtärts förverkade hos den som brutit mot ett förbud. För att förhindra störningar har det dock ansetts motiverat att polisen skall ha möjlighet att frånta den som förtärt alkoholdrycker de återstående dryckerna redan i samband med att förbudet utfärdas, trots att personen i fråga då ännu inte har gjort sig skyldig till någon förseelse. Paragrafens gällande 1 mom. infördes med tanke på dessa situationer (RP 3/1997 rd).

Momentet föreslås huvudsakligen vara oförändrat. Det föreslås dock att i momentet tydligt hänvisas till 58 § 2 mom. alkohollagen. Också enligt 31 § 1 mom. förordningen om alkoholdrycker och sprit gäller rätten förstöra alkoholdrycker som har fråntagits någon endast alkoholdrycker i öppnat kärl. En motsvarande bestämmelse (23 §) i förordningen om alkoholpreparat och denaturering (1345/1994) begränsar rätten att frånta någon alkoholpreparat och förstöra dem till preparat i öppnat kärl. I förarbetena till momentet konstaterades att de ovan nämnda bestämmelserna i förordningarna också skall tillämpas när det gäller 60 § 1 mom. Denna begränsning om vilken i dag bestäms i förordning är väsentlig med hänsyn till egendoms-skyddet. Därför föreslås det att begränsningen flyttas från förordning till lag. Det sägs klart ut att bestämmelsen gäller också fråntagande och inte enbart förstöring av alkoholdrycker. Också enligt 21 § 3 mom. ordnings-

lagen gäller både rätten att frånta en person som har intagit rusmedel i strid med ordningslagen de ämnen som denne innehar och rätten att förstöra dem endast ämnen i öppet eller öppnat kärl.

Det föreslås att i det gällande momentet stryks det nuvarande omnämmandet av förtäring av alkoholdrycker i strid med någon annan lag, eftersom det är onödigt. Bestämmelser om polisens befogenheter att frånta en person som har intagit alkohol i strid med ordningslagen rusmedlet finns i ordningslagen. Framöver fråntas någon alkoholdrycker eller alkoholhaltiga ämnen med stöd av momentet endast om den allmänna ordningen har störts på ett sätt som strider mot alkohollagen eller mot bestämmelser som har utfärdats med stöd av den.

I 2 mom. bestäms i dag att om någon har förtärt alkoholdrycker i strid med det förbud som nämns i 58 § 1 mom., har ägaren till en lokal, rörelse eller något annat ställe eller den som är anställd hos ägaren eller också arrangören eller en ordningsman samt ett i allmänt bruk varande färdmedels chef, förare eller konduktör rätt att frånta honom ämnet och förstöra det. Även i detta moment begränsas rätten att bevisligen förstöra alkoholdrycker i 31 § i den ovan nämnda förordningen till enbart sådana drycker som finns i öppet eller öppnat kärl.

Ägaren eller innehavaren av en rörelse där detaljhandel med alkohol bedrivs eller av en annan handelsrörelse eller restaurang och personalen på ett sådant ställe samt den som arrangerar en offentlig tillställning skall i sin verksamhet vid hot om straff övervaka förtäringsförbuden i lokalerna i fråga. Dessa personer är dock inte sådana personer som är satta att övervaka ordningen och som uppräknas i 17 kap. 6 § 2 mom. strafflagen. När en berusad fråntas alkoholdrycker i ett öppet kärl kan det uppstå konflikter mellan den berusade och en privatperson som utövar de nämnda befogenheterna. Dessa personer har inte fått utbildning i användningen av eventuella maktmedel, till skillnad från t.ex. ordningsvakterna och de anställda vid ett bevakningsföretag. Bevislig förstöring av alkoholdrycker förutsätter att ett vittne är närvarande och att en handling upprättas om åtgärden. Ett sådant förfarande är nödvändigt med tan-

ke på rättsskyddet för den som äger dryckerna, men i övrigt är det besvärligt i praktiken. Bestämmelsen om fråntagande och förstöring av alkoholdrycker som finns i ett öppet kärl skall således inte anses vara ett sådant ändamålsenligt medel för fullgörande av övervakningsskyldigheten som avses i grundlagens 124 §. Bestämmelsen kan inte heller anses motiverad av rättssäkerhetsskäl.

På de grunder som anges ovan föreslås det att i momentet slopas rätten för ägaren eller innehavaren av en rörelse där detaljhandel med alkohol bedrivs eller av en annan handelsrörelse eller restaurang och personalen där samt arrangören av en offentlig tillställning att frånta en person som i strid med alkohollagen förtär alkoholdrycker på ett ovan nämnt ställe sådana alkoholdrycker som finns i ett öppet kärl och förstöra dryckerna. De befogenheter som ordningsvakterna har enligt lagen om ordningsvakter, ordningslagen, lagen om sammankomster (530/1999) och förordningen om inkvarterings- och förplägnadsrörelser är i praktiken tillräckliga för att övervaka berusade på de ställen som avses i 58 § 1 mom. alkohollagen.

I dag har dock också en ordningsman enligt 60 § alkohollagen rätt att på de ställen som nämns i det föregående stycket frånta en person drycker som finns i ett öppnat kärl och bevisligen förstöra dem. Varken i lagen om ordningsvakter, ordningslagen, lagen om sammankomster eller förordningen om inkvarterings- och förplägnadsrörelser föreskrivs det dock om någon motsvarande rätt för ordningsvakter. I enlighet med dessa lagar föreslås det att också bestämmelsen i alkohollagen slopas.

Efter att ordningslagen trätt i kraft har den bestämmelse i 58 § 1 mom. 4 punkten alkohollagen som gällde förbud mot att förtära alkohol på fartyg samt i tåg, bussar och andra för allmänheten avsedda färdmedel i inrikes- trafik upphävts. Bestämmelser om förbud mot och straff för intagande av rusmedel i fordon i kollektivtrafik finns i dag i ordningslagen. I ordningslagen togs dock inte in någon bestämmelse som skulle motsvara den bestämmelse i 60 § 2 mom. alkohollagen enligt vilken ett färdmedels chef, förare eller konduktör har rätt att frånta en person alkoholdrycker och förstöra dem. Lagutskottet

fäste uppmärksamhet vid detta när ordningslagen behandlades i riksdagen (LaUU 22/2002 rd). De personer som nämns i bestämmelsen är inte tjänstemän, men en förare eller konduktör i ett färdmedel i kollektivtrafik är en sådan person som är satt att upprätthålla ordningen (17 kap. 6 § strafflagen) enligt lagen om upprätthållande av ordning i kollektivtrafik (472/1977). Eftersom det inte är fråga om tjänstemän som handlar under tjänsteansvar, skall de allmänna grunderna för begränsningar vid överföring av offentliga uppgifter på andra än tjänstemän enligt grundlagens 124 § övervägas också i detta sammanhang. Riksdagen tog nyligen i samband med att ordningslagen stiftades ställning till behovet av bestämmelser om befogenheter med tanke på dessa situationer, och några befogenheter togs i det sammanhanget inte in i ordningslagen. Därför föreslås det att bestämmelsen i 2 mom. om rätt för ett färdmedels chef, förare eller konduktör att frånta den som innehar alkoholdrycker i ett öppet kärl dryckerna och förstöra dem stryks i alkohollagen.

På de grunder som anges ovan föreslås det att hela det gällande 2 mom. slopas. Däremot föreslås i 2 mom. en bestämmelse om att polisen också i sådana fall när någon förtär alkoholdrycker i strid med alkohollagen och ordningsbot föreläggs för gärningen skall kunna frånta personen dryckerna och bevisligen förstöra dem, om personen innehar dryckerna i ett öppet eller öppnat kärl. Förverkandepåföljder kan inte dömas ut i ordningsbotsförfarande. Alkoholdrycker kan således inte på denna grund tas i beslag av en person som polisen förelägger ordningsbot för förtäring av alkoholdrycker i strid med alkohollagen. För att förhindra fortsatta störningar vore det dock motiverat att personen också kunde fråntas dryckerna i samband med att ordningsbot skrivs ut. I 2 mom. bestäms om sådan rätt. Rätten att frånta någon alkoholdrycker gäller även i dessa fall endast drycker i ett öppet eller öppnat kärl men däremot inte andra sådana alkoholdrycker i ett slutet kärl som personen har rätt att inneha.

I 3 mom. sägs att den som bryter mot de i alkohollagen föreskrivna åldersgränserna för innehav av alkoholdrycker i samband med att ordningsbot föreläggs kan fråntas de alko-

holdrycker som han eller hon olagligen innehar, om dryckernas värde är obetydligt. Dryckerna får också bevisligen förstöras. I dessa fall gäller rätten att frånta någon alkoholdrycker och förstöra dem också drycker som finns i slutna flaskor eller kärl, men endast om dryckernas sammanlagda värde är obetydligt. Som en obetydlig mängd kan betraktas en mängd som personen i fråga själv har tänkt konsumera under en kväll, t.ex. en kasse svaga alkoholdrycker eller några flaskor starka alkoholdrycker. Om den mängd alkoholdrycker som en person olagligen innehar inte kan betraktas som obetydlig, kan ordningsbot inte skrivas ut. Personen skall i stället föreläggas dagsböter i strafforderförfarande, och alkoholdryckerna skall dömas förverkade till staten med stöd av 10 kap. 5 § 1 mom. strafflagen.

I 4 mom. bestäms om fråntagande av alkoholdrycker och andra alkoholhaltiga ämnen som påträffas hos en berusad när denne grips. Bestämmelsen motsvarar paragrafens gällande 3 mom. Också i dessa fall gäller skyldigheten att frånta den berusade dryckerna enligt 31 § 3 mom. förordningen om alkoholdrycker och sprit i dag drycker i öppnade kärl. Förordningens bestämmelser om förvaring av dryckerna och återlämnande av dem till den berusade tas i sak oförändrade in i lagen. I bestämmelsen anges också klart vem som har rätt att frånta en berusad drycker och förstöra dem. Med stöd av 11 § 1 mom. polislagen skall en person som gripits på grund av berusning i enlighet med 1 § lagen om behandling av berusade (461/1973) föras till en tillnyktringsstation eller till någon annan förvaringsplats för berusade. Enligt den föreslagna bestämmelsen är polisen och de anställda vid en tillnyktringsstation berättigade att frånta berusade personer alkoholdrycker.

I 5 mom. bestäms om fråntagande av alkoholdrycker eller något annat alkoholhaltigt ämne som påträffas hos den som skall tas in i fängelse eller någon annan slutanstalt eller som skall tas in i eller som vårdas i en enhet för missbrukarvård. Momentet motsvarar paragrafens gällande 4 mom. Anstaltens personal skall liksom i dag ha rätt att frånta personen alkoholdryckerna eller det alkoholhaltiga ämnet och bevisligen förstöra dem. Vid justitieministeriet bereds en regeringsproposition

med förslag till fängelselag, som gäller bemötandet av dem som sitter i fängelse. Avsikten är att i lagförslaget skall hänvisas till alkohollagens 60 § när det gäller fråntagande och förstöring av alkoholdrycker. Vid inrikesministeriet bereds en regeringsproposition med förslag till lagstiftning om bemötandet av personer som polisen håller i förvar. Laggen gäller också bemötandet av rannsaktionsfångar som polisen håller i förvar. Också i detta lagförslag är avsikten att hänvisa till bestämmelserna i alkohollagens 60 § när det gäller fråntagande och förstöring av alkoholdrycker.

Rätten till fråntagande och förstöring gäller enligt paragrafens 2 och 3 mom. enbart alkoholdrycker, eftersom ordningsbot endast kan bestämmas för sådan förtäring av alkoholdrycker som är förbjuden enligt 58 § 1 mom. och för brott mot åldersgränserna för innehav av alkoholdrycker. Förtäringsförbuden och åldersgränserna gäller inte sprit, eftersom innehav av sprit alltid är förbjudet och straffbart. Enligt paragrafens 1 samt 4 och 5 mom. är det däremot liksom i dag möjligt att frånta någon inte bara alkoholdrycker utan också andra alkoholhaltiga ämnen och förstöra dem. Med alkoholhaltigt ämne avses enligt 3 § 2 mom. alkohollagen förutom alkoholdrycker också alkoholpreparat och sprit. Också paragrafens rubrik ändras så att den motsvarar denna definition, dvs. i den nämns fråntagande och förstöring av alkoholdrycker och andra alkoholhaltiga ämnen.

I 6 mom. sägs att närmare bestämmelser om bevislig förstöring av alkoholdrycker och andra alkoholhaltiga ämnen utfärdas genom förordning av statsrådet. Med denna hänvisning avses de bestämmelser om förfarandet vid bevislig förstöring som finns i 31 § förordningen om alkoholdrycker och sprit samt i 23 § förordningen om alkoholpreparat och denaturering.

60 a §. *Förverkandepåföljd och förstöring.* Efter att bestämmelserna i 1968 års alkohollag upphävts tillämpas på förverkandepåföljder som döms ut för alkoholbrott de allmänna bestämmelserna om förverkandepåföljder i 10 kap. strafflagen. Förverkandepåföljd kan dock inte bestämmas i ordningsbotsförfarande. I 1 mom. föreslås därför för tydlighetens skull att bestämmelserna om förverkandepå-

följder inte skall tillämpas när någon har gjort sig skyldig till en gärning som strider mot alkohollagen och föreläggs ordningsbot som påföljd för gärningen. Enligt bestämmelsen i 60 § har polisen dock rätt att också i dessa situationer ta dryckerna ifrån en person som har förtärt eller innehaft alkoholdrycker i strid med ett förbud i alkohollagen.

Det föreslås att den bestämmelse om förstöring av alkoholdrycker och sprit som i dag finns i 96 § i 1968 års alkohollag blir 2 mom. En anhållningsberättigad tjänsteman får bevisligen förstöra eller låta förstöra sådana alkoholhaltiga drycker och andra alkoholhaltiga ämnen jämte kärl eller emballage samt sådana råvaror, redskap och utrustningar som kan tas i beslag eftersom det finns skäl att anta att de kommer att dömas förverkade, om egendomen inte har nämnvärt försäljnings- eller bruksvärde.

60 b §. *Kroppsvisitation.* I paragrafen föreslås att den som är skäligen misstänkt för en förseelse som avses i 50 a § 4 mom. 4 punkten får kroppsvisiteras enligt 5 kap. tvångsmedelslagen för att söka efter alkoholdrycker som personen i fråga innehar.

I propositionen har man strävat efter att effektivare kunna ingripa när minderåriga olagligen innehar alkoholdrycker. Med tanke på övervakningen av åldersgränserna för innehav av alkoholdrycker är det viktigt att polisen har befogenheter att undersöka en minderårigs kläder och väska för att söka efter alkoholdrycker som den minderåriga olagligen innehar och ta dryckerna ifrån honom eller henne. Drycker som någon olagligen innehar skall med stöd av bestämmelserna i 10 kap. strafflagen dömas förverkade till staten i strafforderförfarande. Däremot kan det inte bestämmas om förverkandepåföljd i ordningsbotsförfarande. I propositionen föreslås det dock att polisen i ordningsbotsförfarande skall kunna frånta den som är yngre än 18 år alkoholdrycker och den som är yngre än 20 år starka alkoholdrycker som personen i fråga innehar och förstöra dryckerna, om deras värde är obetydligt.

Vid kroppsvisitationen skall iakttagas vad som i tvångsmedelslagen bestäms om förrättande av kroppsvisitation. Över kroppsvisitationen skall föras sådant protokoll som avses i tvångsmedelslagen. I praktiken görs proto-

kollanteckningarna i strafforderförfarandet på blanketten för meddelande om straffyrkande (LaUB 1/1999 rd), och framöver kan de vid bestämmande av ordningsbot även göras på ordningsbotsblanketten eller ett tilläggsblad till den.

60 c §. *När ägaren är okänd eller frånvarande.* Motsvarande bestämmelser finns i dag i 105 § i 1968 års alkohollag. Det föreslås att bestämmelsernas språkdräkt ses över samtidigt som de i sak oförändrade tas in i alkohollagen.

2. Lagstiftningsordning

Ordningsbotslagen (66/1983), vars rubrik 1999 ändrades till lag om ordningsbotsförfarande, stiftades i den ordning som 67 § riksdagsordningen föreskriver. Orsaken till detta var att ändring enligt lagens 17 § 2 mom. inte får sökas genom ordinära rättsmedel i en underrätts utslag i ett ordningsbotsärende.

Det förbud mot ändringssökande som finns i 17 § 2 mom. lagen om ordningsbotsförfarande bör från statsförfattningsrättslig synpunkt bedömas mot bakgrund av grundlagens 21 §, som i sak motsvarar bestämmelserna i 16 § i den upphävda regeringsformen. Enligt grundlagens 21 § har var och en bl.a. rätt att få ett beslut som gäller hans eller hennes rättigheter och skyldigheter behandlat vid domstol eller något annat oavhängigt rättsskipningsorgan. Enligt samma paragrafs 2 mom. skall rätten att söka ändring tryggas genom lag. Bestämmelserna om ordningsbot uppfyller kravet i grundlagens 21 § 1 mom., eftersom var och en med stöd av 12 § lagen om ordningsbotsförfarande har rätt att få sitt ärende handlagt av allmän underrätt. Den rätt att söka ändring som nämns i grundlagens 21 § 2 mom. tillgodoses dock inte på grund av det förbud mot att söka ändring som finns i 17 § lagen om ordningsbotsförfarande.

I propositionen föreslås inga ändringar i lagen om ordningsbotsförfarande. Det föreslås dock att 2 a kap. 9 § 5 mom. strafflagen ändras så att ordningsbot kan bestämmas som påföljd för brott mot ett i alkohollagen föreskrivet förbud mot att förtära alkoholdrycker eller för brott mot ett förbud mot att förtära alkoholdrycker som polisen med stöd av alkohollagen har meddelat för upprätthållande

av allmän ordning, eller för brott mot de i alkohollagen föreskrivna åldersgränserna för innehav av alkoholdrycker eller starka alkoholdrycker. Strafflagens 2 a kap. har stiftats i vanlig lagstiftningsordning. Det finns dock en anknytning i sak mellan de ordningsbotsförseelser som nämns i 2 a kap. 9 § strafflagen och tillämpningsområdet för det förbud mot att söka ändring om vilket bestäms i 17 § lagen om ordningsbotsförfarande. Därför är det motiverat att bedöma vilka verkningar detta förbud eventuellt har när det gäller lagstiftningsordningen vid den föreslagna ändringen av 2 a kap. 9 § 5 mom. strafflagen.

Riksdagens grundlagsutskott har tagit ställning till saken efter att reformen av de grundläggande fri- och rättigheterna trädde i kraft, i samband med att bestämmelserna om böter, förvandlingsstraff och ordningsbot reviderades (RP 74/1998 rd). Riksdagens grundlagsutskott (GrUU 30/1998 rd) ansåg att förbudet mot ändringssökande i 17 § lagen om ordningsbotsförfarande är acceptabelt ur grundlagssynpunkt, eftersom det vid ordningsbotsförseelser är fråga om brott som måste beaktas som ringa och lindriga straff döms ut för dem. Utskottet ansåg att avvikelser från 16 § regeringsformen är av mindre betydelse i sak med beaktande av rättsskyddssynpunkter. En sådan begränsning av ändringssökandet vid smärre brott utgör inte heller något problem med hänsyn till de internationella konventionerna om de mänskliga rättigheterna (se närmare GrUU 9/1997 rd).

De föreslagna nya ordningsbotsförseelserna kan karakteriseras som ringa brott, och de är inte förknippade med några problem, varken när det gäller rättsfrågor eller när det gäller bevisfrågor. De kan således jämföras med de redan existerande ordningsbotsförseelserna. Att tillämpningsområdet för ordningsbot utsträcks till den föreslagna förseelsen ändrar inte betydelsen i sak av det arrangemang som infördes som ett undantag från grundlagen. Det lagförslag som gäller strafflagens 2 a kap. kan således till dessa delar behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Enligt det gällande 5 mom. och det föreslagna 6 mom. i 2 a kap. 9 § strafflagen utfärdas närmare bestämmelser om ordningsbotsförseelser genom förordning av statsrådet. Grundlagsutskottet ansåg innan den nya

grundlagen stiftades att detta var konstitutionellt problemfritt, eftersom bemyndigandet att utfärda förordning inte gäller reglering av straffbarheten. Grundlagsutskottet har dock i en del utlåtanden under den senaste tiden ansett att det rimmar bättre med den straffrättsliga legalitetsprincipen (grundlagens 8 §) om det framgår direkt av lagen att ordningsbot kan bestämmas som straff för förseelser som avses i lagen än att ordningsbot kan bestämmas som ett konkret straff först genom förordning (GrUU 20/2002 rd — RP 20/2002 rd och GrUU 31/2002 rd — RP 44/2002 rd). Också enligt 3 kap. 1 § 2 mom. strafflagen skall straff och andra straffrättsliga påföljder grunda sig på lag. I samband med att riksdagen antog bestämmelserna om straffrättens allmänna läror gjorde den ett uttalande enligt vilket regeringen bör vidta åtgärder för att revidera bestämmelserna om ordningsbot (RSv 261/2002 rd).

En revidering av ordningsbotslagstiftningen på det sätt som grundlagsutskottet har förutsatt är ett omfattande projekt som inte kan förverkligas utan en grundlig lagberedning (LaUB 28/2002 rd). De reformer som totalrevideringen av ordningsbotslagstiftningen förutsätter kan därför inte genomföras i samband med den nu aktuella revideringen av bestämmelserna om alkoholbrott. I propositionen har man dock strävat efter att lagförslaget i mån av möjlighet skall stå i samklang med det straffrättsliga kravet på exakthet. I 2 a kap. 9 § 5 mom. strafflagen föreslås en noggrant avgränsad bestämmelse om när ordningsbot kan dömas ut som påföljd för en gärning som strider mot alkohollagen. De gärningar för vilka ordningsbot kan bestämmas som påföljd anges härigenom exakt genom bestämmelser på lagnivå. Bestämmelsen är således inte öppen på samma sätt som det bemyndigande i samma paragraf enligt vilket ordningsbot kan bestämmas som påföljd för ringa trafikförseelser, vilka anges endast allmänt i 2 a kap. strafflagen. I praktiken kommer endast beloppet av den ordningsbot som föreläggs för de föreslagna alkoholförseelserna att bestämmas genom förordning.

På grund av det föreslagna maximistraffet för alkoholförseelse kan sådana tvångsmedel som avses i tvångsmedelslagen inte riktas mot den som misstänks för en dylik förseel-

se. Möjligheten att kroppsvisitera den som är misstänkt för brott är av betydelse med tanke på den personliga integriteten, som tryggas i grundlagen. Det är i allmänhet inte förenligt med proportionalitetsprincipen att använda tvångsmedel vid ringa brott. Enligt ett utlåtande av grundlagsutskottet kan straffprocessuella tvångsmedel med hänsyn till de grundläggande fri- och rättigheterna dock också vara godtagbara när det gäller bötesbrott, om det finns förutsättningar för att begränsa dessa rättigheter (GrUU 6/1998 rd — RP 242/1997 rd). Vid bedömningen av tvångsmedelsbefogenheterna bör man även beakta om det är fråga om en nykriminalisering och således en utvidgning av dessa befogenheter. På dessa grunder har det ansetts att det enligt den gällande lagen är möjligt att rikta tvångsmedel mot den som misstänks för överträdelse innefattande förmedling av alkoholhaltigt ämne, trots att straffet för denna förseelse är böter (LaUB 1/1999 rd — RP 16/1999 rd).

I propositionen har man strävat efter att effektivare kunna ingripa när minderåriga olagligen innehar alkoholdrycker. I dag kan tvångsmedel i princip riktas mot en ung person som misstänks för olaga innehav av alkoholdrycker, eftersom det föreskrivna maximistraffet för gärningen är fängelse i två år. I praktiken handlar det dock i allmänhet om små mängder alkoholdrycker, varvid personen i fråga misstänks för överträdelse, innefattande olovligt innehav av alkoholdryck och tvångsmedel i dagens läge inte kan användas. Det är dock viktigt att unga personer kan fråntas alkoholdrycker som de olagligen innehar, och polisen bör således ha möjlighet att i detta syfte t.ex. undersöka en minderårigs kläder. Utan en sådan möjlighet vore det i praktiken omöjligt att övervaka de förbud som gäller innehav av alkoholdrycker och att verkställa förverkandepåföljder. På dessa grunder har man i propositionen utgått från att det med hänsyn till de grundläggande fri- och rättigheterna är godtagbart att tillåta kroppsvisitation dels av den som är yngre än 18 år för att söka efter alkoholdrycker, dels av den som är yngre än 20 år för att söka efter starka alkoholdrycker, trots att det är fråga om alkoholförseelse, som är belagd med bötesstraff.

I propositionen föreslås också att polisen, i sådana fall när en person som är yngre än 18 år olagligen innehar alkoholdrycker eller en person som är yngre än 20 år olagligen innehar starka alkoholdrycker, i samband med att ordningsbot föreläggs skall kunna ta dryckerna ifrån personen i fråga och förstöra dem, om deras värde är obetydligt. Bestämmelsen skall bedömas i ljuset av det egendomsskydd om vilket bestäms i grundlagens 15 §. Såväl med stöd av alkohollagen som med stöd av ordningslagen har polisen befogenheter att frånta myndiga personer alkoholdrycker som dessa innehar i ett öppet kärl, om förtäringen av dryckerna stör den allmänna ordningen. En myndig person kan dock inte fråntas några andra drycker som han eller hon har rätt att inneha. Rätten att frånta den som är yngre än 18 respektive 20 år alkoholdrycker är således mera omfattande, eftersom den gäller också alkoholdrycker i slutna kärl. Av orsaker som gäller egendomsskyddet har polisens rätt att i samband med att ordningsbot föreläggs frånta någon alkoholdrycker och förstöra dem också begränsats till sådana fall när dryckernas värde är obetydligt. I motiveringen har man

även försökt fastställa vad som avses med obetydligt värde. Om värdet av de alkoholdrycker som den som är yngre än 18 år innehar eller värdet av de starka alkoholdrycker som den som är yngre än 20 år innehar är större än obetydligt, är det inte möjligt att förelägga ordningsbot, utan böter skall bestämmas i strafforderförfarande så att dryckerna kan dömas förverkade till staten. Det är då också möjligt att omedelbart ta dryckerna i beslag för att säkerställa förverkandepåföljden.

De övriga lagförslagen i propositionen innehåller inte sådana bestämmelser som skulle göra det nödvändigt att överväga lagstiftningsordningen.

3. Ikraftträdande

Lagarna föreslås träda i kraft så snart som möjligt efter det att de har antagits och blivit stadfästa. Frågan om huruvida den gamla eller den nya lagen skall tillämpas på en gärning avgörs med stöd av bestämmelsen om tillämplighet i tiden i 3 kap. 2 § strafflagen.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag**om ändring av strafflagen**

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i strafflagen av den 19 december 1889 (39/1889) 43 kap. 7 §,
ändras 2 a kap. 9 § 5 mom., 10 kap. 3 § 1 mom. samt 30 kap. 12 § 1 mom. och 13 §,
 dessa lagrum sådana de lyder, 2 a kap. 9 § 5 mom. i lag 613/2003, 10 kap. 3 § 1 mom. i lag
 61/2003, 30 kap. 12 § 1 mom. i lag 769/1990 och 13 § i lag 743/1995, samt
fogas till 2 a kap. 9 §, sådan den lyder i nämnda lag 613/2003, ett nytt 6 mom., till 30 kap.
 en ny 1 a § och till lagen ett nytt 50 a kap. som följer:

2 a kap.

ordning av statsrådet.

**Om böter, förvandlingsstraff och ordnings-
bot**

10 kap.

9 §

Om förverkandepåföljder

3 §

*Ordningsbotsförseelser**Utvidgat förverkande av vinning*

Ordningsbot kan också bestämmas som på-
 följd för brott mot ett förbud mot att förtära
 alkoholdrycker enligt alkohollagen
 (1143/1994) eller för brott mot ett sådant
 förbud mot att förtära alkoholdrycker som
 polisen med stöd av alkohollagen har medde-
 lat för upprätthållande av allmän ordning, el-
 ler för brott mot de åldersgränser för innehav
 av alkoholdrycker som föreskrivs i alkohol-
 lagen.

Närmare bestämmelser om de förseelser
 som nämns i 2—5 mom. utfärdas genom för-

Egendom kan dömas helt eller delvis för-
 verkad till staten

1) hos den som har gjort sig skyldig till ett
 brott som kan bestraffas med fängelse i minst
 fyra år, eller som har gjort sig skyldig till
 straffbart försök till ett sådant brott eller till
 ett brott som avses i 32 kap. 1 eller 6 §,
 46 kap. 4 § eller 50 kap. 1 eller 4 §, samt

2) hos den som har medverkat i ett brott
 som avses i 1 punkten och hos den på vars
 vägnar eller till vars förmån brottet har be-
 gåtts,

om brottet är av sådan art att det kan medföra avsevärd ekonomisk vinning och om det finns skäl att anta att egendomen helt eller delvis har sitt ursprung i brottslig verksamhet som inte kan anses obetydlig.

30 kap.

Om näringsbrott

1 a §

Brott vid marknadsföring av alkoholdrycker

Den som gör reklam för starka alkoholdrycker eller annars främjar försäljningen av starka alkoholdrycker i strid med 33 § alkohollagen eller en bestämmelse som utfärdats med stöd av nämnda paragraf, skall för *brott vid marknadsföring av alkoholdrycker* dömas till böter eller fängelse i högst sex månader.

12 §

Åtalsrätt

Allmänna åklagaren skall innan åtal väcks för ett marknadsföringsbrott bereda konsumentombudsmannen tillfälle att ge utlåtande i saken och innan åtal väcks för ett brott vid marknadsföring av alkoholdrycker bereda social- och hälsovårdens produkttillsynscentral tillfälle att ge utlåtande i saken. När domstolen behandlar ärenden som gäller marknadsförings- eller konkurrensbrott skall den ge konsumentombudsmannen tillfälle att bli hörd, och när domstolen behandlar ett brott vid marknadsföring av alkoholdrycker skall den ge social- och hälsovårdens produkttillsynscentral tillfälle att bli hörd.

13 §

Straffansvar för juridiska personer

På marknadsföringsbrott, brott vid marknadsföring av alkoholdrycker, konkurrensbrott, företagsspioneri, missbruk av företags-hemlighet och givande av muta i näringsverksamhet tillämpas vad som föreskrivs om

straffansvar för juridiska personer.

50 a kap.

Om alkoholbrott

1 §

Alkoholbrott

Den som i strid med alkohollagen eller en bestämmelse som utfärdats med stöd av den

1) tillverkar alkoholdrycker eller sprit,
2) för in alkoholdrycker eller sprit till landet,

3) säljer, förmedlar eller annars överlåter alkoholdrycker eller sprit till någon annan,

4) innehar eller transporterar sprit, eller

5) innehar eller transporterar alkoholdrycker i försäljningssyfte eller innehar eller transporterar alkoholdrycker som olagligen tillverkats eller förts in till landet, skall för *alkoholbrott* dömas till böter eller fängelse i högst två år.

Försök till ett brott som avses i 1 mom. 1—3 punkten är straffbart.

2 §

Grovt alkoholbrott

Om vid ett alkoholbrott

1) brottet gäller en anmärkningsvärt stor mängd alkoholdrycker eller sprit,

2) avsevärd ekonomisk vinning eftersträvas,

3) gärningsmannen är medlem i en grupp som organiserats särskilt för att begå sådana brott i stor omfattning, eller

4) alkoholdrycker eller sprit sprids på ett hänsynslöst sätt,

och alkoholbrottet även bedömt som en helhet är grovt, skall gärningsmannen för *grovt alkoholbrott* dömas till fängelse i minst fyra månader och högst fyra år.

3 §

Lindrigt alkoholbrott

Om alkoholbrottet, med hänsyn till att

mängden alkoholdrycker eller sprit är obetydlig eller andra omständigheter vid brottet, bedömt som en helhet är ringa, skall gärningsmannen för lindrigt alkoholbrott dömas till böter eller fängelse i högst sex månader.

4 §

Definitioner

Med *alkoholdrycker* och *sprit* avses i detta kapitel alkoholdrycker, starka alkoholdrycker och sprit enligt alkohollagen.

Vad som i 1 § 1 mom. 1 punkten bestäms om olovlig tillverkning av alkoholdrycker eller sprit tillämpas också på vidareförädling och omtappning av sprit eller obeskattade alkoholdrycker som har tillverkats någon annanstans.

5 §

Straffansvar för juridiska personer

På de brott som nämns i 1 och 2 § i detta kapitel tillämpas vad som föreskrivs om straffansvar för juridiska personer.

6 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 200 .

Genom denna lag upphävs

1) i alkohollagen av den 26 juli 1968 (459/1968) 9 kap. samt 104 och 105 §, av dem 9 kap. jämte ändringar, samt

2) lagen den 9 maj 1932 om förekommande av alkoholdryckers insmuggling från öppen sjö (135/1932) jämte ändringar.

2.

Lag**om ändring av alkohollagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i alkohollagen av den 8 december 1994 (1143/1994) 34 § 1 mom., rubriken för
 8 kap., 57 §, 58 § 3 mom. och 60 §,
 av dessa lagrum 58 § 3 mom. sådant det lyder i lag 616/2003 och 60 § sådan den lyder i lag
 306/1997, samt
fogas till lagen nya 49 a, 50 a och 60 a—60 c § som följer:

34 §

Innehav och transport

Alkoholdrycker som inte är lagligen till-
 verkade eller importerade får inte innehas el-
 ler transporteras. Alkoholdrycker får inte hel-
 ler innehas eller transporteras i försälj-
 ningssyfte av den som saknar tillstånd eller
 rätt till försäljning av alkoholdrycker enligt
 denna lag.

8 kap.

Styrning, tillsyn och påföljder

49 a §

Skyldighet att höra produkttillsynscentralen

Allmänna åklagaren skall innan åtal väcks
 för en alkoholförseelse enligt 50 a § 4 mom.
 9 punkten bereda social- och hälsovårdens
 produkttillsynscentral tillfälle att ge utlåtande,
 och domstolen skall vid behandlingen av

ett sådant ärende ge produkttillsynscentralen
 tillfälle att bli hörd.

50 a §

Straffbestämmelser

Bestämmelser om straff för alkoholbrott
 finns i 50 a kap. 1—3 § strafflagen
 (39/1889).

Bestämmelser om straff för brott vid mark-
 nadsföring av alkoholdrycker finns i 30 kap.
 1 a § strafflagen.

Till straff för brott mot tystnadsplikten en-
 ligt denna lag döms enligt 40 kap. 5 §
 strafflagen, om inte gärningen utgör brott en-
 ligt 38 kap. 1 eller 2 § strafflagen eller
 strängare straff för den föreskrivs någon an-
 nanstans i lag.

Den som uppsåtligen

1) förtär alkoholdrycker i strid med ett för-
 täringsförbud enligt 58 § 1 mom. 1—3 punk-
 ten,

2) inte iakttar ett sådant förbud mot förtä-
 ring av alkohol på offentlig plats som polisen
 med stöd av 58 § 2 mom. har meddelat för att

säkerställa upprätthållandet av allmän ordning,

3) i egenskap av ägare, arrangör eller ordningsvakt tillåter förtäring av alkoholdrycker på ett sådant ställe som avses i 58 § 1 mom. 1—3 punkten, eller som i egenskap av ägare eller arrangör olovligen serverar alkoholdrycker på ett sådant ställe i strid med 58 § 2 mom.,

4) i strid med 34 § 2 mom. innehar lagligen tillverkade och importerade alkoholdrycker utan att ha fyllt aderton år eller innehar lagligen tillverkade och importerade starka alkoholdrycker och har fyllt aderton men inte tjuugo år,

5) bjuder någon som inte har fyllt aderton år på alkoholdrycker eller sprit så att denne blir berusad och förfarandet med hänsyn till den minderårigas ålder, mognadsnivå och övriga omständigheter som helhet kan anses klandervärt,

6) i syfte att idka olaglig tillverkning av alkoholdrycker eller sprit tillverkar, säljer, förmedlar, överlåter eller för in till landet redskap, apparater, utrustning, ämnen eller preparat som lämpar sig för tillverkning av alkoholdrycker eller sprit,

7) innehar apparater eller redskap som lämpar sig för tillverkning av alkoholdrycker eller sprit under sådana omständigheter att det finns grundad anledning att anta att de kommer att användas för olaglig tillverkning av alkoholdrycker eller sprit,

8) gör reklam för eller marknadsför redskap, apparater, utrustning, ämnen eller preparat som lämpar sig för tillverkning av alkoholdrycker eller sprit i syfte att locka någon annan till olaglig tillverkning av alkoholdrycker eller sprit, eller

9) direkt eller indirekt gör reklam för svaga alkoholdrycker eller drycker som innehåller minst 1,2 volymprocent etylalkohol eller annars främjar försäljningen av sådana drycker i strid med 33 §,

skall, om inte strängare straff föreskrivs för gärningen någon annanstans i lag, för *alkoholförseelse* dömas till böter.

För alkoholförseelse döms också den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet

1) bryter mot ett villkor eller en begränsning i ett tillstånd som har beviljats med stöd av 5 § 2 mom., 8 § 3 mom., 14 § 2 mom.,

17 § 3 mom., 21 d §, 27 § 3 mom., 29 § 2 mom. eller 30 § 2 mom.,

2) bedriver verksamhet utan sådant godkännande av en myndighet som avses i 5 § 3 mom., 13 § 2 mom., 14 § 4 mom. eller 35 § 1 mom.,

3) försummar att göra en sådan anmälan som avses i 11 eller 59 § eller i en förordning som utfärdats med stöd av 57 §,

4) bryter mot en bestämmelse i en förordning som utfärdats med stöd av 3 § 4 mom., 13 § 3 mom., 19 eller 26 § eller 32 § 1 mom.,

5) bryter mot förbudet i 16 § 2 mom. eller 24 § 2 mom. eller

6) i egenskap av innehavare av ett serveringstillstånd eller ansvarig föreståndare för ett serveringsställe eller ställföreträdare för denne bryter mot de skyldigheter som enligt 23 § gäller övervakandet av ordningen på serveringsställen.

Försök till ett brott som avses i 4 mom. 6 punkten är straffbart.

Om ordningsbot som påföljd för de alkoholförseelser som nämns i 4 mom. 1, 2 och 4 punkten bestäms i 2 a kap. 9 § 5 mom. strafflagen och i den förordning som utfärdats med stöd av nämnda 9 §.

57 §

Import, tillverkning och handel med utrustning eller del av utrustning

I syfte att förhindra olaglig tillverkning av alkoholdrycker och sprit kan genom förordning av statsrådet bestämmas att den som importerar, tillverkar eller saluför för sådan tillverkning lämplig utrustning eller delar av sådan är skyldig att anmäla till produkttillsynscentralen om sin verksamhet och föra bok över den.

58 §

Förtäringförbud

På ställen som avses i 1 mom. 1—3 punkten får ägaren, arrangören eller en ordningsvakt inte tillåta förtäring av alkoholdrycker

eller servera alkoholdrycker utan tillstånd.

60 §

Fråntagande, omhändertagande och förstöring av alkoholdrycker och andra alkoholhaltiga ämnen

Polisen kan för att upprätthålla eller återställa ordningen frånta en person alkoholdrycker eller alkoholhaltiga ämnen som denne enligt denna lag eller bestämmelser som har utfärdats med stöd av den annars har rätt att inneha och bevisligen förstöra dem, om personen i fråga innehar alkoholdryckerna eller de alkoholhaltiga ämnena i ett öppet eller öppnat kärl och förtär dem på en offentlig plats i strid med 58 § 2 mom.

Polisen kan frånta en person alkoholdrycker som denne innehar i ett öppet eller öppnat kärl och bevisligen förstöra dem, om personen i fråga förtär alkoholdryckerna i strid med 58 § 1 eller 2 mom. och ordningsbot föreläggs för gärningen.

Polisen kan också frånta en person alkoholdrycker som denne innehar och bevisligen förstöra dem, om personen i fråga har gjort sig skyldig till en förseelse som avses i 50 a § 4 mom. 4 punkten och ordningsbot föreläggs som påföljd för gärningen, och alkoholdryckernas värde är obetydligt.

Påträffas hos en berusad när denne grips alkoholdrycker eller något annat alkoholhaltigt ämne som den berusade enligt denna lag eller bestämmelser som har utfärdats med stöd av den annars har rätt att inneha, får polisen eller en anställd vid en tillnyktringsstation frånta den berusade dryckerna eller ämnet. Polisen eller en anställd vid tillnyktringsstationen får bevisligen förstöra alkoholdrycker och alkoholhaltiga ämnen som finns i ett öppnat kärl. Alkoholdrycker och andra alkoholhaltiga ämnen som finns i ett oöppnat kärl skall förvaras och återlämnas till den gripne när denne avlägsnar sig. Om alkoholdryckerna eller de alkoholhaltiga ämnena inte avhämtas inom två veckor från det att de fråntogs den gripne, får polisen eller en anställd vid tillnyktringsstationen bevisligen förstöra dem.

Påträffas hos den som skall tas in i fängelse eller någon annan sluten anstalt eller som

skall tas in i eller som vårdas i en enhet för missbrukarvård alkoholdrycker eller något annat alkoholhaltigt ämne, får anstaltens personal frånta personen i fråga dryckerna eller ämnet och bevisligen förstöra dem.

Närmare bestämmelser om bevislig förstöring av alkoholdrycker och andra alkoholhaltiga ämnen utfärdas genom förordning av statsrådet.

60 a §

Förverkandepåföljd och förstöring

Bestämmelserna om förverkandepåföljder i 10 kap. strafflagen tillämpas inte när någon har gjort sig skyldig till en gärning som strider mot denna lag och ordningsbot föreläggs som påföljd för gärningen.

En anhållningsberättigad tjänsteman får bevisligen förstöra eller låta förstöra sådana alkoholhaltiga drycker och andra alkoholhaltiga ämnen jämte kärl eller emballage samt sådana råvaror, redskap och utrustningar som kan tas i beslag eftersom det finns skäl att anta att de kommer att dömas förverkade, om egendomen inte har nämnvärt försäljnings- eller bruksvärde.

60 b §

Kroppsvisitation

På den som är skäligen misstänkt för en förseelse som avses i 50 a § 4 mom. 4 punkten får företas kroppsvisitation enligt 5 kap. tvångsmedelslagen (450/1987) för att söka efter alkoholdrycker som personen i fråga innehar. Vid kroppsvisitationen iakttas vad som i tvångsmedelslagen bestäms om förrättande av kroppsvisitation.

60 c §

Okänd eller frånvarande ägare

När egendom som kan dömas förverkad har tagits i beslag men gärningsmannen eller ägaren är okänd eller saknar känd vistelseort

i Finland, kallas personen i fråga genom offentlig stämning att inställa sig vid domstolen en bestämd dag som inte får utsättas till tidigare än den sjunde dagen från det att stämningen offentliggjordes. Stämningen skall hållas offentligt framlagd i domstolens kansli.

Inställer sig inte den beslagtagna egendomens ägare som instämts i laga ordning att svara i saken och visar ägaren inte laga förfall, avgörs yrkandet om egendomens förverkande trots utevaron.

Denna lag träder i kraft den 200 .

Helsingfors den 27 februari 2004

Republikens President

TARJA HALONEN

Justitieminister Johannes Koskinen

1.

Lag**om ändring av strafflagen**

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i strafflagen av den 19 december 1889 (39/1889) 43 kap. 7 §,
ändras 2 a kap. 9 § 5 mom., 10 kap. 3 § 1 mom. samt 30 kap. 12 § 1 mom. och 13 §,
 dessa lagrum sådana de lyder, 2 a kap. 9 § 5 mom. i lag 613/2003, 10 kap. 3 § 1 mom. i lag
 61/2003, 30 kap. 12 § 1 mom. i lag 769/1990 och 13 § i lag 743/1995, samt
fogas till 2 a kap. 9 §, sådan den lyder i nämnda lag 613/2003, ett nytt 6 mom., till 30 kap.
 en ny 1 a § och till lagen ett nytt 50 a kap. som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

2 a kap.

Om böter, förvandlingsstraff och ordningsbot

9 §

Ordningsbotsföreseelser

Närmare bestämmelser om de föreseelser
 som nämns i 2—4 mom. utfärdas genom
 förordning av statsrådet.

Ordningsbot kan också bestämmas som
 påföljd för brott mot ett förbud mot att för-
 tära alkoholdrycker enligt alkohollagen
 (1143/1994) eller för brott mot ett sådant
 förbud mot att förtära alkoholdrycker som
 polisen med stöd av alkohollagen har med-
 delat för upprätthållande av allmän ord-
 ning, eller för brott mot de åldersgränser
 för innehav av alkoholdrycker som före-
 skrivs i alkohollagen.

Närmare bestämmelser om de föreseelser
 som nämns i 2—5 mom. utfärdas genom
 förordning av statsrådet.

10 kap

Om förverkandepåföljder

3 §

Utvidgat förverkande av vinning

Egendom kan dömas helt eller delvis förverkad till staten

1) hos den som har gjort sig skyldig till ett brott som kan bestraffas med fängelse i minst fyra år, eller som har gjort sig skyldig till straffbart försök till ett sådant brott eller till ett brott som avses i 32 kap. 1 eller 6 §, 46 kap. 4 §, 50 kap. 1 eller 4 § *eller till ett brott som avses i 82 § alkohollagen (459/1968), samt*

2) hos den som har varit delaktig i ett brott som avses i 1 punkten och hos den på vars vägnar eller till vars förmån brottet har begåtts,

om brottet är av sådan art att det kan medföra avsevärd ekonomisk vinning och om det finns skäl att anta att egendomen helt eller delvis har sitt ursprung i brottslig verksamhet, som inte kan anses obetydlig.

30 kap.

Om näringsbrott

(ny)

10 kap.

Om förverkandepåföljder

3 §

Utvidgat förverkande av vinning

Egendom kan dömas helt eller delvis förverkad till staten

1) hos den som har gjort sig skyldig till ett brott som kan bestraffas med fängelse i minst fyra år, eller som har gjort sig skyldig till straffbart försök till ett sådant brott eller till ett brott som avses i 32 kap. 1 eller 6 §, 46 kap. 4 § eller 50 kap. 1 eller 4 §, samt

2) hos den som har medverkat i ett brott som avses i 1 punkten och hos den på vars vägnar eller till vars förmån brottet har begåtts,

om brottet är av sådan art att det kan medföra avsevärd ekonomisk vinning och om det finns skäl att anta att egendomen helt eller delvis har sitt ursprung i brottslig verksamhet som inte kan anses obetydlig.

30 kap.

Om näringsbrott

1 a §

Brott vid marknadsföring av alkoholdrycker

Den som gör reklam för starka alkoholdrycker eller annars främjar försäljningen av starka alkoholdrycker i strid med 33 § alkohollagen eller en bestämmelse som utfärdats med stöd av nämnda paragraf, skall för brott vid marknadsföring av alkoholdrycker dömas till böter eller fängelse i högst sex månader.

Gällande lydelse

12 §

Åtalsrätt

Allmän åklagare skall innan åtal väcks för ett marknadsföringsbrott bereda konsumentombudsmannen tillfälle att ge utlåtande i saken. När domstolen behandlar ärenden som gäller marknadsförings- eller konkurrensbrott skall den ge konsumentombudsmannen tillfälle att bli hörd.

Föreslagen lydelse

12 §

Åtalsrätt

Allmänna åklagaren skall innan åtal väcks för ett marknadsföringsbrott bereda konsumentombudsmannen tillfälle att ge utlåtande i saken *och innan åtal väcks för ett brott vid marknadsföring av alkoholdrycker bereda social- och hälsovårdens produkttillsynscentral tillfälle att ge utlåtande i saken*. När domstolen behandlar ärenden som gäller marknadsförings- eller konkurrensbrott skall den ge konsumentombudsmannen tillfälle att bli hörd, *och när domstolen behandlar ett brott vid marknadsföring av alkoholdrycker skall den ge social- och hälsovårdens produkttillsynscentral tillfälle att bli hörd*.

13 §

Straffansvar för juridiska personer

På marknadsföringsbrott, konkurrensbrott, företagsspioneri, missbruk av företagshemlighet och givande av muta i näringsverksamhet tillämpas vad som stadgas om straffansvar för juridiska personer.

13 §

Straffansvar för juridiska personer

På marknadsföringsbrott, *brott vid marknadsföring av alkoholdrycker*, konkurrensbrott, företagsspioneri, missbruk av företagshemlighet och givande av muta i näringsverksamhet tillämpas vad som föreskrivs om straffansvar för juridiska personer.

43 kap

Om brott emot föreskrift beträffande sedligheten

7 §

Förleder någon den, som ej fyllt aderton år, att förtära rusgifvande dryck, så att han blir drucken, straffes med böter högst tvåhundra mark.

(upphävs)

50 a kap.

Om alkoholbrott

1 §

Alkoholbrott

(se 81 och 82 §, 85 § 1 och 4 mom. samt 86 § 1 och 2 mom. i 1968 års alkohollag)

Den som i strid med alkohollagen eller en bestämmelse som utfärdats med stöd av den

*1) tillverkar alkoholdrycker eller sprit,
2) för in alkoholdrycker eller sprit till landet,*

3) säljer, förmedlar eller annars överlåter alkoholdrycker eller sprit till någon annan,

4) innehar eller transporterar sprit, eller

5) innehar eller transporterar alkoholdrycker i försäljningssyfte eller innehar eller transporterar alkoholdrycker som olagligen tillverkats eller förts in till landet, skall för alkoholbrott dömas till böter eller fängelse i högst två år.

Försök till ett brott som avses i 1 mom. 1—3 punkten är straffbart.

2 §

Grovt alkoholbrott

(se 87 § i 1968 års alkohollag)

Om vid ett alkoholbrott

1) brottet gäller en anmärkningsvärt stor mängd alkoholdrycker eller sprit,

2) avsevärd ekonomisk vinning eftersträvas,

3) gärningsmannen är medlem i en grupp som organiserats särskilt för att begå sådana brott i stor omfattning, eller

4) alkoholdrycker eller sprit sprids på ett hänsynslöst sätt,

och alkoholbrottet även bedömt som en helhet är grovt, skall gärningsmannen för grovt alkoholbrott dömas till fängelse i minst fyra månader och högst fyra år.

3 §

Lindrigt alkoholbrott

(se 82 § 2 mom., 85 § 3 mom. och 86 § 3 mom. i 1968 års alkohollag)

Om alkoholbrottet, med hänsyn till att mängden alkoholdrycker eller sprit är

obetydlig eller andra omständigheter vid brottet, bedömt som en helhet är ringa, skall gärningsmannen för lindrigt alkoholbrott dömas till böter eller fängelse i högst sex månader.

4 §

Definitioner

Med alkoholdrycker och sprit avses i detta kapitel alkoholdrycker, starka alkoholdrycker och sprit enligt alkohollagen.

Vad som i 1 § 1 mom. 1 punkten bestäms om olovlig tillverkning av alkoholdrycker eller sprit tillämpas också på vidareförädling och omtappning av sprit eller obeskattade alkoholdrycker som har tillverkats någon annanstans.

5 §

Straffansvar för juridiska personer

På de brott som nämns i 1 och 2 § i detta kapitel tillämpas vad som föreskrivs om straffansvar för juridiska personer.

6 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 200 .

Genom denna lag upphävs

1) i alkohollagen av den 26 juli 1968 (459/1968) 9 kap. samt 104 och 105 §, av dem 9 kap. jämte ändringar, samt

2) lagen den 9 maj 1932 om förekommande av alkoholdryckars insmuggling från öppen sjö (135/1932) jämte ändringar.

2.

Lag**om ändring av alkohollagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i alkohollagen av den 8 december 1994 (1143/1994) 34 § 1 mom., rubriken för
 8 kap., 57 §, 58 § 3 mom. och 60 §,
 av dessa lagrum 58 § 3 mom. sådant det lyder i lag 616/2003 och 60 § sådan den lyder i lag
 306/1997, samt
fogas till lagen nya 49 a, 50 a och 60 a—60 c § som följer:

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

34 §

34 §

*Innehav och transport**Innehav och transport*

Alkohol drycker som inte är lagligen till-
 verkade eller importerade får inte innehas
 eller transporteras.

Alkohol drycker som inte är lagligen till-
 verkade eller importerade får inte innehas
 eller transporteras. *Alkohol drycker får inte
 heller innehas eller transporteras i försälj-
 ningssyfte av den som saknar tillstånd eller
 rätt till försäljning av alkohol drycker enligt
 denna lag.*

8 kap

8 kap.

Styrning och tillsyn**Styrning, tillsyn och påföljder**

49 a §

Skyldighet att höra produkttillsynscentralen

(ny)

*Allmänna åklagaren skall innan åtal väcks
 för en alkoholförseelse enligt 50 a § 4 mom.
 9 punkten bereda social- och hälsovårdens
 produkttillsynscentral tillfälle att ge utlå-
 tande, och domstolen skall vid behandlingen
 av ett sådant ärende ge produkttillsynscent-
 ralen tillfälle att bli hörd.*

50 a §

Straffbestämmelser

(se 93 § i 1968 års alkohollag)

Bestämmelser om straff för alkoholbrott finns i 50 a kap. 1—3 § strafflagen (39/1889).

Bestämmelser om straff för brott vid marknadsföring av alkoholdrycker finns i 30 kap. 1 a § strafflagen.

Till straff för brott mot tystnadsplikten enligt denna lag döms enligt 40 kap. 5 § strafflagen, om inte gärningen utgör brott enligt 38 kap. 1 eller 2 § strafflagen eller strängare straff för den föreskrivs någon annanstans i lag.

Den som uppsåtligen

1) förtär alkoholdrycker i strid med ett förtäringförbud enligt 58 § 1 mom. 1—3 punkten,

2) inte iakttar ett sådant förbud mot förtäring av alkohol på offentlig plats som polisen med stöd av 58 § 2 mom. har meddelat för att säkerställa upprätthållandet av allmän ordning,

3) i egenskap av ägare, arrangör eller ordningsvakt tillåter förtäring av alkoholdrycker på ett sådant ställe som avses i 58 § 1 mom. 1—3 punkten, eller som i egenskap av ägare eller arrangör olovligen serverar alkoholdrycker på ett sådant ställe i strid med 58 § 2 mom.,

4) i strid med 34 § 2 mom. innehar lagligen tillverkade och importerade alkoholdrycker utan att ha fyllt aderton år eller innehar lagligen tillverkade och importerade starka alkoholdrycker och har fyllt aderton men inte tjugo år,

5) bjuder någon som inte har fyllt aderton år på alkoholdrycker eller sprit så att denne blir berusad och förfarandet med hänsyn till den minderårigas ålder, mognadsnivå och övriga omständigheter som helhet kan anses klandervärt,

6) i syfte att idka olaglig tillverkning av alkoholdrycker eller sprit tillverkar, säljer, förmedlar, överlåter eller för in till landet redskap, apparater, utrustning, ämnen eller preparat som lämpar sig för tillverkning av alkoholdrycker eller sprit,

7) innehar apparater eller redskap som lämpar sig för tillverkning av alkoholdryck-

er eller sprit under sådana omständigheter att det finns grundad anledning att anta att de kommer att användas för olaglig tillverkning av alkoholdrycker eller sprit,

8) gör reklam för eller marknadsför redskap, apparater, utrustning, ämnen eller preparat som lämpar sig för tillverkning av alkoholdrycker eller sprit i syfte att locka någon annan till olaglig tillverkning av alkoholdrycker eller sprit, eller

9) direkt eller indirekt gör reklam för svaga alkoholdrycker eller drycker som innehåller minst 1,2 volymprocent etylalkohol eller annars främjar försäljningen av sådana drycker i strid med 33 §,

skall, om inte strängare straff föreskrivs för gärningen någon annanstans i lag, för alkoholförseelse dömas till böter.

För alkoholförseelse döms också den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet

1) bryter mot ett villkor eller en begränsning i ett tillstånd som har beviljats med stöd av 5 § 2 mom., 8 § 3 mom., 14 § 2 mom., 17 § 3 mom., 21 d §, 27 § 3 mom., 29 § 2 mom. eller 30 § 2 mom.,

2) bedriver verksamhet utan sådant godkännande av en myndighet som avses i 5 § 3 mom., 13 § 2 mom., 14 § 4 mom. eller 35 § 1 mom.,

3) försummar att göra en sådan anmälan som avses i 11 eller 59 § eller i en förordning som utfärdats med stöd av 57 §,

4) bryter mot en bestämmelse i en förordning som utfärdats med stöd av 3 § 4 mom., 13 § 3 mom., 19 eller 26 § eller 32 § 1 mom.,

5) bryter mot förbudet i 16 § 2 mom. eller 24 § 2 mom. eller

6) i egenskap av innehavare av ett serveringstillstånd eller ansvarig föreståndare för ett serveringsställe eller ställföreträdare för denne bryter mot de skyldigheter som enligt 23 § gäller övervakandet av ordningen på serveringsställen.

Försök till ett brott som avses i 4 mom. 6 punkten är straffbart.

Om ordningsbot som påföljd för de alkoholförseelser som nämns i 4 mom. 1, 2 och 4 punkten bestäms i 2 a kap. 9 § 5 mom. strafflagen och i den förordning som utfärdats med stöd av nämnda 9 §.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

57 §

Import, tillverkning och handel med utrustning eller del av utrustning

I syfte att förhindra olovlig tillverkning av alkoholdrycker och sprit kan, *utöver vad som stadgas i 91 och 91a § alkohollagen (459/68)*, genom förordning stadgas att den som importerar, tillverkar eller saluför för sådan tillverkning lämplig utrustning eller delar av sådan är skyldig att anmäla till produkttillsynscentralen om sin verksamhet och föra bok över den.

57 §

Import, tillverkning och handel med utrustning eller del av utrustning

I syfte att förhindra olovlig tillverkning av alkoholdrycker och sprit kan genom förordning av statsrådet bestämmas att den som importerar, tillverkar eller saluför för sådan tillverkning lämplig utrustning eller delar av sådan är skyldig att anmäla till produkttillsynscentralen om sin verksamhet och föra bok över den.

58 §

Förtäringförbud

På ställen som avses i 1 mom. 1—3 punkten får ägaren, arrangören eller ordningsman inte tillåta förtäring av alkoholdrycker.

På ställen som avses i 1 mom. 1—3 punkten får ägaren, arrangören eller *en ordningsvakt* inte tillåta förtäring av alkoholdrycker eller servera alkoholdrycker utan tillstånd.

60 §

Fråntagande, omhändertagande och förstöring av alkoholdrycker och sprit

Polisen kan för att upprätthålla eller återställa ordningen frånta en person alkoholdrycker eller andra alkoholhaltiga ämnen som denne enligt denna lag eller bestämmelser *eller föreskrifter* som har utfärdats med stöd av den annars har rätt att inneha, och vid behov under förutsättningar som *bestäms genom förordning bevisligen förstöra sådana drycker*, om personen i fråga förtär alkoholdryckerna eller de alkoholhaltiga ämnena på en offentlig plats i strid med denna lag eller någon annan lag eller i strid med förbud eller föreskrifter som har utfärdats med stöd av dem.

Om någon har förtärt alkoholdrycker i strid med det förbud som nämns i 58 § 1 mom., har ägaren till en lokal, rörelse eller något annat ställe som avses i paragra-

60 §

*Fråntagande, omhändertagande och förstöring av alkoholdrycker och **andra alkoholhaltiga ämnen***

Polisen kan för att upprätthålla eller återställa ordningen frånta en person alkoholdrycker eller alkoholhaltiga ämnen som denne enligt denna lag eller bestämmelser som har utfärdats med stöd av den annars har rätt att inneha och *bevisligen förstöra dem*, om personen i fråga *innehar* alkoholdryckerna eller de alkoholhaltiga ämnena i ett öppet eller öppnat kärl och förtär dem på en offentlig plats i strid med 58 § 2 mom.

Polisen kan frånta en person alkoholdrycker som denne innehar i ett öppet eller öppnat kärl och bevisligen förstöra dem, om personen i fråga förtär alkoholdryckerna i

fen eller den som är anställd hos ägaren eller också arrangören eller en ordningsman samt ett i allmänt bruk varande färdmedels chef, förare eller konduktör rätt att frånta honom ämnet jämte kärlet och bevisligen förstöra det.

Påträffas hos en berusad när denne grips alkoholdrycker eller något annat alkoholhaltigt ämne som han enligt denna lag eller stadganden och bestämmelser som har utfärdats med stöd av den annars har rätt att inneha, får dryckerna eller ämnet fråntas honom samt under de förutsättningar som stadgas genom förordning hållas i myndighetens förvar eller förstöras.

Påträffas hos den som skall intas i fängelse eller någon annan sluten anstalt eller som skall intas eller vårdas i en enhet för missbrukarvård alkoholdrycker eller något annat alkoholhaltigt ämne, får anstaltens personal frånta honom och bevisligen förstöra dryckerna eller ämnet.

strid med 58 § 1 eller 2 mom. och ordningsbot föreläggs för gärningen.

Polisen kan också frånta en person alkoholdrycker som denne innehar och bevisligen förstöra dem, om personen i fråga har gjort sig skyldig till en förseelse som avses i 50 a § 4 mom. 4 punkten och ordningsbot föreläggs som påföljd för gärningen, och alkoholdryckernas värde är obetydligt.

Påträffas hos en berusad när denne grips alkoholdrycker eller något annat alkoholhaltigt ämne som den berusade enligt denna lag eller bestämmelser som har utfärdats med stöd av den annars har rätt att inneha, får polisen eller en anställd vid en tillnyktringsstation frånta den berusade dryckerna eller ämnet. Polisen eller en anställd vid tillnyktringsstationen får bevisligen förstöra alkoholdrycker och alkoholhaltiga ämnen som finns i ett öppnat kärl. Alkoholdrycker och andra alkoholhaltiga ämnen som finns i ett oöppnat kärl skall förvaras och återlämnas till den gripne när denne avlägsnar sig. Om alkoholdryckerna eller de alkoholhaltiga ämnena inte avhämtas inom två veckor från det att de fråntogs den gripne, får polisen eller en anställd vid tillnyktringsstationen bevisligen förstöra dem.

Påträffas hos den som skall tas in i fängelse eller någon annan sluten anstalt eller som skall tas in i eller som vårdas i en enhet för missbrukarvård alkoholdrycker eller något annat alkoholhaltigt ämne, får anstaltens personal frånta personen i fråga dryckerna eller ämnet och bevisligen förstöra dem.

Närmare bestämmelser om bevislig förstöring av alkoholdrycker och andra alkoholhaltiga ämnen utfärdas genom förordning av statsrådet.

Förverkandepåföljd och förstöring

(ny)

Bestämmelserna om förverkandepåföljder i 10 kap. strafflagen tillämpas inte när någon har gjort sig skyldig till en gärning som

Gällande lydelse

(se 96 § i 1968 års alkohollag)

Föreslagen lydelse

strider mot denna lag och ordningsbot föreläggs som påföljd för gärningen.

En anhållningsberättigad tjänsteman får bevisligen förstöra eller låta förstöra sådana alkoholhaltiga drycker och andra alkoholhaltiga ämnen jämte kärl eller emballage samt sådana råvaror, redskap och utrustningar som kan tas i beslag eftersom det finns skäl att anta att de kommer att dömas förverkade, om egendomen inte har nämnvärt försäljnings- eller bruksvärde.

60 b §

Kroppsvsitation

(ny)

På den som är skäligen misstänkt för en förseelse som avses i 50 a § 4 mom. 4 punkten får företas kroppsvsitation enligt 5 kap. tvångsmedelslagen (450/1987) för att söka efter alkoholdrycker som personen i fråga innehar. Vid kroppsvsitationen iakttas vad som i tvångsmedelslagen bestäms om förrätande av kroppsvsitation.

60 c §

Okänd eller frånvarande ägare

(se 105 § i 1968 års alkohollag)

När egendom som kan dömas förverkad har tagits i beslag men gärningsmannen eller ägaren är okänd eller saknar känd vistelseort i Finland, kallas personen i fråga genom offentlig stämning att inställa sig vid domstolen en bestämd dag som inte får utsättas till tidigare än den sjunde dagen från det att stämningen offentliggjordes. Stämningen skall hållas offentligt framlagd i domstolens kansli.

Inställer sig inte den beslagtagna egendomens ägare som instämts i laga ordning att svara i saken och visar ägaren inte laga förfall, avgörs yrkandet om egendomens förverkande trots utevaron.

Denna lag träder i kraft den 200 .